



T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ



AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI ANABİLİM DALI
AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARIN AİLE İŞLEVSELLİĞİ
AÇISINDAN ÖZELLİKLERİ: KARŞIYAKA ÖRNEĞİ

CEM ÇAY

İzmir
2019

**AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI ANABİLİM DALI
AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARIN AİLE İŞLEVSELLİĞİ
AÇISINDAN ÖZELLİKLERİ: KARŞIYAKA ÖRNEĞİ**

CEM ÇAY

**İzmir
2019**

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Suça Sürüklenen Çocukların Aile İşlevselliği Açısından Özellikleri: Karşıyaka Örneği” adlı çalışmanın içerdiği fikri izinsiz başka bir yerden almadığımı; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında ve bölümlerinin yazımında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yaptığımı ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi, ayrıca bu çalışmanın Dokuz Eylül Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve *intihal içermediğini* beyan ederim. Herhangi bir zamanda aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonuca razı olduğumu bildiririm.

28.06.2019

Cem ÇAY




DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Tarih 06.09.2019

Tez Başlığı: Suça Sürüklenen Çocukların Aile İşlevselliği Açısından Özellikleri: Karşıyaka Örneği

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 86 sayfalık kısmına ilişkin, 05/09/2019 tarihinde **tez danışmanım tarafından** Dokuz Eylül Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı'nın sağladığı İntihal Tespit Programından (Turnitin-Tez İntihal Analiz Programı) aşağıda belirtilen **filtreleme tiplerinden biri** (uygun olanı işaretleyiniz) uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin **benzerlik oranı % 28'dir**.

• <http://www.kutuphane.deu.edu.tr/tr/turnitin-tez-intihal-analiz-programi/> adresindeki Tez İntihal Analiz Programı

Kullanım Kılavuzunu okudum ☒

Filtreleme Tipi 1(Maksimum %15) ☐ **Filtreleme Tipi 2(Maksimum %30)** ☒

☐ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç, ☐ Kaynakça hariç, ☐ Alıntılar dâhil, ☐ Altı (6) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç.	☐ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç, ☐ Kaynakça dâhil, ☐ Alıntılar dâhil.
--	---

EK 1- İntihal Tespit Programı Raporu İLK SAYFA Çıktısı. ☒
EK 2- İntihal Tespit Programı Raporu (Tümü) Cd içinde. ☒

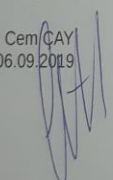
Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esasları'nı inceledim ve yukarıda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Adı Soyadı : Cem ÇAY
Öğrenci No : 2013950207
Anabilim Dalı : Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı
Programı : Aile Eğitimi ve Danışmanlığı
Statüsü : Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐

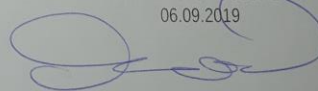
ÖĞRENCİ

Cem ÇAY
06.09.2019



DANIŞMAN

Prof. Dr. Dilek GÜLDAL
06.09.2019



Açıklamalar

1: Bu formu teslim etmeden önce sizden istenen bilgileri uygun kutucuğu () işaretleyerek doldurunuz.

Kullanıcı şifre vb. konusunda sorun yaşanması durumunda Üniversitemiz Merkez Kütüphanesinde bulunan Turnitin yetkilisine (Ali Taş Tel: +90 (232) 3018026 veya ali.tas@deu.edu.tr) başvurunuz.

2: Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu" formu tezin ciltlenmiş ve elektronik nushalarının içerisinde ekler kısmında yer alır.

3: Tez savunmasında düzeltme alınması durumunda bu form güncellenerek yeniden hazırlanır.

4: Turnitin-Tez İntihal Analiz Programına yükleme yapılırken Dosya Başlığı (document title) olarak **tez başlığının tamamı**, Yazar Adı (author's first name) olarak **öğrencinin adı**, Yazar Soyadı (author's last name) olarak **öğrencinin soyadı** bilgisini yazınız.

YÜKSEK LİSANS TEZİ SINAV SONUÇ FORMU

Cem ÇAY tarafından Prof. Dr. Dilek GÜLDAL yönetiminde hazırlanan “Suça Sürüklenen Çocukların Aile İşlevselliği Açısından Özellikleri: Karşıyaka Örneği” başlıklı tez tarafımızdan okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından “Yüksek Lisans Tezi” olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Dilek GÜLDAL

Danışman

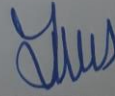
Doç. Dr. Tolga GÜNVAR

Jüri Üyesi

Prof. Dr. Okay BAŞAK

Jüri Üyesi

29.08.2019



Prof. Dr. Süha YILMAZ
Enstitü Müdürü V.

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim süresince pozitif katkısını ve anlayışını benden esirgemeyen değerli hocam Dilek GÜLDAL'a en içten saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmam boyunca yardımlarını esirgemeyen Karşıyaka Cumhuriyet Başsavcısı Kazım ARAPOĞLU'na, Karşıyaka 2. Aile Mahkemesi Hakimi Turgay TOKAY'a, meslektaşlarım Alev ANAYURDU KESKİN'e, Züleyha ŞAKAR'a,

Hayatım boyunca bana destek oldukları, beni koşulsuz sevdikleri ve emekleri için biricik anneme ve babama,

Yıllar sonra yeniden karşılaştığımız andan itibaren yaşamımda bir dönüm noktası olduğuna inandığım, sevgili eşim Pelin BİLEN ÇAY'a,

2010 yılından bugüne hayatımın merkezinde olan ve tüm hayatımın genel motivasyon kaynağı olan sevgili oğlum Cem Efe ÇAY'a,

Ve Zeytin'e,

Sonsuz Teşekkür Ederim...

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	14
ABSTRACT.....	15
BÖLÜM I.....	16
GİRİŞ	16
1.1. Problem Durumu.....	16
1.2. Amaç ve Önem	17
1.3. Araştırmanın Problem Cümlesi ve Alt Problem Cümleleri	17
1.3.1 Araştırmanın problem cümlesi.....	17
1.3.2. Araştırmanın alt problem cümleleri	17
1.4. Sınırlılıklar	18
1.5. Varsayımlar.....	18
1.6. Tanımlar.....	18
BÖLÜM II.....	20
KURAMSAL ÇERÇEVE	20
2.1. Suç ve Çocuk	20
2.1.1 Suç kavramı.....	20
2.1.2 Suç kuramları	21
2.1.2.1 Biyolojik kuramlar	22
2.1.2.2 Psikolojik kuramlar	24
2.1.2.3 Sosyolojik kuramlar	27
2.1.2.4 Bireysel kuramlar	29
2.1.3. Çocuk suçluluğu.....	30
2.1.3.1 Çocuk suçluluğunun nedenleri	34
2.1.3.1.1. Kişiy ve kişiliğe bağlı nedenler	34

2.1.3.1.2 Aile yapısına bağlı nedenler.....	35
2.1.3.1.3 Aile dışı etmenler.....	37
2.1.3.1.4 Dış göçlerden kaynaklanan nedenler.....	38
2.1.3.2. Dünyada ve Türkiye’de çocuk suçluluğu	39
2.1.3.2.1. Dünyada çocuk suçluluğunun durumu.....	39
2.1.3.2.2. Türkiye’de çocuk suçluluğunun durumu	41
2.2.1 Aile Kavramı.....	44
2.2.2. Aile sistemi kuramı	45
2.2.2.1. Aile sisteminin çalışma ilkeleri	46
2.2.3. Aile organizasyonu ve fonksiyonelliği.....	47
2.2.4. Ailenin işlevselliği	48
2.2.4.1. McMaster aile işlevleri modeli	50
2.3. Çocuk Suçluluğuyla İlgili Türkiye'de Yapılmış Çalışmalar	51
BÖLÜM III	54
YÖNTEM.....	54
3.1. Araştırmanın Modeli	54
3.2. Evren / Örneklem / Çalışma Grubu / Katılımcılar.	54
3.3. Veri Toplama Süreci ve Araçları	54
3.4. Araştırmacının Rolü	55
3.5. Verilerin Analizi.....	56
BÖLÜM IV	57
BULGULAR.....	57
4.1. Tanımlayıcı Analizler.....	57
4.1.1. Suça sürüklenen çocukların demografik bulguları.....	57
4.2. Suça Sürüklenen Çocukların diğer özelliklerine ait bulgular	60
4.2. Karşılaştırmalı analizler	61

4.2.1 Suça sürüklenen çocukların aile içi işlevlerinin cinsiyete göre durumu ...	61
4.2.2. Suça sürüklenen çocukların aile içi işlevlerinin anne babanın birlikte olmasına göre durumu.....	62
4.2.3 Suça sürüklenen çocukların aile içi işlevlerinin üvey ebeveyn olup olmamasına göre durumu.....	63
4.2.4. Suça sürüklenen çocukların aile içi işlevlerinin daha önce başka bir suça karışıp karışmamasına göre durumu	64
4.2.5 Suça sürüklenen çocukların aile içi işlevlerinin çocukların yaşlarına göre durumu	64
4.2.6 Suça sürüklenen çocukların aile içi işlevlerinin kardeş sayısına göre durumu	66
4.2.7 Suça sürüklenen çocukların aile içi işlevlerinin devam ettikleri sınıfa göre durumu	68
4.2.8. Suça sürüklenen çocukların aile içi işlevlerinin eğitimi bıraktıkları sınıfa göre durumu	69
4.2.9 Suça sürüklenen çocukların aile içi işlevlerinin ailesi ile yaşadığı süreye göre durumu	71
4.2.10. Suça sürüklenen çocukların aile içi işlevlerinin işlediği suçun türüne göre durumu	73
4.2.11. Suça sürüklenen çocukların aile içi işlevlerinin annelerinin eğitim durumuna göre durumu.....	75
4.2.12. Suça sürüklenen çocukların aile içi işlevlerinin babalarının eğitim durumuna göre durumu.....	77
4.2.13. Suça sürüklenen çocukların aile içi işlevlerinin ailenin ekonomik durumuna göre durumu.....	79
BÖLÜM V	82
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	82
5.1. Tartışma.....	82

5.2. Sonuç ve Öneriler.....	85
KAYNAKÇA.....	87
EK 1.	95
ÖĞRENCİNİN AKADEMİK ÖZGEÇMİŞİ	95
EK 2. Uygulama İzinleri	96
Ek- 3.....	97
VELİ - KATILIMCI BİLGİLENDİRME FORMU	97
Ek- 4.....	98
KİŞİSEL BİLGİ FORMU	98
Ek- 5.....	100
Aile Değerlendirme Ölçeği	100
Ek – 6	106
Aile Değerlendirme Ölçeği Kullanma İzni	106

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: 12-15 ve 15 – 18 Yaş Gruplarının Yıllara Göre Dağılımı.....	37
Tablo 2: 2011- 2018 Yılları Arası Suça Sürüklenen Çocukların Dağılımları.....	38
Tablo 3: İzmir ilinde suça sürüklenen çocukların işledikleri suçlara göre dağılımları.....	38
Tablo 4: 12 – 15 Yaş Arasındaki Çocukların Suç Türleri.....	40
Tablo 5 Suça Sürüklenen Çocukların Cinsiyetlerine Göre Dağılımları.....	53
Tablo 6 Suça Sürüklenen Çocukların Yaşlarına Göre Dağılımları.....	53
Tablo 7 Suça Sürüklenen Çocukların Kardeş Sayılarına Göre Dağılımları.....	53
Tablo 8 Suça Sürüklenen Çocukların Öğrenime Devam Ettikleri Sınıfa Göre Dağılımları.....	54
Tablo 9 Eğitime Devam Etmeyen Suça Sürüklenen Çocukların Eğitimlerini Bıraktıkları Sınıfa Göre Dağılımları.....	54
Tablo 10 Suça Sürüklenen Çocukların Anne – Babasının Birlikte Olma Durumuna Göre Dağılımları.....	54
Tablo 11 Suça Sürüklenen Çocukların Üvey Anne – Babalarının Olması Durumuna Göre Dağılımları.....	55
Tablo 12 Suça Sürüklenen Çocukların Ailesiyle Birlikte Yaşadığı Yıl Sayısına Göre Dağılımları.....	56
Tablo 13 Suça Sürüklenen Çocukların Annelerinin Eğitim Durumuna Göre Dağılımları.....	56
Tablo 14 Suça Sürüklenen Çocukların Babalarının Eğitim Durumuna Göre Dağılımları.....	56
Tablo 15 Suça Sürüklenen Çocukların Daha Önce Başka Suça Karışma Durumuna Göre Dağılımları.....	56
Tablo 16 Suça Sürüklenen Çocukların İsnat Edilen Suçun Türüne Göre Dağılımları.....	56
Tablo 17 Suça sürüklenen çocukların aile işlevlerinin cinsiyet ile ilişkisi.....	57
Tablo 18: Suça sürüklenen çocukların aile işlevlerinin anne babalarının birlikte olup olmaması ile ilişkisi.....	58
Tablo 19: Suça sürüklenen çocukların aile işlevlerinin üvey ebeveyni olup olmaması ile ilişkisi.....	59
Tablo 20: Suça sürüklenen çocukların aile işlevlerinin daha önce başka suça karışmaması ile ilişkisi.....	60
Tablo 21: Suça sürüklenen çocukların aile işlevlerinin çocukların yaşları ile ilişkisi.....	61

Tablo 22: Suça sürüklenen çocukların aile işlevlerinin kardeş sayısı ile ilişkisi.....	62
Tablo 23: Suça sürüklenen çocukların aile işlevlerinin devam ettikleri sınıfa göre ilişkisi.....	64
Tablo 24: Suça sürüklenen çocukların aile işlevlerinin eēitimlerini bıraktıkları sınıf ile ilişkisi.....	65
Tablo 25: Suça sürüklenen çocukların aile işlevlerinin ailesi ile yaşadığı süre ile ilişkisi.....	67
Tablo 26: Suça sürüklenen çocukların aile işlevlerinin ocuēun iřlediēi suç türü ile ilişkisi.....	69
Tablo 27: Suça sürüklenen çocukların aile işlevlerinin annenin eēitim durumu ile ilişkisi.....	71
Tablo 28: Suça sürüklenen çocukların aile işlevlerinin babanın eēitim durumu ile ilişkisi.....	73
Tablo 29: Suça sürüklenen çocukların aile işlevlerinin ailenin ekonomik durumu ile ilişkisi.....	75

ÖZET

Suçta Sürüklenen Çocukların Aile İşlevselliği Açısından Özellikleri: Karşıyaka Örneği

Çay, Cem

Yüksek Lisans Tezi, Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı

Prof. Dr. Dilek GÜLDAL

Çocuk suçluluğu son yıllarda gerek Dünya gerekse Türkiye’de sıklıkla karşılaşılan bir olgu halini almıştır. Bu çalışmada ailenin sağlıklı bir işlev göstermesinin çocuğu suçta sürükleyen bir etmen olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırmaya katılan 117 suçta sürüklenen çocuğa kişisel bilgi formu ve Aile Değerlendirme Ölçeği uygulanmış, ölçme araçlarından elde edilen veriler SPSS 22.0 programına aktarılmış, araştırmada öne sürülen hipotezleri test etmek için t testi ve tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Çocukların sosyodemografik özelliklerinin karşılaştırılması için frekans değerleri saptanmış ve tabloya dökülmüştür. Araştırmada elde edilen bulgulara göre ailelerin aile işlevlerinin çocukların cinsiyeti, yaşı, eğitim durumu, kardeş sayısı, anne - babanın eğitim durumu üzerinde farklılaştığı sonucu elde edilmiştir. Suçta sürüklenen çocukların cinsiyetlerine göre aile işlevleri açısından iletişim, duygusal tepki verebilme, davranış kontrolü alt ölçeklerinin farklılaştığı, çocukların yaşlarının büyüdüğünde aile işlevlerinin sağlıklı bir hal aldığı tespit edilmiştir. Ayrıca anne için okur yazar olmayan, baba için ise ilkokul mezunu olan ebeveynlerin en sağlıklı işlevlere ilişkin puanları aldığı bulunmuştur. Araştırma sonucunda çocukların suçta sürüklenmelerinde ailenin işlevlerinde sağlıklı bir durumun olumsuz yansıdığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Suçta sürüklenen çocuk, aile işlevselliği, çocuk suçluluğu.

ABSTRACT

Characteristics of Children Who Dragged into The Crime in Terms of Family Functioning: Karşıyaka Case

Çay, Cem

Master's Thesis, Department of Family Education and Counseling

Advisor Prof. Dr. Dilek GÜLDAL

Juvenile delinquency need in recent years in the world and Turkey has taken a phenomenon frequently encountered form. In this study, it has been investigated whether the unhealthy function of the family is a factor that drags the child to crime. Personal information form and Family Assessment Device were applied to 117 children who were dragged into the crime. The data obtained were transferred to SPSS 22.0 program and t test and one way analysis of variance were performed to test the hypotheses proposed in the research. In order to compare the sociodemographic characteristics of the children, frequency values were determined and recorded in the table. According to the findings of the study, it was found that the family functions of the families differed on the gender, age, educational status, number of sister - brother and educational status of the parents. As a result of the study, it was concluded that an unhealthy situation was negatively reflected in the functions of the family.

Keywords: Children dragged into crime, Family Functioning, juvenile delinquency.

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Suçluluk kavramı tüm zamanlarda benzer şekillerde tanımlanmış olup bireyin, toplumun öteki bireyleri ile olan çatışmasının ürünü olarak adlandırılmıştır. İlk olarak Durkheim'in temellendiği "anomi teorisi" (Finley, 2007) ile tanımlanmaya başlayan suçluluk, Park & Burgess, Shaw & Mckay ve Sutherland gibi kuramcılarının da üzerine koyması ile ekolojik analiz, kültürel aktarım ve şehrin yoksul semtlerini yansıtan farklılık ilişkilendirme kuramları ile beslenmiştir. Günümüze geldiğimizde suçluluğun genel geçer tanımı kurallarının hukuk tarafından belirlenen ve maddi bir yaptırımı olan eylem olarak karşımıza çıkmaktadır (Burkay, 2008).

Çocuğun doğumu ile başlayan ve yetişkinliğine kadar geçen sürede yaşadığı biyolojik, psikolojik, sosyal ve zihinsel değişimler ve bu değişimleri yaşarken geçirdiği sıkıntılar göz önüne alındığında, onun tek başına bir varlık olarak değerlendirilmesi gereği ortaya çıkar.. Özellikle, ergenlik döneminde yaşanan hızlı ve sıkıntılı gelişim sürecinde, kentleşme, göç, medya gibi çevresel faktörlerin olumsuz etkilerinin de eklenmesi normlardan sapma ya da suçlu davranışlarda bulunma ihtimalini arttırmaktadır (Polat, 2004). Çocuk suçluluğu olarak adlandırılan bu durum Batı literatüründe 'juvenile delinquency' şeklinde ifade edilmektedir (Shoemaker, 2009).

Türk Ceza Hukukunda suç işleyen çocuklar ile ilgili olarak Suça Sürüklenen Çocuk terimi kullanılmaktadır. Suça sürüklenen çocuk, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanun'da tanımlanmış olup bu tanım; "Kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuk" olarak yapılmaktadır ().

Aile, bir kadın ve erkeğin, evlilik sözleşmesi ile bir araya gelmesi sonucu oluşmaktadır. Buna karşın, evlilik ile aile arasında belirgin farklılıklar söz konusudur. "Aile" kavramı daha çok bir örgüt, bir toplumsal yapıyı ifade ederken; "evlilik" ise karşı cinsten bir kadın ve bir erkeğin birlikte yaşamak, çocuk sahibi olarak yetiştirmek, neslin devamını sağlamak gibi amaçlarla yaptıkları bir sözleşmedir (Özgüven, 2000). Evlilik, bir anlaşma temelinde ve toplumun da onayını alarak gerçekleşmekte olup tüm toplumsal yasaklamaların dışında cinsel gereksinimlerin doyuma ulaştırılmasına izin veren bir kaynaştırıcıdır (Özügür, 1985).

Çocuk, esasen aile içinde yetiştirilir ve biçimlenerek ve topluma hazırlanır. Çocuğun

tüm gereksinimlerini karşılayan aile onun sağlıklı gelişimini sağlamak için de uygun ortamı hazırlar. Anne ve babanın çocuğa sunduğu kişilik ve cinsiyet modelleriyle, sosyal kuralları ve ahlaki değerleri öğrenerek büyür (O. Erel, 1995).

Son yıllarda çocuklardaki suça yönelim oranının arttığı bilinmektedir. TÜİK rakamlarına göre kolluk kuvvetlerinin çocuk birimlerine suça sürüklendiği için gelen veya getirilen çocuk sayısı 2016 yılında 108.675 iken bu sayı 2017'de 107.984 olmuştur. 2011 yılına bakıldığında ise bu rakamın 84.916 olduğu görülmektedir (<http://tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>).

Resmi sayılardaki artışın son yıllarda bu derece artmasında aile içi ilişkilerin de etkisinin olabileceği, ailenin işlevselliğinin çocuğun suça yönelmesi konusunda etkisinin olduğu düşünülmektedir.

1.2. Amaç ve Önem

Bu çalışmanın amacı, son yıllarda artan çocuk suçluluğu konusunda ailelerin rolünün neler olduğunu, bu konuda yapılacak çalışmalar için olumlu veya olumsuz etkilerinin neler olduğunu ortaya koymak, literatürde yeterli yer almayan alana ışık tutmaktır.

Geçmişte çocuk suçluluğu ile ilgilenen kuramlar ve yapılan çalışmalar çocuk suçluluğu konusunda çocuğu suç işleyen yetişkin olmayan birey olarak tanımlamakta idi. Günümüzde artan çocuk suçluluğu olgusu ile çocuk ile ilgili kuramlar ve bu çocuklar konusunda yapılan müdahalelerin de değişmek zorunda olduğunu ortaya koymaktadır.

Çocuklar için atılması gereken adımların ilk başında ailenin bulunduğu anlaşıldığından öncelikli olarak ailenin tanınması gerektiği düşünülmekte olup aileyi tanımlayıcı çalışmalara ışık tutulması gerekmektedir.

1.3. Araştırmanın Problem Cümlesi ve Alt Problem Cümleleri

1.3.1 Araştırmanın problem cümlesi

Çocukların suça sürüklenmeleri ile aile işlevleri arasında bir ilişki var mıdır?

1.3.2. Araştırmanın alt problem cümleleri

1. Suça sürüklenen çocukların ailelerinin problem çözme işlevleri nasıldır?

2. Suça sürüklenen çocukların ailelerinin iletişim işlevleri nasıldır? 3. Suça sürüklenen çocukların ailelerinde aile içi roller işlevi nasıldır?

4. Suça sürüklenen çocukların ailelerinde duygusal tepki verebilme işlevi nasıldır?

5. Suça sürüklenen çocukların aile işlevlerinden gereken ilgiyi gösterme işlevi nasıldır?

6. Suça sürüklenen çocukların ailelerinin davranış işlevi nasıldır?

7. Suça sürüklenen çocukların ailelerin genel işlevler açısından işlevleri nasıldır?

1.4. Sınırlılıklar

1- Araştırmanın örneklemine Karşıyaka İlçesindeki Çocuk Büro Amirliğinde hakkında işlem yapılan suça sürüklenen çocuklar dahil edilmiştir. Bu çocuklar ile ilgili işlemler Karşıyaka Cumhuriyet Başsavcılığı Çocuk Suçları Soruşturma Bürosu tarafından yapılmakta olduğundan bu çocuklara ulaşmadaki kolaylık nedeniyle bu şekilde tercih edilmiştir. Bu durum elde edilen sonuçların tüm Türkiye'ye genellemesini sınırlayabilir.

2- Araştırmaya 12-15 yaş arasındaki çocukların dahil edilmesi ile çocukların suç olgusuna ve ailelerine objektif bir biçimde yaklaşacakları ve aileleri ile ilgili daha samimi beyanda bulunabilecekleri düşünülmüştür. Yaş grubunun 12-15 olarak belirlenmesi elde edilecek bulguların her yaş grubuna genellemesini engelleyebilir.

3- Bu araştırmanın bulguları, kullanılan ölçeklerin güvenilirliği ile sınırlıdır. Kendini değerlendirme türü ölçeklerle katılımcının öznel değerlendirmesini almanın yarattığı sınırlılık, bu araştırmada da geçerlidir.

1.5. Varsayımlar

1- Çocukların bilgi formları ve aile değerlendirme ölçeğindeki sorulara içtenlikle cevap verdikleri kabul edilmiştir.

1.6. Tanımlar

Suç Sürüklenen Çocuk: Çocuk Koruma Kanunu'na göre yasalarca suç olarak tanımlanmış bir fiili işlediğinden hakkında soruşturma ya da yargılama yapılan veya çocuklara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunan çocuktur.

Çocuk Koruma Kanunu: 03.07.2005 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi’nce kabul edilmiş ve yürürlüğe girmiş; korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocuklara ilişkin usûl ve esasları düzenleyen kanundur.



BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Suç ve Çocuk

Literatürde farklı tanımları bulunan çocuk kavramının sözlük anlamı gelişim olarak bebeklik ile ergenlik arasındaki dönemde bulunan kişi olarak tanımlanmıştır (Akalın, 2009). Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne göre ise “Daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan” çocuktur (UNICEF, 2011). Çocukluk kavramı toplumdan topluma değişkenlik göstermesi nedeni ile dünyada yapılmış ortak bir tanımlama bulunmamaktadır (Şengül, 2012). Ergenlik döneminden önceki birey olarak görülen çocuklar yetişkinliğe adım atmamışlardır. Anne babalarına bu dönemde bağımlı olarak kabul edilen çocuk birey olarak kabul görmemekte ve bağımsız olarak ele alınmamaktadır (Kılbaş, 2010). Yasalarımız çocuk tanımını yaparken çocuğun ceza sorumluluğunu gözönünde bulundurmuş, ceza hukuku 12 yaşından küçük, 12 ile 15 yaş arasındaki çocuk ve 15 yaşını doldurmuş 18 yaşını doldurmamış olarak üçe ayırmış ve bu yaş aralığındaki kişileri çocuk olarak tanımlamıştır. (Uluğtekin, 1991).

Bu tanımlar ışığında doğduğu anda ne ‘iyi’ ne de ‘kötü’ bir varlık olan çocuklar bulundukları çevre ile etkileşim içerisinde olan ve sürekli gelişen varlıklardır. Bir çocuğun iyi veya kötü olmasını belirleyen yaşantıyı aile, çevre, ekonomik yapı ve eğitimidir. Çocuğun suça yönelmesi ve suç kavramı ile ele alınması toplumsal bir sorun olup çocuk suçluluğu hukuksal bir kavram olmaktan öte sosyolojik ve psikolojiktir (Işıқтаç, 1999).

2.1.1 Suç kavramı

Tabiatüstü açıklamalarla anlamlandırılmaya çalışılan suç 18. yüzyıl sonrasında sonra bilimsel bir disiplin olarak görülmeye başlanmıştır. Bireyin iradesi ile gerçekleştirdiği bir eylem olarak suçlu davranışı tanımladıktan sonra bu eylemlerden kişinin sorumlu tutulması gerektiği kabul edilmiştir (A. Korkmaz, 2015).

Her toplulukta ve sosyal birimde tarih boyunca görülen suç toplumdan topluma ve toplum içinde farklılıklar gösterebilir. Toplumda suç kabul edilen olgular başka bir toplumda suç olarak tanımlanmayabilir (Dönmezer, 1975; T. G. İçli, 1993b). Yüzyıllarca norm dışı davranışlarda bulunan bireylerin toplumsal ya da hukuksal yaptırımlara konu olması her toplumun önde gelenlerini yakından ilgilendirmiştir (Fulya Temel, 2005).

Literatürde suçun çeşitli tanımları yer almaktadır. Her toplumda var olan suç çeşidi ve suça yönelik oluşturulan kuralların değişikliği nedeni ile suçun tanımlamaları toplumdan topluma değişmektedir.

Suç birçok tanımı bulunmakla birlikte Türk Dil Kurumu tarafından yapılan tanımda “törelere, ahlak kurallarına aykırı davranış, yasalara aykırı davranış” olarak ele alınmıştır. Toplumbilimleri terimlerine göre ise “toplumda haksız sayılıp, kurallarla yasaklanan ve yaptırımlara bağlanan davranış ve eylem, devletçe yasalarla tanımlanıp yaptırıma bağlanmış olan kurallara aykırı davranış olarak tanımlanmıştır (tdk.gov.tr).

Dönmezer, suçu, "topluma zarar verdiği ya da tehlikeli olduğu kanun koyucu tarafından kabul edilen ve belirtilen eylem olarak tanımlarken(Dönmezer, 1994), Kulaksızoğlu ise hukuki ve ahlaki kuralların çiğnenmesi, toplumdaki hukuk düzenini bozduğu için yasalar tarafından yasaklanmış eylemler olarak tanımlamıştır (Kulaksızoğlu, 1998). Klasik suç teorisine göre ise suç, yasal tanıma uygun, hukuka aykırı ve kusurlu bir hareket olarak tanımlanmaktadır (Özgenç, 2005). Toplumsal açıdan suç, topluma zarar verdiği, kanun koyucular tarafından tehlikeli olduğu kabul edilen eylemler bütünüdür (T. İçli, 2001).

Bir kavram olarak suç, zaman ve topluma göre farklılıklar arz eder ve tüm toplumsal yapılarda gözlemlenir. Suçun olmadığı toplum yoktur. Suçluluk aynı olmayabilir. Bir toplumda suç kabul edilen eylem bir başka toplum için suç olmayabilir ancak her toplum için yanlış kabul edilen ve onay görmeyen eylemler vardır ve olmaya devam edecektir. Toplamların, aşağı seviyelerden yukarı seviyelere geçtikçe, suçluluk oranı düşme eğilimi gösterir ancak suç hala bir fenomen olarak kalmaya devam edecektir. Bir sürü olgu daha çok suçluluğun artması yönünde bir hareketin varlığını kanıtlar görünüyor. Nitekim suçluluk her yerde artmaktadır. Suçu toplumsal bir hastalık olarak görmek ve bu hastalığın rastlantısal bir şey olmadığını, bazı durumlarda, insandan türediğini kabul etmek gerekir; bu da, fizyolojik ile patolojik arasındaki tüm ayrımı yok etmektir. Bununla birlikte suç anormal biçimler alabilir sözgelimi aşırı bir orana yükselebilir. Gerçekten de, bu aşırılığın hastalıklı bir yapısı vardır. Normal olan şey sadece bir suçluluğun var olmasıdır.

2.1.2 Suç kuramları

Suça yönelik tanımlamalarda farklı bakış açılarına göre suç davranışının açıklanmaya çalışıldığı görülürken, suç davranışının altında yatan etmenlerin; suça yönelimle ilgili kuramsal yapının da incelenmesi gerekmektedir.

Suç teorileri, kriminolojik çalışmalar arasında suçun nedenlerini tespit etmeye yönelik ortaya konulan etiyolojik modellerdir (Dolu, 2009). Kriminoloji, suç nedenlerini biyolojik, psikolojik, sosyolojik ve sosyo-psikolojik teoriler olmak üzere genel olarak dört kategori altında inceler (Akıncı, 2013).

Suç davranışını açıklamaya çalışan yaklaşımları başlıca ikiye ayırmak mümkündür. Bunlardan birincisi; bireyi temel alarak suç nedenlerini açıklayan kuramlar, ikincisi ise; grubu, toplumsal yapıyı, toplumsal süreçleri ve ilişkileri temel alarak suç nedenlerini açıklamaya çalışan kuramlardır. Bireyi temel alan kuramlar, suçun açıklanmasında bireysel davranışlara, içgüdülere, duygu ve düşüncelere dikkat çekerler. Bireyin psikolojik ve biyolojik özellikleri, bu yaklaşımlarda ön plandadır. Dolayısıyla suç bireysel süreç ve farklılıklarla açıklanmakta, suçlu kişilik tipleri öne çıkmaktadır. İkinci gruptaki kuramlar ise, bireyin doğumundan itibaren yaşadığı farklı toplumsal çevrelere ve toplumsallaşma süreçlerine dikkat çekerler. Bu kuramların temel varsayımı, suçun insanın doğumundan gelen bir davranış ve eğilim olmayıp, öğrenildiğidir. Suç işleme eylemi, toplumsal çevre içinde toplumsallaşma süreçlerinde öğrenilmektedir (Yelken, 2007).

Bundan dolayı suç olgusunu ve suçun oluşum sebeplerini anlayabilmek için kriminolojide önemli ekoller oluşmuştur. Bunların başlıcaları suçun nitelendirilmesinde Klasik ve Pozitivist akımlardır. Bunların yaklaşımları son derece önemlidir. Klasik akım, suçu hukuksal çerçeve içinde yapılması yasaklanmış iradi eylem bağlamı içinde sunarken, Pozitivist akım suçu, genel determinist eğilimine bağlı olarak psikolojik esaslı bir eylem olarak ele almaktadır. Klasik akım, bilme ve isteme ile suç arasında kurduğu bağlantı nedeniyle doğrudan sonuç açısından değerlendirme olanağı sunmaktadır. Pozitivist akım ise toplumu korumak amacıyla cezanın, suçluların iyileştirilmesi için bir araç olduğu görüşünü savunmaktadır (Yasemin Işıktaç, 2017).

Suçun nedenlerinin ortaya koyulmasında öznel veya nesnel yaklaşımlar bulunmaktadır. Suç, insanlık tarihi kadar eski olduğundan suç kuramları da insanlık tarihi kadar uzun bir tarihe sahiptir. Bu kuramlar, dört ana başlıkta ele alınmaktadır (Akıncı, 2002).

2.1.2.1 Biyolojik kuramlar

Biyolojik kuramcılar suçluların davranışlarını biyolojik bozukluklara bağlamaktadır. Bu görüşe göre suçlularda kalıtsal bozukluklar vardır, bedensel özellikleri ve mizaçları

onları suça yöneltmektedir. Biyolojik yaklaşımclar suçluları bedensel özelliklerine ve genetik özelliklerine göre olmak üzere iki şekilde sınıflamaktadırlar (Burkay, 2008); (Kaner, 1992). Suç olgusunu biyolojik faktör çerçevesinde ele alan yaklaşımları, bedensel farklılıkların temel olduğu ve genetik farklılıkların temel olduğu yaklaşımlar olmak üzere iki farklı başlık altında toplamak mümkündür.

Pozitivistler suçlu bireyi bedensel özellikleri ile tanımlamışlar ve suça eğilimli olan kişilerin bedensel özelliklerini işaret etmişlerdir. Teorisyenlere göre genetik olarak geniş elmacık kemikleri, yassı burun ve kalın kaslar gibi fiziksel anormallikler suç işareti olarak görülmektedir (J. Mucie, 2001).

Genetik teoricienlere göre suç davranışı genetik özelliklerden kaynaklanmaktadır. Kromozomlarda bulunan genler yolu ile anne-babanın fiziksel özellikleri ve bazı hastalıklarının çocuklara geçmesi gibi suç davranışı da genetik özellikler nedeni ile oluşmaktadır (Soyaslan, 1998). Genetik çalışmacılar suçlu çocuğun ailesi, evlat edinilen çocuk ve ikizlerle yapmış oldukları araştırmalarda suçluluk davranışını açıklamaya çalışmışlardır (Kaner, 1992). Yapılan çalışmalar ışığında suç geninin varlığı araştırmacılar tarafından kabul görmemiştir. Fakat suça eğilimi etkileyen genetik faktörlerin varlığına ilişkin bir takım bulgular söz konusudur (Polat, 2004).

Bedensel yapıdaki farklılıkları temel alan yaklaşımların öncüsü Lombrosso'dur. Mahkûmların kişilikleri üzerine çalışmalar yapmıştır, birçok mahkûmu gözlem altında tutmuş, huy ve hareketlerini, düşüncelerini, yaşayışlarını ve geçmişlerini araştırmıştır. Ayrıca cezaevlerinde ölen mahkûmların cesetleri üzerinde otopsiler yapmıştır ve tüm bunların sonucunda bazı sonuçlara ulaşmıştır (Dönmezer, 1994). Lombroso'ya göre "doğuştan suçlular" olarak da adlandırılan suçlu bireylerin, bedenlerinde bulunan bazı farklılıklar görülmektedir. Bu farklılıklar ise bireyleri iradeleri dışında suç işlemeye yöneltmektedir (Dönmezer, 1994).

Baer, Lombrosso'nun kuramını eleştirmiş ve doğuştan gelen suçluların olabileceğini fakat bu kişilerin fiziksel yapılarıyla tanınamayacağını düşünmüştür. Charles Goring de Baer gibi Lombrosso'nun görüşlerini 1913'de yayınladığı araştırmalarda çürütmeye başlamış ve bu kişilerin ancak kafatası ölçümleri ile beden yapılarının incelenmesi sonucunda tanımlanabileceğini öne sürmüştür (S. Hurwitz, 1983).

Ferri, Lombroso'nun tezini "doğuştan suçluluk öğretisi" olarak tanımlayarak akılda kalmasını sağlamıştır. Ferri suçluluğun incelenmesinde Pozitif metodun kullanılması gerektiğini vurgulamaktadır. Suçlu genellikle anormaldir. Bireyi kendi iradesi dışında suç işlemeye yönelten biyolojik, fiziki ve sosyal etmenler söz konusudur (Dönmezer, 1994).

Ferri'ye göre bireyler suç işlemeyi seçmezler, yaşam koşullarının yaratmış oldukları bir takım faktörler ile suça itilirler. Ferri, suçlu doyum yasasını savunmaktadır buna göre belirli bireysel ve fiziksel koşullara sahip olan bir çevrede ancak belli türde ve belli bir sayıda suç işlendiği görülür, ne daha az işlenir ne de daha çok. Suçun önlenmesi bu durumda ancak toplumda yapılacak olan değişimlere bağlı olarak önlenabilir. Ferri daha çok suçun önleyici yollarla kontrol altına alınabileceğini ileri sürmektedir. Önleyici mekanizmalara olan sıkı bağlılığın zamanla toplumda suçu azaltacak bir görünüme kavuşacağına değinmektedir (J. Mucie, 2001).

Genetik yapılarıdaki farklılıklara ilgili çalışmalar da mevcuttur. Bütün canlıların fizik, biyolojik ve psikolojik özellikleri kendilerinden sonraki bir diğer nesle aktarılır, bu doğal bir olaydır. Bu durumda bireylerin atalarının özelliklerini taşıması, onlara sahip olması normaldir (Soyaslan, 1998).

2.1.2.2 Psikolojik kuramlar

Psikolojik yaklaşımlar, bireyi suç davranışına iten güdüleyici, motivasyonel, bireysel ve kişiler arası ilişkilere odaklanmakta ve bireyin çevresiyle olan ilişkisinin ve yaşantılarının sonucunda oluşan psikopatoloji nedeniyle suça yöneldiklerini kabul etmektedir (Kaner, 1992).

Suç davranışını ele alan psikologlar bireyin temel davranışlarına odaklanmaktadır. İçli (2004), psikologların suçun bireysel nedenleri konusunda farklı görüşler savunduğunu ifade etmektedir. Psikoanalitik bakış açısını benimseyen psikologlar antisosyal davranışlara odaklanmışlar ve bu psikologların temel düşünceleri ilk çocukluk deneyimlerinin kişilik üzerinde bıraktığı etkidir. Psikoanalitik yaklaşıma göre çocuk suçluluğu bilinçdışı dürtü ve içgüdüler sonucu meydana gelmektedir (Ş. Aksel, 2012). Freud, suçluluğu ego ile süperegö gelişimindeki yetersizlikler nedeni ile dürtülerin denetim altına alınamamasından doğmaktadır (DEMİRBAŞ, 2005). Psikoanalitik teoriye göre suçlu bir bireyin yaşam koşulları incelendiğinde kusurlu bir süperegönün var olduğu görülecektir.

Erik Erikson çocuk suçluluğunu açıklarken yaşam krizinden bahsetmiştir. Buna göre ergenler kriz ile baş etmek için ego kimliğinden faydalanırlar fakat bunu başaramayanlar rol karmaşası içine girerler. Ego kimliği ve rol karmaşası arasındaki bu çatışma kriz sürecini hızlandırmaktadır (Ş. Aksel, 2012).

Aichorn, çocuk suçluluğunu psikoanalitik ve sosyal öğrenme kuramını birleştirerek açıklamıştır. Suç davranışını dissosyal davranış olarak ifade etmiştir. Araştırmacıya göre

suçlu çocuklar sağlıklı ego ve süperego geliştiremedikleri için toplumsal kurallara uyum sağlayamamışlardır (Ş. Aksel, 2012).

Davranışçılar ise sosyal öğrenme ve davranışın etiketlenmesinin suçlulukta önemli rol oynadığını savunurlar. Davranışçı ekol suç davranışını ödül ceza süreci ile birlikte değerlendirir. Kişinin suç davranışlarının pekiştirilmesi ya da tutarsız olarak cezalandırılması suç davranışında belirleyicidir (Düzgün, 2007). Edimsel koşullanma kuramını destekleyen araştırmacılar çocuk suçluluğunu çocuğun biyolojik yapısı ile yetiştirilme ortamı arasındaki ilişkiye bağlamıştır. Çocuk yetiştirme süreci istenen davranışların ödüllendirilmesini, istenmeyen davranışların cezalandırılmasını ve yetişkin modellerin taklidini içerir (Ş. Aksel, 2012).

Öğrenme kuramına en çok katkı veren araştırmacılar Albert Bandura, Walter Mischel, ve Richard Walters'dır. Bu kuramcılara göre davranışların oluşumunda öğrenme, toplumsal deneyimler ve kendi değer ve beklentileri önemli rol oynamaktadır (Ş. Aksel, 2012). Öğrenme kuramcılarının göre çocuklar bazı kişileri daha çok model alırlar. Örneğin kendilerine ödül veren güçlü, başarılı ve onlar için önemli kişileri daha çok model alırlar. Bu özelliklere en çok uyan ana-babalar çocuklar için temel davranış modeli olmaktadır. Bu anlamda ana-babanın model olması nedeniyle birbirleri ve çevre ile olan ilişkileri çocuğun saldırgan davranışlarında belirleyici olacaktır (Kaner, 1992). Bandura'ya göre çocuk suçluluğunda üzerinde durulması gereken konu bilinçdışı ve kişilik özellikleri değil saldırgan davranışların öğrenilmesidir (Ş. Aksel, 2012).

Klinik yaklaşımlara göre suçluluk normal dışı davranışlar olarak tanımlanmaktadır. Suçluluğu psikolojik uyumsuzluk olarak açıklayan kuramcılara göre suçlular; kaygı, kompulsif davranış ve obsesif düşüncelerle yönlendirilen nevrotikler, davranış bozuklukları gösteren antisosyaller, düşünce içeriğinde hezeyanlar olan şizofrenler olarak görülmektedirler. Bu anlamda suçlular duygusal olarak gereksinimlerini suça yönelerek doyurmaktadır (Attar, 2010).

Çok faktörlü yaklaşımı benimseyen araştırmacılar, çocuk suçluluğunu açıklayan tek bir genel nedenden bahsedilemeyeceğini, bunun yerine çocuğun antisosyal davranışlarının birçok sorunun birleşimi sonucunda ortaya çıktığını ifade etmişlerdir. Çocuk suçluluğu zihinsel, toplumsal, kişisel ve fiziksel faktörlerin birleşiminden kaynaklanmaktadır (Ş. Aksel, 2012).

Ahlaki gelişim teorisi, suçluluğu ön ahlaki döneme gelmemiş olmakla açıklamaktadır. Kurama göre çocuk ceza korkusundan dolayı kurallara uymakta ve suç işlememektedir. Piaget ve Kohlberg'in öncüsü olduğu ahlaki gelişim teorisi doğrultusunda

yapılan araştırmaların sonucunda suçluların, suç işlememiş kişilere göre daha alt düzeyde ahlaki gelişim gösterdiklerini ve psikopatik suçluların psikopatik olmayan suçlulara göre daha düşük ahlaki gelişim düzeyinde oldukları ortaya konmuştur (zsoy, 1991).

Bireysel yaklaşımı benimseyen araştırmacılar suç davranışının içsel ve dışsal uyaranlara karşı bir tepki olarak ortaya çıktığını açıklamışlardır. Duygusal ilişkilerde reddedilme, yoksun bırakılma, sevilme, kendini ifadede engellenme, arkadaşlık ve aile ortamında kendini yetersiz hissetme, bastırılmış ruhsal çatışmalar gibi duygusal sorunların çocukların suça sürüklenmesinde rol oynadığını ifade etmişlerdir (ř. Aksel, 2012).

Ekolojik kurama göre bireyin gelişiminde beş sosyo-kültürel sistem önemlidir. Mikrosistem ocuğun ilişkide bulunduğu kişilerden oluşur. Bu anlamda aile ilk temel mikrosistemdir. Komşular, ğretmenler diğer sosyal gruplar diğer mikrosistemlerdir. Mikrosistemler arasındaki uyumluluk ve karşılıklı aile içi ilişkiler ergenin suç olasılığını azaltır. Mezosistem bireyin mikrosistemleri ile arasındaki ilişkidir. Sistemler arası ilişkiler uyumlu ise çocuğun sapkın davranışlara yönlenme olasılığı azalır. Ekzosistem bireyin ilişkide bulunduğu sosyo-politik çevredir. Makro sistem bireyin kültürünün en st kurumsal örgütleridir. Kronosistem zaman içinde meydana gelen örüntüdür. zet olarak kuram ocuk suçluluğunu açıklarken hem aile ocuk ilişkilerine hem de toplumsal, kültürel, politik ve tarihsel süreçlere dikkat çekmiştir (ř. Aksel, 2012).

Kaner'e (1992) göre insanların kişilik özelliklerini temel alan psikolojik kuramlar, sosyolojik, biyolojik, kültürel ve çevresel faktörleri reddetmez ancak bu faktörleri kişililerin kişilik yapıları içerisinde ele alırlar (Kaner, 1992).

Psikanalitik kurama göre ocuk, en temel içgüdülerden biri olan saldırganlık içgüdüsü ile doğar. Bu içgüdünün kontrolü sosyalleşmeye bağlı olup ve süperegonun oluşumu ile olur. Bu da anne ve babayla olan ilişkiye bağlıdır. Psikanalitik yaklaşım bu süreçle oluşan id-ego-süperego kaynaklı bilinçaltı karmaşaların suç davranışını meydana getirdiğini varsayar (Kaner, 1992). Bilindışını etkileyen kavramları Freud şu şekilde açıklamaktadır. *İd*; temel biyolojik dürtülerin doğuştan beri var olan kaynağıdır. *Ego*; davranışların, alışkanlıkların ve düşüncelerin maddi ve sosyal dünya ile olan ilişkilerinin temsil edilmesinin gelişiminde var olan kişisel bilinliliklerdir. *İd* ve *ego*nun ilişkisi ile birlikte ortaya çıkan *süper ego* ise adetlerin kişisel sosyal deneyimler içerisinde şekillenmesini yansıması olarak tanımlanmaktadır. Psikanalitik okula göre suç, önlenmemiş bir karmaşanın simgesi olarak düşünülmektedir. İe atılmış, bilinçdışında var olan karmaşa, kişide onu evreni uyarılarına belli bir biçimde tepki göstermeye yöneltir (Yavuzer, 2004).

Suç kavramını açıklamaya çalışan kuramlar içinde suçun nedenlerini açıklamaya çalışmaktadır. Bu kuramlar Pavlov'un klasik koşullanmasını, Skinner'ın edimsel koşullanmasını ve Bandura'nın sosyal öğrenmesi ile bunlar üzerinden geliştirilmiş diğer öğrenme kuramlarını kapsamaktadır. Özetle bu kuramlar suçu öğrenilmiş bir davranış olarak tanımlar. Olumsuz davranışların öğrenilmesi, pekiştirilmesi ve onaylanması gibi süreçler suç davranışını meydana getirir (Archer, 1991).

Psikoloji bilimi genel anlamda suçluyu koruyan bir yaklaşım ile suçu bireylerin doğuştan getirdikleri ve bireylere göre farklılık gösteren içgüdü, zeka gibi bireysel özelliklerle açıklamaktadır. Bu anlayış çerçevesinde suçu ele alan Psikolojik yaklaşımlar suçun kendisinden çok nedenleri üzerinde yoğunlaşmıştır, kişiliklerdeki bazı niteliklerin özelliklerine göre suçu sınırlı bir biçimde ele almıştır. Bu durumda sadece psikoloji bilimi ile suç olgusunu kavramamız olanaklı gözükmemektedir (Aycan, 1991).

2.1.2.3 Sosyolojik kuramlar

Ekolojik görüşe göre toplumsal düzen ve kurumlar düzen içinde dağılarak insanların suç işlemesine neden olmaktadır. Bu kuramcılar göç, rekabet, iş bölümü gibi toplumsal olgular ile suç arasında ilişki aramışlardır (Attar, 1993). Burt ve Ferri suçu çok sayıda etmene bağlamıştır. Ferri suçu fiziksel, coğrafi, antropolojik, psikolojik ve toplumsal etmenlerin bir sonucu olarak açıklamıştır (Dönmezer, 1984)

Günümüzde sosyolojik kuramcılar suçun, toplumda mevcut şiddet ile doğrudan ilişkili olduğunu ileri sürmektedirler (Lawrance, 2004).

Suçluluğu sosyolojik açıdan açıklayan bir başka görüşe göre kültürel iletim suçluluğun temel belirleyicisidir. Bu görüşe göre suçluluğun kaynağı toplumsal dinamiklerdir. Çocuk suçluluğunun yüksek ve düşük oranda olduğu bölgelerde çalışmalar yapılmış ve bölgeler arasında toplumsal ve kültürel anlamda farklar olduğu ortaya koymuştur. Suçluluğun daha sık rastlandığı bölgelerde daha düşük olan bölgelere göre ortak değerlerin (kalıcı komşular, çocuk yetiştirme çabaları, evrensel ve çağdaş değerler) bulunmadığı ve çocukların ana babalar ve toplumsal kurumlar tarafından daha çok ihmal edildiği saptanmıştır (Attar, 1993).

Merton, suçluluğu toplumsal karmaşa ile açıklamıştır. Merton'a göre toplumsal değerlere (ün, servet, iktidar, ekonomik güç) ulaşmaya çalışılırken bazı normlar çiğnenmektedir. Bu kuramdan etkilenerek ortaya çıkan etkilenme kuramına göre suç yaşam

deneyimi sonucunda ortaya çıkmıştır. Sutherland, bir gencin içinde yaşadığı çevreye göre bir suçlu ya da saygın bir birey olabileceğini ileri sürmüştür (Dönmezer, 1984).

Kentleşme kuramına göre kentleşme hızlandıkça kentlerde yaşayan göçmenler daha çok yabancılaşmakta, çevreleri ile ilişki kurmakta zorlanmakta ve daha çok suç işlemektedirler. Kurama göre suçlular gelende kendi yaşadıkları bölgelerin dışında suç işlemektedirler (Dönmezer, 1984).

Sosyal öğrenme kuramına göre, tüm davranışlar gibi suç işlemek de öğrenilmiş bir davranıştır. Teori, bireylerin suçu diğer bireylerden öğrendiğini ve suç davranışının temelinde sosyal çevrenin yattığını ifade eder (T. İçli, 2004).

Hirschi suç davranışını sosyal bağ teorisi ile açıklamıştır. Teoriye göre bireyin topluma karşı bağlarının zayıfladığı veya koptuğu anda suç davranışı oluşmaktadır. Birey ailesine, çevresine, akran gruplarına ve eğitim kurumlarına bağlılık içindedir. Hirschi'ye göre bireyin sosyal bağları ve kişisel ilişkileri düşükse suç davranışlarında artış olacaktır (Özbay, 2004).

Chamberlain, suç davranışına yapılan müdahalenin, davranışın devamının olma veya sönmesinde etkili olduğunu aktararak toplumsal tepkinin suç davranışını bu şekilde etkilediğini dile getirmektedir (Chamberlain, 2003).

Suç davranışını açıklamada etkili bir kuram olan Etiketleme Kuramı'na göre suç işleme sürecinde bireylerin etiketlenmelerinin rolü büyüktür. Etiketlemede kişinin aile geçmişi, yaşadığı yer, kültürü, sosyo-ekonomik durumu, eğitimi önemli rol oynamaktadır. Örneğin bir kimse fakir ise o hırsızlık yapar veya şiddet uygular gibi bir etiketleme kolayca yapılmaktadır. Bu anlamda bireylerin suçlu olarak etiketlenmeleri kendilerinin de ait olduğu toplumdan yabancılaşmasına ve daha kolay suç işlemesine neden olacaktır (T. Göksu, 2009).

Karl Marx'tan yola çıkan Maksist teorisyenler suç davranışını ekonomik sebepler ile açıklamaktadır. Teorisyenlere göre sanayi devrimi ile toplumda oluşan sınıfların ve sınıflar arası oluşan ekonomik kökenli farkların suç ve suç davranışını oluşturmada etkin olduğu görüşünde birleşmişlerdir (Burkay, 2008).

Genel olarak suç, sosyolojik bakış açısı ile sosyal yaşamın bir sonucudur. Suçlu olmayan uyum biçimlerinden sadece özde ayrılmaktadır. Kısaca sosyolojik bakış açısı toplumu hasta olarak görmekte suçun sebebi saymaktadır (T. İçli, 2007).

Sosyolojik kuramları yapısal ve alt-kültür olarak iki bölümde incelenmektedir.

Yapısal kuramlar içerisinde en çok bilinen Durkheim'ın teorisidir. Durkheim'a göre, ahlaki yükümlülükler ve sosyal kurallar olmazsa, yaşam çekilmez hale gelir ve anomi ile

sonuçlanır. Merton'un ortaya koyduğu anomi teorisi, bireyin hangi nedenden dolayı sapmış olduğu ile ilgili olarak doğrudan ilgili değildir. Bunu açıklamak yerine toplumda var olan suç oranlarını açıklamaya yönelmiştir, bunu ise yasal ve ahlaki amaçlara ulaşmak için kullanılacak imkanların eşit dağıtılmadığı düşüncesinden hareket ederek açıklamaya çalışmaktadır. Suçu bireylerin değil, içinde bulunulan sosyal koşulların yarattığını benimsemektedir (T. G. İçli, 1993a).

Toplum gruplardan oluşmaktadır. Farklı grupların çıkar ve amaçları birbiri ile çatışır ise veya aynı doğrultuda olması halinde dahi gruplar arasında uyumsuzluk başlar. Vold'a göre, azınlıkların hayatta kalma şansları olmadığı için, bunlara yönelik davranışların genellikle kanunlarda suç olarak tanımlandığını iddia etmektedir (T. İçli, 2007).

Alt kültür teorileri konusunda Albert Cohen'in, Cloward ve Ohlin'in çalışmaları dikkat çekmektedir. Alt kültür teorilerinin temelde kriminolojide alt sınıfta bulunan erkekler arasında genç suçluluğun özellikle de buluş çağı çetelerine yönelik açıklamaları yapabilmek amacıyla ortaya konulduğu görülmektedir. Alt kültür teorisyenlerine göre, suçlu gençliğin alt kültürü tüm diğer alt kültürler gibi baskın olan kültürün üyelerinin karşılaşmadıkları sorunlara tepki olarak doğmuştur (T. İçli, 2007).

Miller, Cohen'in alt kültür suçluluğunun değerlerinin orta sınıf değerleri tarafından üretildiği iddiasını kabul etmemektedir. Bunun yerine alt sınıf kültürünün kendisi ile ilgili odaksal gelişmelere sahip olduğunu ileri sürmektedir. Miller'in çalışmalarında birçok çete üyesi dominant bir anneye sahip tek bir ebeveyn geçmişine aittir. Şiddet ve sert davranışlar içindeki ilişki erkekliğin ispatı olarak görülebilmektedir. Zayıf olan sosyal koşulların da birleşmesiyle, bu kültür "çevre üretmesiyle" suçlu çetelerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

2.1.2.4 Bireysel kuramlar

Suç davranışını açıklayan bireysel teoriler klasik ekol, neo-klasik ekol, pozitif ekol, coğrafi ekol olmak üzere dört başlık altında toplanmaktadır.

Klasik ekolün temsilcileri olan hedonistlere göre, insan davranışlarını zevk ve yaptırımların ona vereceği zarara göre ayarlar. Bir başka deyişle bir kişinin suç davranışına yönelmesinin ona vereceği zevk bu suç davranışından dolayı karşılaşacağı yaptırımın vereceği zarardan daha fazla ise kişi suça yönelecektir. Klasik ekolcüler kişinin iradesinin suç davranışında temel unsur olduğunu ve başka faktörlerin etkili olmadığını öne sürmüştür (Saran, 1990).

Pozitivst ekole göre iç ve dış etkenler insan davranışını yönlendirmektedir. Biyolojik, psikolojik ve sosyolojik etmenler suç davranışın belirleyicileridir (Yavuzer, 1988). Pozitivistler deneysel araştırmalar ile klasik ekolden farklılık göstermişlerdir. Ölen mahkûmların cesetleri üzerinde yapılan araştırmalar neticesinde, bazı bireylerin “doğuştan suçlu” olduğu neticesine ulaşmışlardır. Lombrosso’ya göre doğuştan suçlu bireylerin bedenlerinde bulunan bazı farklılıklar, anormallikler ve etiketler onları diğer bireylerden ayırmaktadır. Bu anlamda bedenlerindeki bu farklılıklar onları iradeleri dışında suç davranışına yönelmelerine neden olmaktadır (Yavuzer, 1993). Pozitivist yaklaşımıcılar suça göre ceza yerine suçluya göre cezanın yerinde olacağını savunmuşlardır (T. İçli, 2004).

Coğrafik ekolün temsilcileri iklimin ve topoğrafyanın insan davranışını üzerindeki etkileri ile ilgilenmişlerdir. Toprağın verimi, doğal kaynakların zenginliği, yağmur miktarı, doğal afetler gibi doğal olaylar toplumun refahını etkileyecektir. Doğal zenginliklerden mahrum olanların yağmaya yöneleceğini ve saldırganlaşacağını iddia etmişlerdir. Montesquieu “Kanunların Ruhı” eserinde kutuplara yaklaştıkça alkol tüketiminin çoğalacağını iddia etmiştir. Quatlet kişiye karşı işlenen suçların güneyde ve sıcak mevsimlerde fazla olduğunu buna karşın mala karşı işlenen suçların kuzeyde ve soğuk mevsimlerde yüksek olduğunu ileri sürmüştür (Saran, 1990).

2.1.3. Çocuk suçluluğu

Çocuk suçluluğunu ele alan araştırmacılar tarafından yapılan tanımlamalardaki ortak nokta “çocuğun suça itilen bir varlık” olduğu ile ilgilidir. Suçluluk hakkındaki tanımlamalar çocuk suçluluğunu da kapsamaktadır bununla birlikte çocuk suçluluğu kavramı genel tanımlamalardan yaş ile ayrılmaktadır. Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin 1. Maddesi ‘daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, 18 yaşına kadar her insan çocuk sayılır’ diyerek çocuk tanımı yapmaktadır. Bu tanımdan yola çıkarak 18 yaşını doldurmamış birey suç sayılan bir eylem gerçekleştirdiği zaman çocuk suçlu olarak kabul edilir. Çocuk suçluluğu ile ilgili çalışmalarda da çocuk suçluluğu kavramını tanımlamaktan ziyade çocuğu suça iten faktörler üzerinde yoğunlaşmaktadır. Yapılan çalışmalarda çocuk suçluluğu ile ilgili yaklaşımlar üç ana grupta toplanabilir: Biyolojik, psikolojik ve sosyolojik yaklaşımlar. Biyolojik yaklaşımlar, yasaları ihlal eden çocukların kalıtsal olarak bozukluğu olan ve patolojisi bulunan kişiler olduklarını savunurlar. Psikolojik yaklaşımlar ise, sapmış bireyin psikolojik patolojisi olduğunu savunur. Sosyolojik teoriler ise, suçlu oranlarındaki değişimleri sosyal yapı ile açıklamaya çalışır. Çocuk suçluluğunda da yetişkin suçluluğunda olduğu gibi suçun nedenleri ile ilgili en sistematik açıklamalar sosyolojik teorilerde getirilmiştir. Psikolojik ve

biyolojik teorilerden farklı olarak sosyolojik teoriler dikkatlerini sosyal yapıya yoğunlaştırırlar. Sözgelimi, aile yapısının, aile içi ilişkilerin çocuk suçluluğunda önemli yer tuttuğu tartışılır (T. İçli, 2004).

Suç kavramı üzerine araştırmalara bakıldığında, suçu önlemeye yönelik tedbirler ve suçun önceki gelişim dönemlerinde tanımlama çabaları ile suçun ortaya çıkışındaki ilk belirtilerin çocuklukta görüldüğü düşüncesiyle, çocuk suçluluğu üzerinde önemle durulduğu görülmektedir. Genel olarak hukuk sistemlerinde olduğu gibi günümüzde de suçlar çocuk suçluluğu ve yetişkin suçluluğu olarak ikili bir ayrıma tabi tutulmaktadır.

Çocuk haklarındaki gelişmelere paralel olarak 20. yüzyılın ilk yarısından itibaren çocuk suçluluğu ile ilgili çalışmalarda da ilerleme kaydedilmiştir. Bu noktada; Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilen “Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi” çocuk haklarının korunması bakımından dönüm noktası olmuştur. Yine bu kapsamda; Çocuk Haklarının Kullanılmasına Dair Avrupa Sözleşmesi, Özgürlüğünden Yoksun Bırakılan Çocukların Korunması Hakkında Birleşmiş Milletler Kuralları, Çocuk Suçluluğunun Önlenmesi Hakkında Birleşmiş Milletler Yönlendirici İlkeleri başta olmak üzere çok sayıda uluslararası sözleşme hazırlanmıştır.

Çocuk suçluluğu ile yetişkin suçluluğu arasındaki en önemli fark, çocuk suçluluğunun sorunlu dönem ya da geçiş dönemi olarak adlandırılan ergenlik dönemine denk gelmesidir.

Araştırmacılara göre antisosyal davranış ve suçluluk ergenlik döneminde yaygındır (Yavuzer, 1986). Ergenlik dönemi sosyal, zihinsel ve psikolojik açıdan yetişkinlerden farklı gelişimsel özelliklere sahip bir dönemdir. Ergenlerde anlama, yargılama ve karar verme süreçleri olgunlaşmamış tarzları içerdiğinden, engen kendine ve başkasına zarar verici davranışlar içerisine girebilmektedir. Çocukların sağlıklı düşünmeden dürtüsel ve acele kararlar alması, çocuğun suç işleme eğilimini arttırmaktadır (N. Çeliköz, 2008).

Çocuk suçluluğu; “*reşit sayılmayan kişilerin yasalara karşı gelmeleri veya suç kabul edilen bir eylemi işlemiş olmaları*” demektir. Aynı zamanda çocuk suçluluğu; çocuğun suç sayılan bir eylemi gerçekleştirmesi sonrası yargı önüne çıkmasıdır.

Uluslararası hukukta çocuk suçluluğu “*bir suç işlediği iddia edilen veya bir suç işlediği tespit edilen küçük veya genç kimseye küçük fail denir*” şeklinde de tanımlanmıştır (Pekin Kuralları m. 2/2-c). Çocuk suçluluğu ile yetişkin suçluluğu ayrımında modern hukuk sistemlerinde yaş kriteri esas alınmıştır. Türkiye’de çocuk suçluluğu için on sekiz yaş sınırı

belirlenmiştir. Dünyada ise çeşitli ülkelerin yürürlükte olan mevzuatları incelendiğinde çocuk suçluluğu için kabul edilen yaş sınırının 14-21 yaş arasında olduğu görülmektedir.

“Çocuk; zihinsel, fiziksel ve ruhsal yönden tam bir olgunluğa erişmemiş, toplumdaki rol ve görevlerini henüz öğrenmekte olan, bakıma ve eğitime ihtiyacı olan varlıktır”. Aynı zamanda çocuk; masum, duyarlı, bağımlı ve gelişmekte olan bir bireydir. Bir yetişkin için suç işlemekte etkin olabilecek faktörlerin çocukları daha çok etkileyeceği kaçınılmaz bir gerçektir. Bunun içindir ki toplumların gelecekleri olan çocukların; bedenlen, ahlaken ve fikren gelişimleri çocukların yüksek yararları göz önünde tutularak desteklenmelidir.

Çocuk yargılamasında temel felsefe, çocuğun yarar ve menfaatini daima ön planda tutan özel bir yargılama olmalıdır. Bunun anlamı; daha çok çocuğun kişiliğini tanıyan, sosyoloji, psikoloji gibi bilimlerde çalışanların da katıldığı, amacı; cezalandırmadan ziyade iyileştirici ve önleyici olan bir yargılama olmalıdır (Tanenhaus, 2004).

Suç ile ilgili araştırmalar incelendiğinde iki konu öne çıkmaktadır. Birincisi erken tanı ve suçun önlenmesine yönelik araştırmalar, ikincisi ise suçun ortaya çıkışındaki belirtilerinin çocuklukta görülmeye başladığı gerekçesiyle çocuk suçluluğu araştırmalarıdır (İ. H. Hancı, 1999). Çocuk suçluluğu ile ilgili araştırmacıların ortak değerlendirmesi, suç işleyen çocukların suçlu çocuktan ziyade suça sürüklenmiş çocuklar olarak kabul edilmeleridir (T. İçli, 2004). Yavuzer’e göre suç işleyen çocuk yoktur suça itilmiş çocuk vardır Sonuç olarak Türk hukuk sistemi de kanunda suç kabul edilen bir eylemi işlediği iddiası ile hakkında soruşturma ve kovuşturma yapılan veya çocuklara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunan 18 yaşını doldurmamış bireyi, “suça sürüklenmiş çocuk” olarak tanımlamıştır (Balo, 2009).

Çocukların suç davranışları önce aileye, çevreye, okula karşı suç davranışları gerçekleştirmesi ile başlamaktadır. Yalan söyleme, geç saatlere kadar eve dönmeme, okuldan kaçma, ailenin - okulun disiplinine uygun davranmamak, içki içmek gibi suç kapsamına girmeyen bazı uyumsuz davranışlar nitelik değiştirerek yasaların suç olarak kabul ettiği davranış ve eylemlere doğru uzanmaktadır. Hırsızlık, yağma, yankesicilik, araba hırsızlığı, trafik suçları, yol kesmek, cinsel taciz, zorla alıkoyma, saldırı ve tahrip, kavga, bıçak ve tabanca taşıma, yaralama, adam öldürme gibi suçlar Türk Ceza Kanuna göre cezalandırılan suçlardır (Ö. Köknel, 2001).

Çocuk suçluluğu, 18 yaşını doldurmamış kişilerin suça karışması olarak tanımlanmaktadır. Çocukların ya da gençlerin suç işlemesinin sebebi olarak kötü eğitim,

yetersiz aile eğitimi ya da farklı nedenler görülmekte bununla birlikte çocukların suç işlemesinin nedenini psikolojik sorunlar görülmektedir. Araştırmalarda, sıklıkla suç işleyen veya görece ağır suçlar işlemiş gençler arasında ciddi sosyal problemleri olan, aile ve okul yaşamlarında ciddi zorluklarla karşı karşıya olanlar olduğunu ortaya koymaktadır.

Çocuk suçluluğu İngilizce’de “juvenile delinquency” terimiyle açıklanmakta olup, terimin Türkçe karşılığı tam olarak “reşit olmayanın suçluluğu” anlamına gelmektedir. Türkiye’de çocuk suçluluğu terimi kullanılmaktadır. Türkiye’de terim olarak suçlu çocuk veya çocuk zanlı yerine gelişmiş ülkelerde olduğu gibi “Suça Sürüklenen Çocuk” ifadesi kullanılmasına özen gösterilmektedir. Bu yaklaşım, “Her suça bulaşan çocuk, aynı zamanda mağdur çocuktur” anlayışıyla hareket edilmesi gerektiğini göstermektedir.

Çocuk suçluluğu kavramı aynı zamanda çocukların istismarına yönelik bir ifadeyi içermektedir. Suç işleme belli bir irade ile ortaya konulan bir eylemdir. Dolayısı ile çocuğun suç işlemeye yönelik bir iradesi olmadığı için çocuğun suç işlemesi rasyonel bir durum değildir. Çocuklar, korunmaları gerekirken yetişkinler veya diğerleri tarafından istismar edilmekte ve suçlu konumuna düşmekte veya düşürülmektedirler. Her ne kadar çocuklar suçlu olarak nitelendirilmekteyse de gerçekte istismar edilmiş olmaktadırlar. Çocuk suçluluğu çocuk istismarıdır.

Çocukların suç davranışları önce aileye, çevreye, okula karşı suç davranışları gerçekleştirmesi ile başlamakta daha sonra kanunlar tarafından suç olarak sayılan davranışlara doğru kaymaktadır. Çocuğun suç sayılmayan ancak anti sosyal olarak davranışlarını şöyle sıralayabiliriz (Ö. Köknel, 2001):

- Yalan söylemek,
- Eve vaktinden sonra dönmek hatta dönmemek,
- Okuldan kaçmak,
- Okulda veya çalıştığı yerde disipline uygun davranmamak.

Bu davranışlar zamanla evrilerek suç olarak tanımlanan davranışlara kayar. Bu davranışları ise;

- Hırsızlık,
- Trafik suçları,
- Alkol kullanımı,
- Uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanmak,
- Kavga,
- Bıçak ve tabanca taşıma,

- Öldürme suçları izler.

2.1.3.1 Çocuk suçluluğunun nedenleri

Çocuğu suça iten ya da ona suç işleten nedenler hiçbir zaman tek başına etkili olmamıştır denilebilir. Bu anlamda, birçok kuvvetli ya da zayıf nedenler, birbirlerine eklenip çocuğu suça sürüklemektedirler. İlk bakışta suçun tek nedeniymiş gibi kendisini gösterebilen neden, illiyet yönünden düşünüldüğünde, o suçun tek nedeni olmadığı daha net ortaya konulabilmektedir. Sonuç olarak, çocuk suçluluğuna etki eden çok sayıda etken bulunmaktadır. Çocuk suçluluğunun nedenleri; kişiye ve kişiliğe bağlı nedenler, aile yapısına bağlı nedenler, aile dışı çevreden kaynaklanan nedenler ve dış göçlerden kaynaklanan nedenler olmak üzere *dört ana başlık altında* incelenecektir.

2.1.3.1.1. Kişiyeye ve kişiliğe bağlı nedenler

Çocuğun fiziksel özelliklerinin ya da psikolojik durumunun suçla olan ilişkisi, birçok araştırmaya konu olmakla birlikte, her iki etmende tek başına suçlulukla ilişkilendirilmek için yeterli görülmemektedir. Fiziksel/psikolojik özellikler ya da bozukluklar, kalıtsal olarak ortaya çıkabileceği gibi, sonradan da ortaya çıkabilmektedir. Zeka düzeyi, kişilik yapısı, yaş grubu, öğrenim düzeyi ve madde bağımlılığı kişiye ve kişiliğe bağlı nedenler olarak incelenebilecek konulardır.

Zeka Düzeyine ve Kişilik Yapısına Bağlı Nedenler: Çocuğun içinde olduğu gelişim döneminin özelliklerini bilememekten doğan eğitim hatalarını çocuğu suça yönelten önemli bir özellik olmaktadır (Yavuzer, 1987).

Yaş Grubuna Bağlı Nedenler: İnsan, doğumdan ölüme kadar gelişme aşamalarından geçmektedir. Bu itibarla yaş ve beden gelişmesi ya da değişme aşamaları arasında bir paralellik bulunmaktadır. Suçlu davranışın, demografik karakteristikler arasında en ziyade yaşla ilgili bulunduğu söylenebilir (Dönmezer, 1994).

Cinsiyete Bağlı Nedenler: Kız ve erkekler ailede farklı tarzlarda yetiştirilirler. Toplumsal cinsiyet gelişiminde kız çocukları daha evcimen ve sakin olarak yetiştirilmektedir. Bu da çocuk suçluluğundaki cinsiyet dağılımını etkilemektedir (Gökpinar, 2007).

Eğitim-Öğrenim Düzeyine Bağlı Nedenler: Eğitim, bireye davranış öğretme ve istenilen davranış değişikliği meydana getirmedir. Aile, kendi değerleri doğrultusunda uygun

davranışları öğretirken çocuğu eğitmektedir. Eğitim aynı zamanda bireyi sosyalleştirmektedir. Eğitim yoluyla sosyalleşen birey toplumla daha barışık olacaktır. Eğitim seviyesi ve suç arasında bir ilişkinin bulunduğu her zaman iddia edilmiştir (Dönmezer, 1994).

Madde Bağımlılığına Bağlı Nedenler: Madde bağımlılığı 1990'lı yıllardan itibaren ülkemiz için bir sorun haline gelmiştir. Çocuklar büyük oranda tiner, bali gibi uçucu maddeleri kullanmakta ve bağımlı olmaktadır. Günümüzde ilkokula kadar düşen bu şekildeki madde kullanımı, diğer ve ağır uyuşturuculara geçişe sebep olmakta ve bu nedenle insanın geri kalan hayatını etkileyecek bir özellik taşımaktadır. (Işıksan, 2002).

2.1.3.1.2 Aile yapısına bağlı nedenler

Ailedeki yanlış rol modeller ve öğretilen yanlış davranışlar da çocuğun suça iten önemli etkenlerdendir. Anne babası olmayan veya anne ve babasından şiddet gören bir çocuk ihtiyacı olan sevgi duygusunu evin dışında tatmin etme yoluna gidecektir. Ayrıca aşırı gevşek bir yetiştirme modeli ya da tersi şekilde aşırı baskılayıcı bir model de çocuğu yanlış davranışlara itebilir (Dönmezer, 1994).

Aile içindeki sağlıklı ilişkiler de çocuğun suça yönelmesinin belki de en önemlisi durumundadır. Ailedeki bu tarz ilişkiler, suç davranışının dışında çocuklarda psikiyatrik bozukluklar, düşük okul başarısı, düşük özsaygı, arkadaşsızlık, gerilim, depresyon ve olgunlaşamama gibi daha birçok soruna da neden olabilmektedir (Attar, 1993).

Ailenin Eğitim Durumu: Anne ve babalar çocuklarının öğrenmesini ve taklit etmesini istemedikleri hiçbir davranışı çocuklarının gözleri önünde yapmamalıdır. Çocuklar anne ve babasının hatalı davranışlar yapacaklarını düşünemediklerinden onlardan gördükleri her şeyi doğru kabul edip tekrarlamaya çalışırlar. Bu şekilde kazanılan davranışların düzeltilmesi ve değiştirilmesi de zordur, çocuklar davranışlarında anne ve babasından örnek aldığı davranışın arkasına saklanacaktır (A. Bandura, 2003).

Ailenin Ekonomik Durumu: Ailenin ekonomik koşulları, aile hayatının ruh sağlığını etkilediği gibi, çocuğun kişiliğini de etkilemektedir. Arzularının doyum bulamamasının yanında, yoksulluk nedeniyle sürekli olarak açlık ve soğuğa maruz kalan çocuklarda, sıklıkla endişe görülür. Bu da, kişilik yapısında derin izler bırakabilir ve çocuğun kendini güven içinde hissetmemesi gibi kötü bir sonuç verir. Çocuğun ilişki içinde bulunduğu arkadaş çevresiyle arasında mali açıdan büyük farklar varsa, çocukta aşağılık duygusu gelişebilir (Yavuzer, 1987).

Ailenin Parçalanmış Olması: Ailenin parçalanması ebeveynlerden birinin veya her ikisinin de bulunmama halidir. Böyle bir aile içinde yetişen çocuğun yanlış davranışa yönelmesi, intihar eğilimi göstermesi, sokaklara ve dolayısı ile suça yönelmesi, alışkanlıklara açık hale gelmesi, arkadaş seçiminde yanlışlar yaşaması gibi sorunlar yaşamasına sebep olmaktadır. Ailesiz kalmak, aile ortamından yoksun kalmak veya aile dışında yaşamak çocukları riskli davranışlara açık hale de getirmektedir (Şentürk, 2006).

Karşılanamayan Psikolojik Gereksinimler: Kimi zaman anne babalar için çocukları istenmeyen bir varlık olup anne babalar çocuğa ilişkin bu olumsuz duygularını çeşitli yollardan gösterirler. Çocuğun “ailenin istenmeyen varlığı” olmasının da kimi zaman nedenleri vardır. Evlilikteki ilişkilerin doyuma ulaşmaması hatta bu ilişkilerin kimi zaman olmaması, ekonomik yoksulluk, küçük yaşta evlilik ve buna bağlı olarak olgun olmama, çocuğun erken doğması, istenmeyen cinsiyette olması hatta çocuğun istenmeyen bir zamanda doğması da bu nedenler arasında sayılabilir. Böyle bir aile içinde yaşamak yalnızca bireyin duygusal değil, aynı zamanda fizyolojik ve zihinsel gelişimine de olumsuz etkiye bulunur. İstenmeyen ve sevilmeyen çocukta şu duygular sağlıklı gelişmez(Yavuzer, 1997).

Değerli Olma Duygusu: Değerli olma duygusu insanların temel gereksinimlerinden ve çocuğun tutum ve alışkanlıklarını doğrudan etkiler. Değerli olma duygusunu karşılamamış çocuk; kendine güveni olmayan, çekingen bir kişiliğe sahip olur. Başkalarını taklit etme eğilimi, bu eğilimde de yanlış modellerin seçimi sonrasında ise suç işleme eğilimi ortaya çıkar.

Güven Duygusu: Baskılayan aile, çocukta koşullu bir güven duygusuna yol açar. Çocuk, sadece belirli kalıplarda olduğu zaman değerli olacağını, bu kalıpların dışına çıktığı zaman ise değerli olmayacağını bildiğinden karşısındakine güven duyup kendisini olduğu gibi göstermez. Bu tür kalıplar içine alan aile içerisindeki çocuk, kendi doğasının kabul edilmeyeceğini ve cezalandırılacağını bildiği için yalan söylemek zorunda kalır. Bunun sonucu olarak suç işlemekten çekinmeyen bir hale gelir.

Yakınlık ve Dayanışma Duygusu: Baskılayan aile tipinde baskı esas olduğu için, yakınlık duygusu görülmez. Bu da çocuğu arkadaş guruplarına ve aile dışında rol model arayışlarına yöneltecektir.

Sorumluluk Duygusu: Baskılayan ailelerde, sorumluluk almasına izin verilmediğinden, bu ailelerin çocuklarında sorumluluk duygusu gelişmez. Sorumluluk duygusu gelişmeyen çocuklar da, kendi kusurundan doğan olayları kabullenmeyerek, başkasının üstüne atarlar.

Mücadele Etmeyi ve Zorlukların Üstesinden Gelmeyi Öğrenme Duygusu:

Mücadele etmeyi ve zorlukların üstesinden gelmeyi öğrenme duygusu, ihmal edilmemesi gereken bir gereksinimdir. Bu gereksinim de, kalıplayan aile yapısı içerisinde karşılanmadığı zaman, bireylerin/çocukların davranışlarında, kaçınılmaz olarak sapmalar görülecektir.

Mutlu Olma ve Kendini Gerçekleştirme Duygusu:

Baskıcı aile ortamında kuşku ve kaygı yoğun olarak yaşandığından mutlu olmaya yer yoktur. Baskıcı aile, çocuğa nasıl kalıplara uyacağını öğretirken; gelişime açık aile de çocuğa kişisel bütünlüğünü nasıl kazanabileceğini öğretir.

Nitelikli Bir Yaşamın Temellerini Oluşturma Duygusu:

Ailenin çocuk yaşamı üzerindeki bu derin etkisini önemli olmakla birlikte, bireyin kendine özgü oluşu ve bütün şartlara rağmen, bütün olumsuzluklara rağmen kendisini ortaya koyuş olanaklarının bulunduğunu da unutmamak gerekir. Bu yargı, kişiliğin tanınmasının yanı sıra, hukukun gerçek hareket noktası olan “irade özgürlüğü” kavramının önemine de işaret etmektedir.

2.1.3.1.3 Aile dışı etmenler

Çocuğu suça yönelten etmenler olarak, okul, akran grubu, iş ve meslek yaşamı, boş zamanların geçirildiği çevre, göç olgusu ve gecekondulaşma, eğlence araçları ve medya sayılabilir.

Okul:

Okul, çocuk hayatı üzerinde çok yönlü düzenleyici bir rol üstlenmektedir. Buna göre çocuğun zihin gelişimini sağlayacak ve ona toplum hayatını öğretecek, çalışma alışkanlığını sağlayacak ve zamanını sağlıklı olarak değerlendirmesini öğretecektir. Son yıllarda aile işlevlerinin zayıflaması ile ailenin üstlenemediği rolleri de okul üstlenmektedir. Okul, toplumun ve yetişkinlerin çocuğun yaşamında doğrudan etkisinin görüldüğü bir ortam oluşturmaktadır. Böylece, çocuğun toplumsal değer ve normları öğrenmesine, çocuğun toplumsallaşmasına katkıda bulunur. Bununla birlikte okul çocuğa akranları ile zaman geçireceği ve etkileşime girebileceği bir ortam sunarken aynı zamanda doğru modelleri örnek alması için bu kişilerle karşılaşmasına da olanak vermektedir (Sevük, 1998).

Akran Grubu:

Akran veya arkadaş grubu, çocuğun ilk yaşlarından itibaren aile ile birlikte çocuğun toplumsallaşmasına en çok etki eden gruptur. Akran grubu, çocuğa rahat ve kendisini ifade edebileceği ortam sunar. Çünkü çocuk, aile içinde konuşamadığı şeyleri akran grubunda konuşup tartışabilmekte, böylece, kendine olan güven duygusu gelişirken, başka insanların fikirlerine de saygı duymayı öğrenmektedir. Çocuğun ailesinin sosyo-ekonomik özellikleri, içinde bulunacağı akran grubunun özelliklerini belirleyen önemli bir değişkendir. Kimi gruplar, çocuğun sosyo-psikolojik gelişimini olumlu yönde etkilerken,

kimileri ise onun anormal ya da suçlu edimlerde bulunmasına yol açan bir özelliğe sahip olabilmektedirler (Avcı, 2010).

İş Yaşamı ve Meslek: Çocuğun toplumsallaşma sürecini engelleyen faktörlerden biri de, çocuğun okul yaşamı süresince veya bu süreci kesintiye uğratacak, durduracak şekilde iş yaşamına katılmasıdır (Polat, 2004). Çocuğun iş hayatına, vaktinden önce, karışması, onun çeşitli çevrelerle temasa gelmesini, ekonomik güdülenmelere vaktinden önce maruz kalmasını, eğitim yoluyla kötü etkilere direnmeyi sağlayarak manevi desteklerden yoksun duruma düşmesini sonuçlanmakta ve suça yöneltmek hususunda önemli bir etmen niteliği göstermektedir (Dönmezer, 1994).

Boş Zamanların Geçirildiği Çevre: Serbest zaman, çocuğun çalışmasından ve görevlerini yerine getirmesinden sonra dinlenmesi, eğlenmesi veya kişisel gelişimi için kullandığı zamandır. Bu zamanı iyi bir biçimde değerlendirmek, kötü alışkanlıklar edinmemek, eğer kötü alışkanlıklar varsa alışkanlığın yok edilmesi açısından yararlıdır (Özcan Köknel, 1982).

Göç Olgusu ve Gecekondulaşma: Göç farklı fiziki, ekonomik, siyasi ve kültürel ortamlardan diğerine gidiş demektir. Bu göçler beraberinde gecekondulaşma, işsizlik, kültürler arası çatışma, yabancılaşıma gibi birçok sorunun çıkmasına sebep olmaktadır. Çünkü kırsal kesimden gelenler eski örf ve adetlerini, alışkanlık ve davranışlarını da beraberinde getirdiklerinden şehirleşmeleri uzun zaman almaktadır (Sarpdağ, 2005).

Eğlence Araçları ve Medya: Medya, doğru kullanıldığında çok faydalı olabilir. Ancak medyanın kitleler üzerinde tehlikeli de olabilmektedir. Yine bazı fikirlerin meşruiyet kazanması o fikirlerin halka ulaştırılmasıyla mümkündür. Bunun için de, medya ve basından faydalanılır. Bu sayede insanlık dışı olaylar bile, halkın gözünde bir anda büyük kahramanlıklara, bu olayları gerçekleştirenler de kahramanlara dönüşebilir (Işık, 2006).

2.1.3.1.4 Dış göçlerden kaynaklanan nedenler

Dış göçler de iç göçler gibi suçluluk faktörlerindendir.

Kültür Çatışması: Dış göç, bireyin kendi ülkesinde kazandığı davranış kalıplarını ve geleneksel değerleri beraberinde götürmesi ile gittikleri ülkelerde uyum sorunu yaşamalarına sebep olmaktadır. Bu durumdan en fazla etkilenenler genellikle çocuklardır. Örneğin ev içerisinde memleketine ait değerler ve geleneklerle yaşayan, dışarıda ise gittikleri ülkenin daha özgür ve farklı bir kültürel yapılanmasıyla karşılaşan göç çocuklarının, bu ikilemin sonucu olarak, suç işledikleri görülmektedir (Işık, 2006).

Kimlik Bunalımı: Yurtdışındaki işçi ailelerinin çocuklarında görülen ortak bir sorun da, kültür çatışması sonucu meydana gelen kimlik bunalımıdır. Bu anlamda, küçük yaşlarda yabancı ülkelere giden çocuklar, kendi dil, din ve kültürlerini özümsemeden, bir başka dil ve kültür modeliyle karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu da çocuğun, hem kendi kültüründen ve özünden uzak kalmasına ve çatışma yaşamasına neden olmakta, hem de yeni toplum modeline uyum sağlayamamak dolayısıyla, sorun yaşamasına neden olmaktadır. Yurt dışında yaşayan Türk Ailelerin çocuklarının eğitimlerine ilişkin temel amaçlar, şu şekilde sıralanabilir (Atabay, 2002).

- Türk benliğini yitirmemeleri,
- Dinlerinden kopmamaları,
- Aile ekonomisine destek olmaları,
- Hem yabancı ülkeye, hem de Türkiye'ye, başarılı bir şekilde uyum sağlamaları ve iyi yaşam koşullarına sahip olmaları amacıyla, eğitimsel ve mesleki ortamın hazırlanması. Bir başka ifadeyle, çocuk okula yöneltirken ve meslek seçimiyle baş başa bırakılırken, hem Türkiye hem de yabancı ülke için geçerli olabilecek bilgilerle donatılmalıdır.

2.1.3.2. Dünyada ve Türkiye’de çocuk suçluluğu

2.1.3.2.1. Dünyada çocuk suçluluğunun durumu

Dünyada birçok ülkedeki suç istatistikleri, çocuk suçluluğunun büyük bir toplumsal sorun olduğunu göstermektedir. Çocuk suçlarının büyük bir bölümü grup halinde işlenmektedir. Bir çocuk tek başına suç işlese bile bu çocuğun bir grupla ilişkisi olabilmektedir. Yapılan araştırmalar Rusya’da çocuk suçluluğu oranı yetişkinlere göre daha fazladır. Çocuk suç gruplarında (Juvenile group crime) suç işleme yaşı 14 ve 17’dir. Suç türlerine bakıldığında ise oran Hırsızlık, soygun tecavüz gibi suçlarda yüksek, cinayet ve gasp gibi suçlarda ise düşüktür (Salgaev, 2003).

Çocuk suç grupları temel benzer özellikleri nedeniyle dünyada farklı toplumlarda ve kültürel çevrelerde bulunmaktadır. Bu gruplarda hiyerarşi yapılanması ve yetişkin değer deneyimlerini reddeden davranış kalıpları dikkati çeken önemli unsurlardandır. Çocuk suçluluğuyla ilgili çalışmalarda bu grupların oluşmasındaki altkültür faktörlerine çok fazla değinilmemiştir. Altkültürler, gruplar içinde gelişen belli yaşam tarzlarının ve baskın sistemlerin etkisiyle oluşmuş yapısal olarak daha alt sistemler olarak tanımlanabilir (Salgaev, 2003).

Çocuk suçlarının bazı faktörleri evrenselken, bazıları farklılık gösterir. Kültürel yapı, çocuk suçlarının sebeplerinin anlaşılmasında, çözümüne yönelik önlemlerin alınmasında önemli toplumsal faktördür. Sözgelimi Afrika’da işsizlik ve bu işsizlik sonucunda çocukların marjinalleşmesi çocuk suçluluğunun kökenini oluştururken yoksulluk ile ilgili olarak kötü eslenme veya kötü eğitim sonuçları oluşturmaktadır. Afrika’da her yıl hemen hemen 790.000 kişi çalışma yaşına gelmekte ancak ekonomide 60.000 kişilik istihdam sağlanmaktadır. Bu sebeple Afrika’daki nüfusun çoğu yoksulluk içinde yaşamaktadır. Şehirde yaşayan çoğunluk bile çoğunlukla kalabalık nüfuslu ve yeterince hizmet götürülemeyen kenar mahallelerde yaşarken. Bu mahallelerin nüfusu çoğu çocuklardan ve gençlerden oluşmaktadır (Salgaev, 2003).

Asya’da çocuk suçları genelde şehirleşmeyle ilgilidir. Genel suç içinde çocuk suçluluğu en fazla olan oranı oluşturmaktadır. Asya’da dikkat çeken diğer eğilimler de genç insanlar tarafından işlenen şiddet eylemlerinin, uyuşturucuyla ilgili fiillerin ve kız çocuğu ticaretinin sayılarındaki artıştır (Salgaev, 2003).

Latin Amerika’da da gençler, yaşanan ekonomik krizler nedeniyle ortaya çıkan büyük ekonomik problemlerden etkilenmektedir. Bunun en büyük nedeni bu grup içerisinde varolan yüksek orandaki işsizliktir. Brezilya’daki çocuk suçluluğu, yaşanan evsizlik sorunlarından etkilenmektedir.

Benzer coğrafyada belirgin farkların olduğu yer ise Arap dünyası ve Ortadoğu’dur. Araplar arasında ekonomik olarak önemli farklılıklar bulunmaktadır. Bir toplum zenginlik yaşamakta iken aynı coğrafyada diğer bir grup yoksulluk yaşamaktadır. Bu durum çocuk suçluluğun etkilemektedir. Arap coğrafyasında çocuk suçluluğunu etkileyen bir diğer faktör de dini sebeplerdir.

Endüstrileşmiş ülkelerde sürekli artan refah ve tüketim; hırsızlık, zorbalık ya da mülkiyetin zorla gasp edilmesi gibi yeni çocuk suçlarına yol açmaktadır. Son 50 senedir ortaya çıkan sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel değişmelere paralel olarak geniş aileler yerini birincil ilişkilerin hakim olduğu çekirdek aileye bırakmıştır. Yetişkinler ile yapılan geleneksel enformal kontrolün (ebeveynlerin, akrabaların ve öğretmenlerin) genç insanlar üzerindeki etkisi giderek azalmaktadır. Ama yeterli alternatif kontrol sağlanamamaktadır. Denetimdeki aksaklık ve eksiklikler suçun en güçlü nedenlerinden biridir. Çağdaş Batı aile yapısındaki değişimler geçmiş 50 yıl içindeki çocuk suçlarının artmasıyla ilgili en önemli faktörlerden birini oluşturur (Salgaev, 2003).

Batı Avrupa ülkelerinde çocuk suç oranlarındaki en büyük artış 1980'lerin ortalarıyla 1990'ların başında gerçekleşir. Bazı ülkelerde resmi trend %50-100 arasındadır buna birkaç örnek, İngiltere ve Galler (Wales)'de aşağı yukarı 14-16 yaş arasındaki 100 000 gencin 360'ı 1986'da şiddet suçları nedeniyle polis tarafından ikaz edilmiş ya da suçlu bulunmuştur. Bu trend 1994'te 100 000 kişide 580'e çıkmıştır. 1984'te Batı Almanya şiddet suçlarına bulaştığından şüphelenilen 14-18 yaş arasındaki çocuklarda bu oran 100 000'de 300'dür. 1995'e kadar bu oran 100 000'de 760'a çıkmıştır. Eski Doğu Almanya'da bu oran %60-80 daha yüksektir. Yapılan çalışmalar çocuklar tarafından işlenen şiddet suçlarındaki kurbanların çoğunlukla diğer çocuklar olduğunu göstermiştir. Örneğin 1995'te Hollanda'da 15-17 yaşlarında saldırıya uğrayan (*victims of assault*) gençler, 25 yaş ve üzeri yetişkinlerin dört katıdır. Birçok ülkede yetişkinler arasındaki suç oranları ya durağan bir haldedir ya da normal bir artış göstermektedir. Hiçbir ülkede yetişkinler arasındaki suç oranları çocuklarıinkiyle paralellik göstermemektedir (Salgaev, 2003).

2.1.3.2.2. Türkiye'de çocuk suçluluğunun durumu

Türkiye'de çocuk suçluluğu rakamlarına baktığımızda Dünya ile paralellik göstererek yıl bazında artmakta olduğu görülmektedir. Lüleci'nin 2014'ye yaptığı çalışmada yıllar içinde çocuk suçluluğunun artmakta olduğu ifade edilmiş, 12-15 ve 15 – 18 yaş gruplarının yıllara göre dağılımı aşağıdaki tablo ile gösterilmiştir (Lüleci, 2014).

Tablo 1: 12-15 ve 15 – 18 Yaş Gruplarının Yıllara Göre Dağılımı

Yıllar	12 – 15 Yaş		
	Erkek	Kadın	Toplam
2001	17 228	1 665	18 893
2002	21 700	2 120	23 820
2003	19 663	1 732	21 365
2004	23 561	2 765	26 326
2005	31 909	4 769	36 678
2006	26 760	4 444	31 204
2007	23 224	2 992	26 216
2008	30 115	3 458	33 573
2009	45 570	4 912	50 482
2010	48 997	5 583	54 580

2011	52 109	6 034	58 143
-------------	---------------	--------------	---------------

Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü'nün 2018 yılında yayınladığı İstatistik 2018 çalışmasında 2011- 2018 yılları arasındaki rakamlar ise Tablo 2'te gösterilmiştir.

Tablo 2: 2011- 2018 Yılları Arası Suça Sürüklenen Çocukların Dağılımları

Yıllar	Suça Sürüklenen Çocuk Sayısı
2011	141 412
2012	159 080
2013	182 308
2014	179 807
2015	173 297
2016	135 517
2017	120 786
2018	118 578

Tablo incelendiğinde 2011 yılında 141 412 olan suça sürüklenen çocukların sayısı 2013 yılında 182 308 ile en yüksek rakama ulaşmış, o yıldan sonra azalmaya başlamış olup 2018 yılında 118 578 ile en düşük sayıya gelmiştir (İstatistikler, 2018).

Suça sürüklenen çocukların işledikleri suç türlerine yönelik olarak geçmişte yapılan çalışmalarda ulaşılan sonuçlara bakıldığında 1975 yılında Adalet Bakanlığı'nın verilerine göre adam öldürme suçunun %37 lik orana geldiği, cinsel suçların %32 olduğu ve %27 hırsızlık suçu olduğu görülmektedir (Yörükoğlu, 2000). 2018 yılına geldiğimizde suç türlerine göre dağılımında ise ilk sırada %42.6 ile mala karşı işlenen suçlar (hırsızlık) gelmekte olup sırasıyla %18.2 ile hürriyete karşı işlenen suçlar, %13,6 ile vücut dokunulmazlığına karşı işlenen suçlar (kasten yaralama) suçları gelmektedir (İstatistikler, 2018).

İzmir ilinde suça sürüklenen çocukların işledikleri suç türleri incelendiğinde, mal varlığına karşı işlenen suçların sayısının 5 441 olduğu, 2 229 ile hürriyete karşı suçların olduğu, vücut dokunulmazlığına ilişkin de 1 360 suç işlendiği görülmektedir (İstatistikler, 2018)

Tablo 3: İzmir ilinde suça sürüklenen çocukların işledikleri suçlara göre dağılımları

İsnad Edilen Suç Türü	Suç Adı	Açılan Davalardaki suç Sayısı
------------------------------	----------------	--------------------------------------

Malvarlığına Karşı Suçlar	Hırsızlık	3 579
	Mala Zarar Verme	1 346
	Yağma	325
	Diğer	191
	Toplam	5 441
Hürriyete Karşı Suçlar	Konut dokunulmazlığını İhlal	1 573
	Tehdit	432
	Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma	165
	Diğer	59
	Toplam	2 229
Vücut Dokunulmazlığına Karşı Suçlar	Kasten Yaralama	1 312
	Taksirle Yaralama	48
	Toplam	1 360
Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar	Uyuşturucu Madde Satın Alma	938
	Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Ticareti	109
	Diğer	6
	Toplam	1 053

Araştırmada hedeflenen 12 – 15 yaş arasındaki çocukların suç türleri incelendiğinde, Türkiye genelinde mal varlığına karşı işlenen 37 307 olduğu, 14 794 ile hürriyete karşı suçların olduğu, vücut dokunulmazlığına ilişkin de 8 905 suç işlendiği görülmektedir (Tablo 4) (İstatistikler, 2018).

Tablo 4: 12 – 15 Yaş Arasındaki Çocukların Suç Türleri

İsnad Edilen Suç	Erkek	Kız
Mal Varlığına Karşı Suç	34 823	2 484
Hürriyete Karşı Suç	13 738	1 056
Vücut Dokunulmazlığına Karşı Suç	7 663	1 242
Toplam	56 224	4 782

2.2.1 Aile Kavramı

Aile, Türk Dil Kurumu’nun tanımladığı haliyle “evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar ve kardeşlerin oluşturduğu, toplum içindeki en küçük birliktir” (Akalin, 2009). Kavramsal olarak aile tanımlarına baktığımızda ilk Türk sosyologlarından olan Ziya Gökalp “milletin dirlik ve birliğini sağlayan tek kurum olarak” tanımlamaktadır (Kır, 2011). Ancak içinde bulunulan ekonomik ve siyasal koşullar aile olarak neyi tanımladığımızı da etkilemektedir. Aile kavramı ve aile kurumun tarihi insanlık tarihi kadar eski olduğundan her dönemde farklı kurumlar aile olarak tanımlanmıştır. Örneğin eski devirlerde aile denildiğinde sadece anne, baba ve evlenmeyen çocuklar bu kavramın içine girmemekte, evlenmiş çocuklar, onların eşleri ve çocukları, büyükanne-büyükbaba, halalar, teyzeler de bu kavramın içine dahil edilmektedir (Turgut Akıntürk, 2012). Günümüze geldiğimizde ise aile dar anlamı ile anne babadan oluşan toplumun en küçük birimi haline gelmiştir. Kavram biraz genişletildiğinde ise anne baba ve çocuklardan oluşmaktadır.

Ailenin tanımını ekonomik işbirliği ve toplumsal faktörler belirlediği gibi ailenin görevleri de aile tanımını ve ailenin öğelerini değiştirmektedir. Farklı disiplinlerde farklı ele alış şekilleri ailenin varoluş amacı ve hedeflerine göre ayrılmaktadır. Sözgelimi sosyolojik bakış açısı ile değerlendirdiğimizde fonksiyonalist kuram aileyi toplumun bir alt sistemi olarak kabul etmekte, her alt sistemin kendine has özellikleri olduğunu ve bu alt sistemlerin

birbirleri ile etkileşimi olduğunu, fonksiyonunu yerine getirirken de bütünün varlığına hizmet etme işlevini yerine getirdiği temeline dayanmaktadır (Kır, 2011).

Günümüzde sıklıkla karşılaşılan aile tiplerine baktığımızda *çekirdek aileler*, *tek ebeveynli aileler*, *yeniden evlenen ailelerle* karşılaşmak mümkündür. Çekirdek aile olarak karı koca ve çocuklarından oluşan aileyi, tek ebeveynli aile olarak çocuğun yetiştirilmesinden biyolojik bağı olsun veya olmasın tek ebeveynin sorumlu olduğu, yeniden evlenen aileler olarak da ebeveynlerden birinin veya her ikisinin önce bir evliliği olan ve çocuklarla birlikte ikinci bir evlilik yapmış olan ebeveynlerin oluşturduğu aileler ifade edilmektedir (Nilüfer Özabacı, 2013).

Bununla birlikte *çocuksuz aile*, *gay / lezbiyen aile*, *yaşlı aile*, *geniş aile* tiplerine rastlamak mümkündür.

2.2.2. Aile sistemi kuramı

Aile, kişinin gelişim ve işlevini etkilediği gibi sistem olarak varolması ile üyelerinin yaşam doyumlarını artırma, sorumluluk kazandırma ve öz güven kazanma gereksinimlerini karşılama olanağını sunmaktadır (Gladding, 2012).

Aile sistemi dediğimizde ise bir sistem olan ailenin bireyleri ve bu bireyler arasındaki etkileşim ele alınmaktadır. Aile sistemi teorisi ise kişiden, kişiler arası etkileşime geçiş yapmayı ve olanaklı hale getirmektedir (Nilüfer Özabacı, 2013).

Bir sistem, objelerin, objeler arası ilişkiler ve onların nitelikleriyle birlikte oluşturduğu bir bütündür. Bir sistemde iki olmazsa olmaz vardır. Sistemi oluşturan parçalar, *nedensellik* ve *etkileşim* ilişkisi kurmaktadır. Sistemde her parçanın bir diğeriyle etkileşim şekilleri vardır. Sistemin kendisi ise yalnızca kendi parçaları arasında değil, aynı zamanda diğer sistemler ile de etkileşim içindedir (Gladding, 2012).

Aile kavramını *sistem yaklaşımı* çerçevesinde değerlendirmek de mümkündür. Bir sistem olarak aile kavramı Ludwig Von Bertalanffy'nin 1920'lerdeki çalışmalarına dayanmaktadır. Bertalanffy, insan yaşamının en önemli açıklanamayanı olarak organizmayı görmektedir (Kaban, 1994). Organizma, birbirinden bağımsız parçaların birbirleri ile etkileşiminden oluşan yaşam şeklidir. Bu çalışmadan etkilenen sosyal bilimciler aile de dahil olmak üzere tüm yaşam biçimlerine aktarmışlardır (Gladding, 2012). Bu yaklaşıma göre aile, bir geçmişli olan, duygusal bağlara sahip, tek tek üyelerin ve bütünün ihtiyaçlarını karşılamak

için stratejileri olan bireylerin oluşturduğu karmaşık bir yapı olarak değerlendirilir (Nazlı, 2014).

Aile Sistem Kuramı bireyin kendisine değil ailenin bütününe bakmaktadır. Birey, içinde yaşadığı sistemle karşılıklı bir etkileşim içindedir. Aile içindeki tekrarlanan örüntülerle hem kendi psikolojik yaşamı biçimlenir, hem de kendisi ailenin psikolojik bağlamını biçimlendirir.

Ludlow ve Howard aile sistem teorilerinin ilkelerini şu şekilde sıralamışlardır:

- Sistem bir bütün olarak düzenlenmiş olup öğelerin sisteme bağımlı olması gereklidir.
- Sistemin iletişim kalıpları döngüseldir.
- Sistemin doğasında değerlendirme ve değişim olmalıdır.
- Karmaşık sistemler, sınırları ayrı, kuralları belli, etkileşim kalıplarına sahip alt sistemlerden oluşur (Larry H. Ludlow, 1990).

2.2.2.1. Aile sisteminin çalışma ilkeleri

Aile sistemleri kuramında aile, sürekliliği olan, açık, sosyal bir sistemdir. Broderik'e göre aile, tüm sistemlere uygulanabilecek aşağıda belirtilen prensiplere göre çalışır (Broderick, 1993).

Bütünsellik, Organizasyon ve Dairesellik

- a) Bütünsellik, sistemin içindeki parçalarına değil, sistemin bir bütün olarak özelliklerine odaklanmasıdır. Sistemin bütünü parçaların özelliklerinin bir araya gelmesinden farklı özelliklere sahiptir.
- b) Sistem yaklaşımında öncelikli olarak yapıya değil, sürece odaklanılır. Daha sonra sistemde olgulara ve etkileşimlere odaklanılır.
- c) Aile, birbirine bağlı bireylerin topluluğudur. Bir üyede meydana gelen herhangi bir değişiklik diğer üyeleri ve sonuç olarak bütün olarak aileyi etkiler. Bu etkinin geri dönmesiyle birinci üye de etkilenir. Bu dairesellik nedensellik ilkesidir.

İletişim

Aile sosyal bir sistem olduğundan, üyelerin etkileşimi bir seri iletişimsel olay ya da mesajdan oluşur.

a) Her iletişim bir konu, içerik değişimi oluşturduğu gibi sosyal karşılaşma da yaratır. Her bir iletişim bir bilgi paylaşımı olduğu gibi, aynı zamanda ilişkiyi de tanımlar. Aile içindeki iletişimin iki yönü vardır, mesaj ve meta mesaj. Değişimin içerik, konu bölümü mesaj, ilişkisel bölümü ise meta mesaj olarak adlandırılır.

b) İki kişi birbirlerinin varlığından haberdar olduğunda iletişim başlar. Sessizlik ya da diğer kişiyi her şeyiyle göz ardı etmek de mesaj ve meta mesaj içerir.

c) İletişim sürecinin analizinde şu üç ögenin değerlendirilmesi gerekir.

Syntatics (söz dizimi) mesajın ve meta mesajın doğru olarak taşınmasıyla ilgilenen ögedir. Mesajın nasıl oluşturulduğu, nasıl ve hangi kanalla iletildiği gibi özelliklerine bakar.

Semantic (anlama ait) anlamla ilgilenir. İletilen mesaj ile gerçekte ne demek istediği sorusuna cevap arar.

Pragmatics (uygulamacılık) iletişimin davranışlar üzerine etkisiyle ilgilenir (Broderick, 1993).

Aile Açık Bir Sistemdir

Von Bertalanffy'nin 1920'lerde temellendirdiği Genel Sistem Teorisi'nde (Kaban, 1994) kapalı mekanik sistemlerle, açık, yaşayan sistemleri birbirinden ayırır. Açık sistemler çevreleriyle enerji ve bilgi değişiminde bulunurlar. Bütün sosyal sistemler gibi aile sistemleri de açık bir sistemdir. Bu sistemin temel özelliklerinde birisi hemen hemen sürekli, yalnızca sistem içinde değil aynı zamanda dış çevreyle de olan alışverişlerdir. (Broderick, 1993)

Aile Kuralları

Aile kurallarla yönetilen bir sistemdir dolayısı ile her üyenin davranışları ve üyelerin etkileşimleri konusunda kuralları vardır. Aile üyesine oynayacağı rolleri, izin verilen ve izin verilmeyen hareketleri ile kurallardan sapma halinde karşılaşılacağı sonuçlar söylenir.

2.2.3. Aile organizasyonu ve fonksiyonelliği

Alanyazın incelendiğinde genel olarak iki aile organizasyonu biçimine rastlanmaktadır. Bunlar 1. Merkeze doğru / Merkez dışı ve 2. Bütünlük / Uyum.

Merkeze Doğru / Merkez Dışı Aileler

Gladding, merkeze doğru aileler tanımı ile kendisini dışarı kapatan aileleri, merkez dışı aileler ile de kendi ailesinden uzaklaşan aileleri tanımlamıştır (Gladding, 2012). Ailelerde hem yakınlaşma hem uzaklaşma birey ve aile yaşam döngüsü sürecinde görülür. Bu dönemlerin bazıları aile gelişim görevlerinin yakınlaşmayı gerektirdiği ailede çocuk katılımı veya kişisel kimlik kazanımı ve bağımsızlığın vurgu kazandığı çocukların aileden uzaklaştığı zamanlarda olur (Nazlı, 2014).

Lee Combrinck ve Graham, üç kuşaklı ailelerde doğal yakınlaşma ve uzaklaşma eğilimlerine ilişkin güçlü bir model geliştirmiş olup bu model ile ailenin gücü sağlıklı olup olmaması ile aile bireylerinin gelişim durumları ilişkilendirilmiştir (Gladding, 2012). Bu modelde kuşaklardaki birinin sorunu bir diğerrinin nedeni olabilir. Sözelimi yetişkinlikteki üretkenlik çocuk yapmaya neden olabilirken ergenlikteki karmaşa ebeveynlerin güçlerinin azalmasına sebep olabilmektedir.

Beavers'ın geliştirdiği model ise aile etkileşim biriminin merkeze doğru ve merkez dışı uçlarını gösterir. Beavers'a göre bell kuvvetler aile üyelerini birarada tutar, bu kuvvete fizikte merkezci / merkeze doğru kuvvet denir (Nazlı, 2014).

2.2.4. Ailenin işlevselliği

Aile, varolan yapıları itibarı ile bireyin ve toplumun üreme, korunma ve barınma, güven, kendini gerçekleştirme, çocukların bakımı, yetiştirilmesi, toplumun kültürünün aktarımını gibi pek çok görevi yerine getirmektedir. Aileler toplumlar arasında hatta aynı toplumun içinde farklılık göstermekteyseler de temel işlevleri olan üreme yoluyla neslin devamlılığını sağlama, üyelerinin sosyal, psikolojik, ekonomik ve eğitimsel doyumlarını sağlama işlevleri evrenselleşmiştir (Özgüven, 2000).

Ailenin toplumsal işlevi açısından kimi sosyologlar konuya bütüncül yaklaşarak, temel konularda birleşmekte, bazı sosyologlar ise olaya farklı yaklaşmaktadır. Temeldeki bu farklılıklar şu şekildedir. Sözelimi Turner, aileyi biyolojik ve sosyal açıdan ele alarak değerlendirmiş, aileyi “biyolojik olarak evlenme ve çocuk sahibi olma, onları yetiştirme sosyalleştirmek suretiyle kendine has tabiatı ve tarzları bulunan sosyal grup” olarak tanımlamıştır. Bazı araştırmacılar ise “sosyal birlik, sosyal bir grup, bir sosyal örgüt, topluluk, sosyal bir kurum ve daha ileri giderek sosyal bir yapı olarak” değerlendirmişlerdir (R. M. Maciver, 1696). Goode, ailenin işlevlerini; üretim, sosyal statüler ve görevler yükleme, sosyal kontrol, çocukların biyolojik duygusal yönden korunması ve yetiştirilmesi

işlevi; Winch, üretim, toplumsallaştırma, eğitim, ekonomik, politik ve dini işlevler; Mayntz, kültürel ve boş zamanları değerlendirme işlevi; Neidhardt ise, gerilimleri azaltma ve yumuşatma işlevi, şeklinde ifade etmektedir (Ergun, 1987). Ogburn, ailenin işlevlerini, daha bütüncül bir yaklaşımla ele aldığı görülmektedir. Ona göre, ailenin işlevleri; neslin devamını sağlamak, ekonomik gereksinimleri karşılamak, statü sağlamak, çocuklara eğitim vermek, dini bilgi ve inançlarını kazandırmak, boş zamanı değerlendirecek etkinlikler gerçekleştirmek, aile üyelerinin birbirini kollamaları, karşılıklı sevgi ortamı meydana getirme ve cinsel doyumu sağlamak için meşru ortam oluşturma gibi işlevlerdir.

Literatürde ailenin işlevleri 6 temel başlık halinde incelenmektedir. Bunlar 1. Biyolojik işlev, 2. Psikolojik işlev 3. Eğitim işlev 4. Toplumsal işlev 5. Kültürel işlev ve 6. Ekonomik işlevdir.

Ailenin *biyolojik işlevi*, cinsel güdünün meşru yollardan tatmini ve ailenin koruyucu işlevini kapsamaktadır. Evliliğin temel “biyolojik” işlevlerinden biri, “cinsel güdüyü doyumak” eslerin birbirlerinin isteklerini uyum içinde karşılamaları ve cinsel güdünün meşru yoldan doyuma ulaşmasıdır. Bunun neticesi olarak “çocuk yapmak, yetiştirmek ve kendi nesillerini üretmek” ihtiyacı da giderilmektedir (Özgüven, 2000). Dış çevreden gelen maddi ve manevi her türlü zararlı etkilerden onu koruyan ona yaşanabilir bir çevre oluşturan ailedir. Aile neslin devamını sağlayarak kendi varlığını ve insanlığın varlığını korumaktadır (Gökçe, 1990).

Psikolojik işlevi olarak ise Çocukların ruhsal açıdan korunması ve yetiştirilmesi, psikolojik gereksinimlerinin karşılanması işlevini içermektedir (Kır, 2011).

Aile toplumun en küçük birimi olduğundan toplumsal yapıdaki en temel işlevler aile tarafından üstlenilmiştir. Aile bireylerinin toplumsallaşmasını sağlamak, ait olma veya bağlı olma gibi gereksinimlerini karşılamak da *ailenin sosyal işlevlerini* oluşturmaktadır (Kır, 2011).

Aile, çocuğu eğitmekle yükümlüdür. Eğitim ailede başlamakta, çocuk da ailede aldığı eğitim ile hayata başlamaktadır (Gökce, 1990). Ailenin temellerinin atıldığı ilkel örneklerden modern topluma kadar aile ile eğitim birlikte anılmış, ailenin eğitim işlevi en önemli işlev olarak (Kır, 2011).

Kültürün kuşaktan kuşağa aktarıldığı ve her kuşağın kültürel süreçleri bir önceki kuşağın bıraktığı yerden aldığı düşünülürse aile, kültürün aktarılması rolünü üstlenmekte olup bu süreç *ailenin kültür işlevini* oluşturmaktadır (Tezcan, 1997).

Toplumun ekonomik işlevlerini nasıl değerlendirdiği, üretim ve tüketim etkinlikleri ile belli olmaktadır. Bununla birlikte basit tarım toplumundan sanayi toplumlarına olan

yelpazede aile, İş Bulma, Meslek Sahibi Yapması ile *ekonomik işlevi* üzerine almaktadır (Tezcan, 1997).

Ailenin işlevlerini yeterli seviyede yerine getirmesi sağlıklı olması demektir. Sağlıklı işlevleri olan ailelerde iletişim, saygı ve sevgi, işbirliğine ve işbölümüne önem verme görülmekte, bununla birlikte çatışma ve anlaşmazlıkların iletişim ile giderilebileceği görüşü benimsenmektedir (Bulut, 1993). Sağlıksız işlevlere sahip ailelerde, ailenin üyeleri arasında iletişiminin az olduğu, sorun çözme becerisi olmayan ve birlikte çözüm bulmaktan kaçındıkları, sınırların belli olmadığı, gereksinimlerin de yeterince karşılanmadığı görülmektedir (Özgüven, 2000).

2.2.4.1. McMaster aile işlevleri modeli

Aile işlevleri, sağlıklı bir bütünlük ve beraberlik içinde yerine getirilmesi gereken görevleri ifade eder (Bulut, 1990). Literatürde aile işlevleri ile ilgili farklı tanımlar ve sınıflandırmalar söz konusudur.

Araştırmada ele alınan aile işlevleri, Epstein, Bishop ve Baldwin tarafından sistem yaklaşımı üzerine temellendirilmiş olan “*Mc Master Aile İşlevleri Modeli*” kapsamında açıklanmıştır. McMaster modelinde aile işlevinin kavramlarının tanımlanması ve aile işlevselliğinin sağlıklı ve sağlıksız olması boyutları açıklanmaya çalışılmaktadır. Bu nedenle: 1) çok boyutlu aile işlevselliği modeli 2) aile işlevselliği yapısını değerlendirecek ölçme araçlarını 3) yapılandırılmış bir müdahale sürecini kapsamaktadır. Aile zizteminin yapısına ve işlevlerine odaklanan McMaster Aile İşlevselliği Modeli şu varsayımlara dayanmaktadır (İbrahim Deniz, 2017).

1. Ailede her bir parça diğeri ile ilişkilidir.
2. Aile yapısındaki bir parçayı diğlerinden ayrı olarak açıklanamaz.
3. Ailenin işlevsel oluşu bir üye veya alt sistemin basit şekilde değerlendirilmesi ile açıklanamaz.
4. Ailenin yapısı ve düzeni, aile üyelerinin davranışlarını etkileyen önemli faktörlerdir.
5. Aile içindeki transaksyonel kalıplar, aile üyelerinin davranışlarını önemli ölçüde şekillendirir.

Modelde değinilen alt boyutları ele aldığımızda;

Problem Çözme: Ailenin problem çözme becerisi ailenin sağlıklı işlevini yerine getirerek maddi ve manevi sorunlarını çözebilme becerisi olarak ifade edilmektedir. Problem çözme becerisi, sorunun ortaya çıktığından çözümlendiği kadar olan zamanı kapsamaktadır.

İletişim: İletişim boyutu, ailenin etkileşimi ve bilgi paylaşımı olarak değerlendirilmektedir. Bu boyutta aile bireylerinin etkili ve sağlıklı bir iletişim içinde olup olmadığı ölçülmektedir. Etkili iletişim, açık ve direkt olmalıdır.

Roller: Roller, ailenin maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılayan davranış kalıplarıdır. McMaster Aile İşlevleri Modeli aile bireylerinin sağlıklı davranış kalıbı geliştirip geliştirmediği üzerinde odaklaşmaktadır. Buna ek olarak bu boyutta aile üyeleri arasındaki görev paylaşımı, bu görevlerin aile üyeleri tarafından eksiksiz yerine getirilmesi gibi boyutları da kapsamaktadır. Roller açısından işlevsel olan bir aile çocuklar ile anne – babanın sağlıklı beslenmeleri, bakımları gibi rollerin benimsenmiş olduğu ailedir.

Duygusal Tepki Verebilme: Bu boyuttaki ailelerde ailenin fertleri uyaranlara uygun tepki vermektedir. Sevgi, mutluluk, neşe gibi refah olumlu duyguların yanında kızgınlık, üzüntü, korku gibi olumsuz duyguları da kapsamaktadır. Bu işlevi sağlıklı şekilde yerine getiren ailelerde aile üyeleri her türlü duygusunu ifade edebilir.

Gereken İlgiyi Gösterme: Bu boyut, aile bireylerinin birbirine gösterdiği ilgiyi kapsar. Ailenin sağlıklı halinde aile bireyleri birbirleri ile orta derecede ilgilenirken çok veya az ilgilenmek sağlıklı boyuta işaret etmektedir.

Davranış Kontrolü: Bu boyut, ailenin, üyelerine davranış standardı veya disiplin koyması boyutudur. McMaster Aile işlevi Modeli ailenin psikolojik ve sosyal tehlikelere karşı davranışları değerlendirmektedir (Bulut, 1990), (Gülsüm Çamur Duyan, 2014).

Ailenin işlevleri bir ergenin gelişimi ile ilgili olduğu kadar kendi kişiliğinin gelişimi açısından da etkilidir (Bulut,1993). Ergenlerin, özgüven sahibi, özdenetim sahibi, olumlu duygulara sahip ve sağlıklı bireyler olarak yetişmesi, ailenin de bu işlevlerinin sağlıklı olması halinde gerçekleştiği ifade edilebilir.

2.3. Çocuk Suçluluğuyla İlgili Türkiye'de Yapılmış Çalışmalar

Akyüz ve diğerlerinin 1999 yılında yaptıkları ve farik ve mümeyyizlik muayenesi için Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı ve Psikiyatri Anabilim Dalına gönderilen 33 çocuk ile yaptıkları sosyodemografik özelliklerinin değerlendirilmesine

yönelik çalışmada, çocukların yaşlarının 11 ile 15 arasında değişmekte olduğu, %93.6 erkek ve % 6.4 kız ile çalışıldığı, isnat edilen suçların %42.4'ünün hırsızlık olduğu, 30.3 ile müessir fiil (yaralama suçu) olduğu belirlenmiştir (Gamze, Fatma, Nesim, Enver, & Orhan, 2000).

Gönültaş ve Hilal'in 2008 yılında Adana Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğünde 2008 yılı Ocak ve Temmuz ayları arasında gözaltına alınan 470 çocuk ile yaptığı çalışmada olguların %96,4'ünün erkek oldukları, %77.7'sinin 16-17 yaş aralığında olduğu, %8.7'sinin hiç okula gitmediği ve gidenler arasında %58.5'inin de okulu bıraktığı saptanmıştır. Bu çalışmada olguların %64.9'unun da düşük gelire sahip oldukları belirlenmiştir (Hilal, 2012).

Ayaz ve diğerlerinin Sakarya Eğitim ve Araştırma Hastanesi Çocuk Psikiyatri Polikliniğine adli rapor için yönlendirilen 6 – 18 yaş arası çocuk ve ergenlerle 2010 ve 2011 yıllarında yaptıkları çalışmada çocukların ruhsal bozukluk tanıları, zeka düzeyleri ve sosyodemografik özellikleri incelenmiştir. Çocuklardan 51 tanesinin suça sürüklenen çocuk olduğu, suça sürüklenen çocuklardan %86.3'ünün erkek olduğu, isnat edilen suçlara bakıldığında ise %25.5'inin hırsızlık, %56.9'unun da mala ve kişiye zarar verme suçu olduğu aktarılmıştır (Muhammed Ayaz, 2012).

Şengül ve diğerlerinin 2012'de yaptıkları çalışmada 2007 ve 2010 yılları arasında Ankara 1. Çocuk Ağır Ceza Mahkemesinde karara bağlanan ve mağdurları da çocuk olan 188 dosyanın dava dosyaları incelenmiş, suça sürüklenen çocukların %90.3'ünün ilköğretim düzeyinde eğitimi olduğu, %9.7'sinin ise lise düzeyinde eğitimi olduğu, tamamının ekonomik durumunun kötü olduğu belirlenmiştir. Araştırmada eğitim düzeyleri ve meslek grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (Şengül, 2012).

2008 yılında Kurtuluş ve diğerlerinin Denizli ilinde yaptıkları araştırmada Ocak 2006 Aralık 2007 yılları arasındaki yaklaşık 2 yıllık süreçte Denizli Adli Tıp Şube Müdürlüğü'ne ve Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalına başvuran 12-15 yaş arasındaki çocuklara ait veriler değerlendirilmiş ve olguların %84.9'unun erkek olduğu, işledikleri iddia edilen suçlar içinde % 67.3 ile mala karşı suçların ilk sırada olduğu tespit edilmiştir (Ayşe et al., 2009).

Ateş ve Akbaş'ın 2008-2009 eğitim yılında Adana Merkez ilçelerinde eğitime devam eden 695 çocuk ile yaptıkları çalışmada, ailelerin problem çözme, iletişim, roller, duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi gösterme, davranış kontrolü ve genel işlevler açısından

sağlıklı ve sağlıksız işlev göstermesine göre çocukların kuraldışı davranış puanları sağlıksız işlev gösterenler lehine anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür. Aileleri sağlıksız işlev gösteren çocukların, aileleri sağlıklı işlev gösteren çocuklara göre daha fazla kuraldışı davranış gösterdiklerini tespit etmişlerdir (Fatoş Bulut Ateş, 2012).

Ayrıca Karagöz ve diğerlerinin 1987-1993 yılları arasında Antalya’da (Karagöz M., 1995), Hancı ve diğerlerinin 1988-1990 yılları arasında İzmir Çocuk Mahkemelerini baz alarak yaptığı (İ. H. Hancı, Ege B., 1993) ve Yavuz ve Diğerlerinin 1991 – 1993 yılları arasında İzmir’de çocuk suçluluğuna (Yavuz C., 1994) ilişkin eski tarihli çalışmaları bulunmaktadır.



BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, suça sürüklenen çocukların aile işlevlerini tanımlamak amacıyla yapılan betimsel bir çalışmadır ve tarama yöntemlerinden (survey) biri olan anket tekniği kullanılmıştır.

Betimsel çalışma; olayların, nesnelerin ya da bireylerin geçmişte oldukları hali ya da var oldukları şekilleriyle tasvirlenmeye çalışılmasıdır. Onları, değiştirme amacı güdülmeden mevcut durum hakkında etraflıca bilgi verir (Karasar, 2013). Bu çalışmada çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, belirli bir grup seçilerek (suça sürüklenen çocuklar) ve bu grup üzerinde anket taraması yapılarak evren hakkında genel bir yargıya varmak amaçlanmıştır (Karasar, 2005). Araştırmacının sorularına cevap bulacağı nitelikteki verilerin elde edilmesini sağlaması ve geniş bir örnekleme ulaşmayı kolaylaştırması sebebi ile anket tekniği kullanılmış olup, günümüz çalışmalarında en çok tercih edilenler arasında yer aldığı anlaşılmıştır (Remzi Altunışık, 2007).

3.2. Evren / Örneklem / Çalışma Grubu / Katılımcılar.

Araştırmanın son 1 yıl içerisinde Karşıyaka İlçe Emniyet Müdürlüğü Çocuk Büro Amirliğinde hakkında işlem yapılan ve Karşıyaka Cumhuriyet Başsavcılığın intikal ettirilen suça sürüklenen çocuklar üzerinde yürütülmüştür. Kurum görevi ile yapılan görüşme sayılarından yola çıkılarak çeşitli sosyo-ekonomik düzeyden gelen 12-15 yaş aralığında 117 suça sürüklenen çocuk örneklem grubunu oluşturmuştur. Görüşülen çocukların velilerinden yazılı-imzalı veli onam formu alınmış ve ölçme araçları uygulanmıştır.

3.3. Veri Toplama Süreci ve Araçları

Araştırmada veri toplama araçlarını 1. Demografik bilgileri için kişisel bilgi formu ve 2.Aile işlevlerini değerlendirmeye yönelik olarak Bulut'un (1990) "Aile Değerlendirme Ölçeği" (ADÖ) oluşturmaktadır.

1.Kişisel bilgi formu yaş, cinsiyet, eğitim durumu kardeş sayısı vb. (Bkz.ek3) demografik bilgileri içermektedir.

2.Aile Değerlendirme Ölçeği (ADÖ), ailenin işlevlerini hangi alanlarda yerine getirdiği ya da getiremediğini ailelerin algılamalarına göre değerlendirmeyi sağlayan bir kendini bildirim (self-report) ölçeğidir. ADÖ, ABD’ de Brown Üniversitesi ve Butler hastanesi tarafından 1983 yılında geliştirilmiş olup Mc Master Aile İşlevleri Modelinin (Mc Master Model of Family Functioning) klinik olarak aileler üzerine uygulanmasıyla elde edilmiştir. Ölçeğin, ülkemizdeki geçerlik ve güvenilirliği Bulut (1990) tarafından yapılmıştır. Toplam 60 madde ve yedi alt ölçekten oluşmaktadır. Bunlar; problem çözme, iletişim, roller, duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi gösterebilme, davranış kontrolü ve genel işlevlerdir.

1.Problem çözme; aileyi ilgilendiren sorunları, ailenin işlevselliğini bozmayacak şekilde çözebilme yeteneğidir.

2.İletişim; aile bireyleri arasındaki bilginin değişimi olarak tanımlanmaktadır.

3.Roller; ailenin sorumluluklarını ele alışlarını ve bu sorumlulukların nasıl dağıldığı ve yerine getirildiğiyle ilgili davranış modelleri oluşturma ve sürdürme becerileridir.

4.Duygusal tepki verebilme; aile bireylerinin duygularını ifade edebilme becerisini değerlendirir.

5.Gerekten ilgiyi gösterme; aile bireylerinin birbirlerinin etkinliklerine ve onları ilgilendiren şeylere karışma boyutu ile ilgilenir.

6.Davranış kontrolü, bir ailenin bireylerinin davranış standartlarının belirlene ve sürdürme yollarını değerlendirir.

7.Genel işlevler ise; ailenin diğer tüm alanlardaki işlevselliğini değerlendirir.

Seçenekler dört grupta toplanmıştır: aynen katılıyorum, büyük ölçüde katılıyorum, biraz katılıyorum, hiç katılmıyorum. Elde edilen puanlar her alt boyut için toplanarak ortalaması alınır. Böylece her bir aile üyesi için yedi alt ölçek puanı elde edilmiş olur. Kuramsal olarak 2 ayırt edici bir sayıdır ve 2’nin üzerindeki puan ortalamaları aile işlevlerinde sağlıksızlığa doğru gidişin bir göstergesi olarak kabul edilmiştir.

3.4. Araştırmacının Rolü

Araştırma, araştırmacı tarafından yürütülecektir. Araştırmacı halen Karşıyaka Adliyesi 2.Aile Mahkemesinde 12 yıldan bu yana sosyal hizmet uzmanı olarak görev

yapmakta ve suça sürüklenen çocuklar ve aileleri ile sosyal inceleme raporlarını ev ziyareti yaparak düzenlemektedir. Bu nedenle suça sürüklenen çocuklarla çocuğun yaşadığı konutta yüzyüze görüşme yoluyla veri toplama araçlarını doldurması sağlanacaktır.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan veriler SPSS 22.0 paket programında uygun tekniklerle analiz edilecektir. Tanımlayıcı istatistikler olarak yüzde, ortalama, ortanca sayıları bulunacak, karşılaştırmalı istatistikler olarak sürekli değişkenler için student t testi, kategorik değişkenler için ise ki kare testi kullanılacaktır. $P < 0,05$ değeri istatistiksel olarak anlamlı kabul edilecektir.

Bağımsız değişkenler (yaş, cinsiyet, suç türü, ... tüm anket soruları)

Bağımlı değişken: ölçek puanları

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Tanımlayıcı Analizler

4.1.1. Suça sürüklenen çocukların demografik bulguları

Araştırmaya katılan ve yüzyüze görüşme yapılan 117 çocuğun 94'ü (% 80,3) erkek 23 tanesi (%19,7) si kadındır (Tablo 5).

Tablo 5 Suça Sürüklenen Çocukların Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

Cinsiyet	N	Yüzde
Erkek	94	80,3
Kadın	23	19,7
Toplam	117	%100

Suça sürüklenen çocukların yaş dağılımları ise Tablo 6'daki gibidir. Buna göre 26 çocuk (%22,2) 12 yaşında, 13 çocuk (%11,1) 13 yaşında, 21 çocuk (%17,9) 14 yaşında ve 57 çocuk (% 48,7) 15 yaşındadır.

Tablo 6 Suça Sürüklenen Çocukların Yaşlarına Göre Dağılımları

Yaş	N	Yüzde
12	26	22,2
13	13	11,1
14	21	17,9
15	57	48,7
Toplam	117	%100

Çocukların 44'ünün (%37,6) 1 kardeşi, 20'sinin (%17,6) 2 kardeşi, 13 'ünün (%11,1) 3 kardeşi ve 24 çocuğun (20,1) 4 ve daha fazla kardeşi olduğu bulunmuştur. Araştırmaya katılan 16 çocuğun (13,7) ise kardeşi yoktur (Tablo 7).

Tablo 7 Suça Sürüklenen Çocukların Kardeş Sayılarına Göre Dağılımları

Kardeş Sayısı	N	Yüzde
1	44	37,6
2	20	17,6
3	13	11,1
4 ve daha fazla	24	20,1
Kardeşi yok	16	13,7
Toplam	117	%100

Araştırmadaki çocukların 44'ü (%37,6) okula devam etmediğini, 9'u (%7,7) 6. sınıfa gittiğini, 18'i (%15,4) 7. sınıfa gittiğini, 46'sı (%37,6) 8. sınıfa gittiğini ifade etmiştir (Tablo 8).

Tablo 8 Suça Sürüklenen Çocukların Öğrenime Devam Ettikleri Sınıfa Göre Dağılımları

Devam Ettiği Sınıf	N	Yüzde
6	9	7,7
7	18	15,4
8	46	39,3
Devam Etmiyor	44	37,6
Toplam	117	%100

Araştırmaya katılan çocuklardan 44'ü eğitimlerine devam etmemekte olup bu çocuklardan 4'ü (%3,4) eğitimi 4. sınıfta, 6'sı (%5,1) 6. sınıfta, 19'u (%16,2) 7. sınıfta ve 15'i (%12,8) 8. sınıfta eğitimlerini bırakmışlardır (Tablo 9).

Tablo 9 Eğitime Devam Etmeyen Suça Sürüklenen Çocukların Eğitimlerini Bıraktıkları Sınıfa Göre Dağılımları

Bıraktığı Sınıf	n	Yüzde
4	4	3,4
6	6	5,1
7	19	16,2
8	15	12,8
Devam Ediyor	73	62,4
Toplam	117	%100

Araştırmada çocukların anne ve babalarının birlikte olmalarına göre dağılımları Tablo 10' daki gibi olup, 64'ünün (%54,7) anne ve babası birlikte, 53'ünün (%45,3) anne ve babası ayrıdır.

Tablo 10 Suça Sürüklenen Çocukların Anne – Babasının birlikte Olma Durumuna Göre Dağılımları

Birlikte Olma Durumu	n	Yüzde
Evet	64	54,7
Hayır	53	45,3
Toplam	117	%100

Anne ve babasının birlikte olmadığını ifade eden çocuklardan 21'i (%17,9) üvey anne – babasının olduğunu, 32'si (%27,4) ise üvey ebeveyni olmadığını ifade etmiştir (Tablo 11).

Tablo 11 Suça Sürüklenen Çocukların Üvey Anne – Babalarının Olması Durumuna Göre Dağılımları

Üvey Anne – Baba	n	Yüzde
Evet	21	17,9
Hayır	32	27,4
Anne Baba Birlikte	64	54,7
Toplam	117	%100

Araştırmaya katılan çocukların aile olarak kabul ettiği kişilerle yaşama süresine ilişkin dağılımlarında en yüksek %30,8 ile 36 çocuğun 15 yıldır ailesi ile birlikte yaşadığı, en az ise %1,7 ile 2 çocuğun 8 yıldır aile birliği içinde yaşadığı anlaşılmıştır (Tablo 12).

Birlikte Yaşadığı Yıl	n	Yüzde
3	5	4,3
5	6	5,1
6	10	8,5
8	2	1,7
12	23	19,7
13	17	14,5
14	18	15,4
15	36	30,8
Toplam		%100

Tablo 12 Suça Sürüklenen Çocukların Ailesiyle Birlikte Yaşadığı Yıl Sayısına Göre Dağılımları

Araştırmadaki çocukların anne ve babalarının eğitim durumları incelendiğinde annelerin sıklıkla ilkokul mezunu (n: 36, %30,8) oldukları, en az ortaokul mezunu oldukları (n: 7, %6,0) sonucuna ulaşılmış, babaların ise sıklıkla lise mezunu oldukları (n: 40, % 34,2), en az ise üniversite / yüksekokul mezunu (n: 8, % 6,8) sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 13 -14).

Tablo 13 Suça Sürüklenen Çocukların Annelerinin Eğitim Durumuna Göre Dağılımları

Anne Eğitim Durumu	n	Yüzde
Okur Yazar Değil	23	19,7
Okur Yazar	10	8,5
İlkokul Mezunu	36	30,8
Ortaokul Mezunu	7	6,0
Lise Mezunu	20	17,1
Yüksekokul Üniversite Mezunu	21	17,9
Toplam	117	%100

Tablo 14 Suça Sürüklenen Çocukların Babalarının Eğitim Durumuna Göre Dağılımları

Baba Eğitim Durumu	n	Yüzde
Okur Yazar Değil	10	8,5
Okur Yazar	20	17,1
İlkokul Mezunu	29	24,8
Ortaokul Mezunu	10	8,5
Lise Mezunu	40	34,2
Yüksekokul Üniversite Mezunu	8	6,8
Toplam	117	%100

4.2. Suça Sürüklenen Çocukların diğer özelliklerine ait bulgular

Araştırmada 60 çocuğun (%51,3) daha önce de başka bir suç işlediği, 57 çocuğun (%48,7) ise ilk kez suç eylemine karıştıkları ve haklarında soruşturma açıldığı bulunmuştur (Tablo 15).

Tablo 15 Suça Sürüklenen Çocukların Daha Önce Başka Suça Karışma Durumuna Göre Dağılımları

Başka Suça Karışma	N	Yüzde
Evet	60	51,3
Hayır	57	48,7
Toplam	117	%100

Araştırmaya katılan çocukların işledikleri iddia olunan suçlarına ilişkin dağılımlarında ise hırsızlık suçunun önde geldiği (n: 75), en az ise madde kullanımı ve cinsel istismar suçu olduğu (n:2) görülmektedir (Tablo 16).

Tablo 16 Suça Sürüklenen Çocukların İsnat Edilen Suçun Türüne Göre Dağılımları

Suçun Türü	N	Yüzde
Hırsızlık	75	64,1
Tehdit	15	12,8
Hakaret	3	2,6
Yaralama	20	17,1
Madde Kullanımı	2	1,7
Cinsel İstismar	2	1,7
Toplam	117	%100

4.2. Karşılaştırmalı analizler

4.2.1 Suça sürüklenen çocukların aile içi işlevlerinin cinsiyete göre durumu

Araştırmaya katılan suça sürüklenen çocukların aile işlevleri puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar için t testi analizi gerçekleştirilmiştir (Tablo 17).

Tablo 17 Suça sürüklenen çocukların aile işlevlerinin cinsiyet ile ilişkisi

	Grup	N	Ortalama	ss	t	p
İletişim	Kız	23	1.90	0.70		
	Erkek	94	2.46	0.97	-2.56	.012
Problem Çözme	Kız	23	2.14	0.69		
	Erkek	94	2.44	0.86	-1.55	.124
Roller	Kız	23	2.09	0.59		
	Erkek	94	2.69	0.62	-4.17	.000
Duygusal tepki Verebilme	Kız	23	1.91	0.89		
	Erkek	94	2.47	0.95	-2.55	.012
Gereken İlgiyi Gösterme	Kız	23	2.95	2.99		
	Erkek	94	2.58	0.53	-1.13	.259
Davranış kontrolü	Kız	23	1.79	0.60		
	Erkek	94	2.57	0.75	-4.30	.000
Genel İşlevler	Kız	23	1,86	0.90		
	Erkek	94	2.45	0.95	-2.70	.008

Katılımcıların iletişim t:-2.56; $p = .01$ roller t:-4.17; $p=.00$, duygusal tepki verme t: -2.55; $p=.01$, davranış kontrolü t:-4.30; $p = .00$ ve gereken ilgiyi gösterme t: -1.13; $p = .00$, ve genel işlevler t: -2.70; $p = .00$ alt ölçeklerinden aldıkları puanların cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaştığı, problem çözme ve gereken ilgiyi gösterme alt ölçekler için ise anlamlı şekilde farklılaşmadığı saptanmıştır.

4.2.2. Suça sürüklenen çocukların aile içi işlevlerinin anne babanın birlikte olmasına göre durumu

Araştırmaya katılan suça sürüklenen çocukların aile işlevleri puanlarının anne babalarının birlikte olup olmama değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar için t testi analizi gerçekleştirilmiştir (Tablo 18).

Tablo 18: Suça sürüklenen çocukların aile işlevlerinin anne babalarının birlikte olup olmaması ile ilişkisi

	Grup	N	Ortalama	ss	t	p
İletişim	Anne Baba Birlikte	64	2.33	0.78	-0.58	.56
	Anne Baba Ayrı	53	2.44	0.90		
Problem Çözme	Anne Baba Birlikte	64	2.30	0.89	-0.67	.50
	Anne Baba Ayrı	53	2.40	1.01		
Roller	Anne Baba Birlikte	64	2.44	0.64	-2.40	.01
	Anne Baba Ayrı	53	2.73	0.65		
Duygusal Tepki	Anne Baba Birlikte	64	2.20	0.94	-2.00	.04
	Anne Baba Ayrı	53	2.55	0.96		
Gereken İlgi	Anne Baba Birlikte	64	2.60	1.81	-0.41	.68
	Anne Baba Ayrı	53	2.70	0.59		
Davranış kontrolü	Anne Baba Birlikte	64	2.41	0.78	-0.50	.61
	Anne Baba Ayrı	53	2.34	0.78		
Genel İşlevler	Anne Baba Birlikte	64	2.22	0.93	-1.44	.15
	Anne Baba Ayrı	53	2.48	1.01		

Katılımcıların roller $t: -2.40$; $p = .01$ alt ölçeğinden aldıkları puanların anne babaların birlikte olma durumuna göre anlamlı şekilde farklılaştığı, diğer alt ölçekler için ise anlamlı şekilde farklılaşmadığı bulunmuştur.

4.2.3 Suça sürüklenen çocukların aile içi işlevlerinin üvey ebeveyn olup olmamasına göre durumu

Araştırmaya katılan suça sürüklenen çocukların aile işlevleri puanlarının üvey ebeveyn olup olmaması değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar için t testi analizi gerçekleştirilmiştir (Tablo 19).

Tablo 19: Suça sürüklenen çocukların aile işlevlerinin üvey ebeveyni olup olmaması ile ilişkisi

	Grup	N	Ortalama	ss	t	p
İletişim	Üvey Ebeveyn Var	21	2.87	0.83	1.48	.111
	Üvey Ebeveyn Yok	32	2.16	0.83		
Problem Çözme	Üvey Ebeveyn Var	21	2.66	0.73	3.02	.004
	Üvey Ebeveyn Yok	32	2.24	1.13		
Roller	Üvey Ebeveyn Var	21	3.06	0.48	3.18	.002
	Üvey Ebeveyn Yok	32	2.52	0.67		
Duygusal Tepki	Üvey Ebeveyn Var	21	3.09	0.75	3.64	.001
	Üvey Ebeveyn Yok	32	2.20	0.92		
Gereken İlgi.	Üvey Ebeveyn Var	21	2.78	0.58	0.79	.430
	Üvey Ebeveyn Yok	32	2.65	0.60		
Davranış kontrolü	Üvey Ebeveyn Var	21	2.54	0.82	1.55	.138
	Üvey Ebeveyn Yok	32	2.20	0.73		
Genel İşlevler	Üvey Ebeveyn Var	21	2.81	0.86	2.01	.049
	Üvey Ebeveyn Yok	32	2.16	1.05		

Katılımcıların, problem çözme $t: 3.02$; $p = .00$, roller $t: 3.18$; $p = .00$ duygusal tepki verme $t: 3.64$; $p = .00$ ve genel işlevler $t: 2.01$; $p = .04$ alt ölçeklerinden aldıkları puanlar üvey ebeveyn sahibi olanların aile işlevlerinin anlamlı ölçüde daha sağlıklı olduğunu göstermiş diğer alt ölçekler için ise herhangi bir fark saptanmamıştır.

4.2.4. Suça sürüklenen çocukların aile içi işlevlerinin daha önce başka bir suça karışıp karışmamasına göre durumu

Araştırmaya katılan suça sürüklenen çocukların aile işlevleri puanlarının daha önce bir başka suça karışma değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar için t testi analizi gerçekleştirilmiştir (Tablo 20).

Tablo 20: Suça sürüklenen çocukların aile işlevlerinin daha önce başka suça karışmaması ile ilişkisi

	Grup	N	Ortalama	ss	t	p
İletişim	Suç Karışma Var	60	2.76	0.98	5.33	.000
	Suç Karışma Yok	57	1.92	0.69		
Problem Çözme	Suç Karışma Var	60	2.63	0.80	3.51	.001
	Suç Karışma Yok	57	2.11	0.78		
Roller	Suç Karışma Var	60	2.84	0.62	4.90	.000
	Suç Karışma Yok	57	2.29	0.58		
Duygusal Tepki	Suç Karışma Var	60	2.72	0.87	4.41	.000
	Suç Karışma Yok	57	1.98	0.92		
Gereken İlgi.	Suç Karışma Var	60	3.10	1.78	3.73	.000
	Suç Karışma Yok	57	2.18	0.51		
Davranış kontrolü	Suç Karışma Var	60	2.67	0.81	4.59	.000
	Suç Karışma Yok	57	2.06	0.59		
Genel İşlevler	Suç Karışma Var	60	2.78	0.87	5.72	.000
	Suç Karışma Yok	57	1.84	0.65		

Daha önce de suça karışmış olanların tüm işlevlerinin karışmayanlara göre anlamlı ölçüde daha kötü olduğu saptanmıştır.

4.2.5 Suça sürüklenen çocukların aile içi işlevlerinin çocukların yaşlarına göre durumu

Suç karışan çocukların aile işlevlerinin çocukların yaşlarına göre bir farklılık gösterip göstermediğini araştırmak için anova testi yapılmıştır (Tablo 21).

Tablo 21: Suça sürüklenen çocukların aile işlevlerinin çocukların yaşları ile ilişkisi

	Grup	N	Ortalama	ss	F	p
İletişim	12 Yaş	26	1.83	0.69	3.657	.015
	13 Yaş	13	1.90	0.69		
	14 Yaş	21	2.02	0.64		
	15 Yaş	57	2.80	0.98		
Problem Çözme	12 Yaş	26	2.11	0.84	10.978	.000
	13 Yaş	13	2.03	0.66		
	14 Yaş	21	2.26	0.56		
	15 Yaş	57	2.63	0.89		
Roller	12 Yaş	26	2.20	0.37	11.349	.000
	13 Yaş	13	2.34	0.66		
	14 Yaş	21	2.30	0.35		
	15 Yaş	57	2.90	0.70		
Duygusal Tepki	12 Yaş	26	1.67	0.75	19.651	.000
	13 Yaş	13	1.96	0.92		
	14 Yaş	21	1.92	0.49		
	15 Yaş	57	2.93	0.86		
Gereken İlgi	12 Yaş	26	3.04	2.69	1.226	.304
	13 Yaş	13	2.41	0.70		
	14 Yaş	21	2.31	0.60		
	15 Yaş	57	2.65	0.66		
Davranış Kontrolü	12 Yaş	26	1.95	0.52	5.396	.002
	13 Yaş	13	2.33	0.73		
	14 Yaş	21	2.25	0.36		
	15 Yaş	57	2.63	0.90		
Genel işlevler	12 Yaş	26	1.70	0.70	10.370	.000
	13 Yaş	13	1.98	0.92		
	14 Yaş	21	2.16	0.58		

15 Yaş 57 2.34 1.00

Aile Değerlendirme Ölçeği alt ölçekleri boyutlarına bakıldığında iletişim, problem çözme, roller, duygusal tepki verebilme, davranış kontrolü ve genel işlevler alt ölçeklerinin katılımcıların yaş durumlarına göre farklılaştığı, gereken ilgiyi gösterme alt ölçeğinde ise yaş değişkenine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Alt boyutlardaki farklılığın kaynağına bakmak için Post-Hoc testlerinden Tukey Testi gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak farklılaşmanın olduğu alt boyutlarda yaş büyüdüğünde suça sürüklenen çocukların aldığı ortalama puanların da arttığı görülmektedir. Bir başka ifade ile yaş büyüdüğünde çocukların aile işlevselliğinin sağlıklı yöne doğru kaymaktadır.

4.2.6 Suça sürüklenen çocukların aile içi işlevlerinin kardeş sayısına göre durumu

Suçta karışan çocukların aile işlevlerinin çocukların kardeş sayısına göre bir farklılık gösterip göstermediğini araştırmak için anova testi yapılmıştır (Tablo 22).

Tablo 22: Suça sürüklenen çocukların aile işlevlerinin kardeş sayısı ile ilişkisi

	Grup	N	Ortalama	ss	F	p
İletişim	1 Kardeş	44	2.07	1.04	4.043	.000
	2 Kardeş	20	2.67	0.60		
	3 Kardeş	13	2.79	1.23		
	4 ve Fazla	24	2.64	0.86		
	Kardeş Yok	16	1.90	0.37		
Problem Çözme	1 Kardeş	44	2.00	0.75	5.931	.004
	2 Kardeş	20	2.59	0.84		
	3 Kardeş	13	3.02	0.90		
	4 ve Fazla	24	2.63	0.82		
	Kardeş Yok	16	2.27	0.51		
Roller	1 Kardeş	44	2.17	0.49	13.275	.000
	2 Kardeş	20	2.68	0.52		
	3 Kardeş	13	3.27	0.62		
	4 ve Fazla	24	2.91	0.59		

	Kardeş Yok	16	2.50	0.66		
Duygusal Tepki	1 Kardeş	44	1.77	0.84		
	2 Kardeş	20	2.75	0.63	10.116	.000
	3 Kardeş	13	3.01	1.03		
	4 ve Fazla	24	2.81	0.81		
	Kardeş Yok	16	2.30	0.93		
Gereken İlgi	1 Kardeş	44	2.73	2.15		
	2 Kardeş	20	2.50	0.82	0.634	.639
	3 Kardeş	13	2.97	0.53		
	4 ve Fazla	24	2.73	0.46		
	Kardeş Yok	16	2.24	0.17		
Davranış Kontrolü	1 Kardeş	44	2.06	0.67		
	2 Kardeş	20	2.58	0.69	8.554	.000
	3 Kardeş	13	3.17	0.78		
	4 ve Fazla	24	2.59	0.86		
	Kardeş Yok	16	2.03	0.20		
Genel İşlevler	1 Kardeş	44	1.81	0.85		
	2 Kardeş	20	2.45	0.63	9.273	.000
	3 Kardeş	13	3.20	0.92		
	4 ve Fazla	24	2.80	0.98		
	Kardeş Yok	16	2.26	0.86		

Aile değerlendirme ölçeğinin alt ölçekleri boyutlarına bakıldığında iletişim, problem çözme, roller, duygusal tepki verebilme, davranış kontrolü ve genel işlevler alt ölçeklerinin suça sürüklenen çocukların kardeş sayısına göre farklılaştığı gereken ilgiyi gösterme boyutunda ise kardeş sayısı değişkenine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Alt boyutlardaki farklılığın kaynağına bakmak için Post-Hoc testlerinden Tukey Testi gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak farklılaşmanın olduğu alt boyutlarda kardeş sayısının 3 olduğu durumlarda aldıkları puan ortalamasının en yüksek olduğu, bir başka deyişle kardeş sayısı 3 olduğunda aile işlevlerinin daha sağlıklı yönde olduğu tespit edilmiştir.

4.2.7 Suça sürüklenen çocukların aile içi işlevlerinin devam ettikleri sınıfa göre durumu

Suçta karışan çocukların aile işlevlerinin çocukların devam ettikleri sınıfa göre bir farklılık gösterip göstermediğini araştırmak için anova testi yapılmıştır (Tablo 23).

Tablo 23: Suça sürüklenen çocukların aile işlevlerinin devam ettikleri sınıfa göre ilişkisi

	Grup	N	Ortalama	ss	F	p
İletişim	Devam Etmiyor	44	2.93	1.06	13.992	.000
	6. Sınıf	9	2.65	0.75		
	7. Sınıf	18	1.95	0.45		
	8. Sınıf	46	1.89	0.66		
Problem Çözme	Devam Etmiyor	44	2.67	0.89	4.760	.004
	6. Sınıf	9	2.68	0.86		
	7. Sınıf	18	2.34	0.55		
	8. Sınıf	46	2.06	0.76		
Roller	Devam Etmiyor	44	3.05	0.55	18.981	.000
	6. Sınıf	9	2.61	0.78		
	7. Sınıf	18	2.25	0.36		
	8. Sınıf	46	2.24	0.54		
Duygusal Tepki	Devam Etmiyor	44	3.03	0.73	18.192	.000
	6. Sınıf	9	2.50	1.27		
	7. Sınıf	18	1.75	0.60		
	8. Sınıf	46	1.93	0.83		
Gereken İlgi	Devam Etmiyor	44	3.00	0.39	16.627	.000
	6. Sınıf	9	4.85	4.20		
	7. Sınıf	18	2.23	0.35		
	8. Sınıf	46	2.04	0.38		
Davranış Kontrolü	Devam Etmiyor	44	2.91	0.81	17.309	.000
	6. Sınıf	9	2.50	1.04		
	7. Sınıf	18	2.07	0.41		
	8. Sınıf	46	1.96	0.42		

	Devam Etmiyor	44	2.95	0.91		
Genel işlevler	6. Sınıf	9	2.66	0.96	15.640	.000
	7. Sınıf	18	1.69	0.64		
	8. Sınıf	46	1.94	0.77		

Aile Değerlendirme Ölçeği alt ölçekleri boyutlarına bakıldığında iletişim, problem çözme, roller, duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi gösterme, davranış kontrolü ve genel işlevler alt ölçeklerinin katılımcıların eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir. Alt boyutlardaki farklılığın kaynağına bakmak için Post-Hoc testlerinden Tukey Testi gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak farklılaşmanın olduğu tüm alt boyutlarda 8. Sınıfa devam eden çocukların puanlarının okula devam etmeyen çocukların puanlarına göre farklılaştığı, bir başka bakış açısı ile okula gitmeyen çocukların tüm alt ölçekler yönünden daha sağlıklı işlev gösterdiği tespit edilmiştir.

4.2.8. Suça sürüklenen çocukların aile içi işlevlerinin eğitimi bıraktıkları sınıfa göre durumu

Suçta karışan çocukların aile işlevlerinin çocukların eğitimi bıraktıkları sınıfa göre bir farklılık gösterip göstermediğini araştırmak için anova testi yapılmıştır (Tablo 24).

Tablo 24: Suça sürüklenen çocukların aile işlevlerinin eğitimlerini bıraktıkları sınıf ile ilişkisi

	Grup	N	Ortalama	ss	F	p
İletişim	4. Sınıf	4	3.47	0.61		
	6. Sınıf	6	1.55	0.48	15.725	.000
	7. Sınıf	19	3.08	1.17		
	8. Sınıf	15	3.15	0.72		
	Devam Ediyor	73	2.00	0.66		
Problem Çözme	4. Sınıf	4	3.37	1.25		
	6. Sınıf	6	1.83	0.36	4.969	.001
	7. Sınıf	19	2.77	0.79		
	8. Sınıf	15	2.70	0.90		
	Devam Ediyor	73	2.21	0.75		
	4. Sınıf	4	3.36	0.54		

Roller	6. Sınıf	6	2.45	0.09	16.360	.000
	7. Sınıf	19	3.08	0.62		
	8. Sınıf	15	3.18	0.43		
	Devam Ediyor	73	2.29	0.55		
	4. Sınıf	4	3.70	0.58		
Duygusal Tepki	6. Sınıf	6	2.33	0.18	14.508	.000
	7. Sınıf	19	3.00	0.81		
	8. Sınıf	15	3.18	0.58		
	Devam Ediyor	73	1.95	0.86		
	4. Sınıf	4	3.60	0.07		
Gereken İlgi	6. Sınıf	6	2.92	0.23	1.359	.253
	7. Sınıf	19	2.96	0.31		
	8. Sınıf	15	2.94	0.47		
	Devam Ediyor	73	2.44	0.71		
	4. Sınıf	4	3.36	0.61		
Davranış Kontrolü	6. Sınıf	6	1.88	0.60	18.156	.000
	7. Sınıf	19	3.01	0.46		
	8. Sınıf	15	3.08	83		
	Devam Ediyor	73	2.06	0.55		
	4. Sınıf	4	3.47	0.45		
Genel İşlevler	6. Sınıf	6	1.85	0.49	13.444	.000
	7. Sınıf	19	3.01	0.92		
	8. Sınıf	15	3.18	0.83		
	Devam Ediyor	73	1.97	0.81		
	4. Sınıf	4	3.47	0.45		

Aile Değerlendirme Ölçeği alt ölçekleri boyutlarına bakıldığında iletişim, problem çözme, roller, duygusal tepki verebilme, davranış kontrolü ve genel işlevler alt ölçeklerinin katılımcıların okulu bıraktıkları sınıf veya okula halen devam ediyor olma durumlarına göre farklılaştığı, gereken ilgiyi gösterme alt ölçeğinde ise okula devam etme değişkenine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Alt boyutlardaki farklılığın kaynağına bakmak için Post-Hoc testlerinden Tukey Testi gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak farklılaşmanın olduğu tüm alt boyutlarda okula devam eden çocukların puanlarının eğitimini 4. sınıfta çocukların

puanlarına göre farklılaştığı, bir başka deyişle okulu 4. Sınıfta bırakan çocukların ailelerinin farklılaşan alt ölçekler bakımından daha sağlıklı işlev gösterdiği tespit edilmiştir.

4.2.9 Suça sürüklenen çocukların aile içi işlevlerinin ailesi ile yaşadığı süreye göre durumu

Suçta karışan çocukların aile işlevlerinin çocukların ailesi ile yaşadığı süreye göre bir farklılık gösterip göstermediğini araştırmak için anova testi yapılmıştır (Tablo 25).

Tablo 25: Suça sürüklenen çocukların aile işlevlerinin ailesi ile yaşadığı süre ile ilişkisi

	Grup	N	Ortalama	ss	F	p
İletişim	3 Yıl	5	2.46	0.12	5.599	.000
	5 Yıl	6	3.66	0.12		
	6 Yıl	10	2.38	0.26		
	8 Yıl	2	2.44	0.00		
	12 Yıl	23	1.74	0.68		
	13 Yıl	17	2.33	1.24		
	14 Yıl	18	1.90	0.61		
	15 Yıl	36	2.72	0.99		
Problem Çözme	3 Yıl	5	2.30	0.73	5.312	.000
	5 Yıl	6	3.75	0.27		
	6 Yıl	10	2.93	0.16		
	8 Yıl	2	2.50	0.00		
	12 Yıl	23	2.02	0.85		
	13 Yıl	17	2.08	0.59		
	14 Yıl	18	2.12	0.45		
	15 Yıl	36	2.51	0.96		
Roller	3 Yıl	5	2.50	0.29	6.059	.000
	5 Yıl	6	3.50	0.14		
	6 Yıl	10	2.99	0.30		
	8 Yıl	2	2.45	0.00		

	12 Yıl	23	2.19	0.39		
	13 Yıl	17	2.41	0.58		
	14 Yıl	18	2.26	0.37		
	15 Yıl	36	2.81	0.83		
Duygusal Tepki	3 Yıl	5	2.53	0.27		
	5 Yıl	6	3.75	0.27	9.293	.000
	6 Yıl	10	2.98	0.56		
	8 Yıl	2	2.50	0.00		
	12 Yıl	23	1.58	0.76		
	13 Yıl	17	2.12	0.87		
	14 Yıl	18	1.87	0.52		
	15 Yıl	36	2.78	0.99		
Gereken İlgi	3 Yıl	5	2.82	0.54		
	5 Yıl	6	3.14	0.46	0.745	.635
	6 Yıl	10	2.34	0.13		
	8 Yıl	2	2.85	0.00		
	12 Yıl	23	3.13	2.86		
	13 Yıl	17	2.52	0.65		
	14 Yıl	18	2.34	0.64		
	15 Yıl	36	2.53	0.74		
Davranış Kontrolü	3 Yıl	5	2.22	0.30		
	5 Yıl	6	3.55	0.12	4.226	.000
	6 Yıl	10	2.28	0.10		
	8 Yıl	2	2.77	0.00		
	12 Yıl	23	1.94	0.56		
	13 Yıl	17	2.35	0.65		
	14 Yıl	18	2.22	0.38		
	15 Yıl	36	2.58	1.04		
Genel işlevler	3 Yıl	5	2.48	0.10		
	5 Yıl	6	3.40	0.32	5.414	.000

6 Yıl	10	2.90	0.48
8 Yıl	2	3.10	0.00
12 Yıl	23	1.61	0.70
13 Yıl	17	2.05	0.81
14 Yıl	18	2.15	0.62
15 Yıl	36	2.63	1.20

Aile Değerlendirme Ölçeği alt ölçekleri boyutlarına bakıldığında iletişim, problem çözme, roller, duygusal tepki verebilme, davranış kontrolü ve genel işlevler alt ölçeklerinin suça sürüklenen çocukların ailelerinde yaşadıkları yıl miktarına göre farklılaştığı, gereken ilgiyi gösterme alt ölçeğinde ise yıl süresi değişkenine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Alt boyutlardaki farklılığın kaynağına bakmak için Post-Hoc testlerinden Tukey Testi gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak farklılaşmanın olduğu tüm alt boyutlarda ailesi ile 5 yıldır birlikte yaşadığını ifade eden suça sürüklenen çocukların alt ölçek puanlarına göre farklılaştığı, bir başka deyişle 5 yıldır aileleri ile yaşadığını belirten çocukların ailelerinin farklılaşan alt ölçekler bakımından daha sağlıklı işlev göstermektedir.

4.2.10. Suça sürüklenen çocukların aile içi işlevlerinin işlediği suçun türüne göre durumu

Suçta karışan çocukların aile işlevlerinin çocukların işlediği suçun türüne göre bir farklılık gösterip göstermediğini araştırmak için anova testi yapılmıştır (Tablo 26).

Tablo 26: Suça sürüklenen çocukların aile işlevlerinin çocuğun işlediği suç türü ile ilişkisi

	Grup	N	Ortalama	ss	F	p
İletişim	Hırsızlık	75	2.37	0.99	.149	.980
	Hakaret	15	2.29	1.14		
	Tehdit	3	2.11	0.00		
	Yaralama	20	2.30	0.82		
	Madde Kullanımı	2	2.70	0.00		
	Cinsel İstismar	2	2.50	0.23		
Problem Çözme	Hırsızlık	75	2.46	0.84	.569	.724
	Hakaret	15	2.27	0.99		

	Tehdit	3	1.83	0.00		
	Yaralama	20	2.24	0.79		
	Madde Kullanımı	2	2.33	0.00		
	Cinsel İstismar	2	2.41	0.58		
Roller	Hırsızlık	75	2.70	0.64		
	Hakaret	15	2.30	0.76	2.334	.047
	Tehdit	3	1.90	0.00		
	Yaralama	20	2.36	0.62		
	Madde Kullanımı	2	2.90	0.00		
	Cinsel İstismar	2	2.77	0.32		
Duygusal Tepki	Hırsızlık	75	2.48	0.93		
	Hakaret	15	2.00	1.37	1.243	.294
	Tehdit	3	1.50	0.00		
	Yaralama	20	2.26	0.80		
	Madde Kullanımı	2	2.66	0.00		
	Cinsel İstismar	2	2.50	0.47		
Gereken İlgi	Hırsızlık	75	2.66	0.56		
	Hakaret	15	3.47	3.54	2.248	.054
	Tehdit	3	2.00	0.00		
	Yaralama	20	2.01	0.54		
	Madde Kullanımı	2	3.42	0.00		
	Cinsel İstismar	2	2.64	0.10		
Davranış Kontrolü	Hırsızlık	75	2.40	0.73		
	Hakaret	15	2.51	0.99	1.624	.160
	Tehdit	3	1.66	0.00		
	Yaralama	20	2.16	0.76		
	Madde Kullanımı	2	3.11	0.00		
	Cinsel İstismar	2	3.05	0.39		
Genel işlevler	Hırsızlık	75	2.50	0.96		
	Hakaret	15	2.04	1.29	1.334	.255

Tehdit	3	1.80	0.00
Yaralama	20	2.03	0.76
Madde Kullanımı	2	2.60	0.00
Cinsel İstismar	2	2.25	0.48

Aile Değerlendirme Ölçeği alt ölçekleri boyutlarına bakıldığında suça sürüklenen çocukların roller alt ölçeğinde aldıkları puanların anlamlı şekilde farklılaştığı, iletişim, problem çözme, duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi gösterme, davranış kontrolü ve genel işlevler alt ölçeklerinde ise farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Alt boyutlardaki farklılığın kaynağına bakmak için Post-Hoc testlerinden Tukey Testi gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak farklılaşmanın olduğu roller alt ölçeğinde cinsel istismar suçu şüphesi ile hakkında işlem yapılan çocukların hakaret ve yaralama suçları şüphesi ile işlem yapılan çocuklara göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Diğer bir deyişle cinsel istismar şüphelisi çocukların roller açısından aile işlevlerinin hakaret ve yaralama suçları şüphelisi çocukların ailelerinden daha sağlıklıdır.

4.2.11. Suça sürüklenen çocukların aile içi işlevlerinin annelerinin eğitim durumuna göre durumu

Suçta karışan çocukların aile işlevlerinin çocukların annelerinin eğitim durumuna göre bir farklılık gösterip göstermediğini araştırmak için anova testi yapılmıştır (Tablo 27).

Tablo 27: Suça sürüklenen çocukların aile işlevlerinin annenin eğitim durumu ile ilişkisi

	Grup	N	Ortalama	ss	F	p
İletişim	Okur Yazar Değil	23	3.25	0.99	11.970	.000
	Okur yazar	10	3.16	0.94		
	İlkokul Mezunu	36	2.08	0.86		
	Ortaokul Mezunu	7	2.28	0.50		
	Lise Mezunu	20	1.82	0.47		
	Yüksekokul Mezunu	21	1.95	0.56		
Problem Çözme	Okur Yazar Değil	23	2.98	0.82	5.445	.000
	Okur Yazar	10	2.90	1.12		

	İlkokul Mezunu	36	2.16	0.85		
	Ortaokul Mezunu	7	2.11	0.51		
	Lise Mezunu	20	2.01	0.51		
	Üniversite Mezunu	21	2.30	0.58		
Roller	Okur Yazar Değil	23	3.03	0.59		
	Okur Yazar	10	3.14	0.52	9.419	.000
	İlkokul Mezunu	36	2.53	0.67		
	Ortaokul Mezunu	7	2.71	0.22		
	Lise Mezunu	20	2.02	0.24		
	Yüksekokul Mezunu	21	2.37	0.63		
Duygusal Tepki	Okur Yazar Değil	23	3.00	0.92		
	Okur Yazar	10	3.43	0.73	12.596	.000
	İlkokul Mezunu	36	2.20	0.86		
	Ortaokul Mezunu	7	2.21	0.20		
	Lise Mezunu	20	1.43	0.38		
	Yüksekokul Mezunu	21	2.36	0.89		
Gereken İlgi	Okur Yazar Değil	23	2.86	0.53		
	Okur Yazar	10	3.08	0.39	1.403	.229
	İlkokul Mezunu	36	2.55	0.65		
	Ortaokul Mezunu	7	2.51	0.28		
	Lise Mezunu	20	3.03	3.11		
	Yüksekokul Mezunu	21	2.06	0.50		
Davranış Kontrolü	Okur Yazar Değil	23	2.96	0.78		
	Okur Yazar	10	3.03	1.19	10.126	.000
	İlkokul Mezunu	36	2.35	0.68		
	Ortaokul Mezunu	7	2.49	0.64		
	Lise Mezunu	20	2.00	0.27		
	Yüksekokul Mezunu	21	1.80	0.30		
Genel işlevler	Okur Yazar Değil	23	3.13	0.69		
	Okur Yazar	10	2.99	1.16	10.135	.000

İlkokul Mezunu	36	2.32	0.94
Ortaokul Mezunu	7	2.24	0.59
Lise Mezunu	20	1.52	0.44
Yüksekokul Mezunu	21	2.00	0.88

Aile Değerlendirme Ölçeği alt ölçekleri boyutlarına bakıldığında iletişim, problem çözme, roller, duygusal tepki verebilme, davranış kontrolü ve genel işlevler alt ölçeklerinin suça sürüklenen çocukların annelerinin eğitim durumuna göre farklılaştığı, gereken ilgiyi gösterme alt ölçeğinde ise anne eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Alt boyutlardaki farklılığın kaynağına bakmak için Post-Hoc testlerinden Tukey Testi gerçekleştirilmiştir. Farklılığın olduğu alt ölçeklerde annesi okur yazar olan ancak ilkokul mezunu olmayan çocukların puanlarının annesi okur yazar olmayan çocuklardan farklılaştığı, annesi ortaokul mezunu olan çocukların puanlarının da annesi ilkokul ve lise mezunu olan çocuklardan farklılaştığı tespit edilmiştir. Diğer bir deyişle annesi okur yazar olan ancak ilkokul mezunu olmayan çocukların aileleri annesi okur yazar olmayan çocukların ailelerine göre daha sağlıklı işlev göstermekte , annesi ortaokul mezunu olan çocukların puanlarının da annesi ilkokul ve lise mezunu olan çocukların ailelerine göre sağlıklı işlev göstermektedir.

4.2.12. Suça sürüklenen çocukların aile içi işlevlerinin babalarının eğitim durumuna göre durumu

Suçta karışan çocukların aile işlevlerinin çocukların babalarının eğitim durumuna göre bir farklılık gösterip göstermediğini araştırmak için anova testi yapılmıştır (Tablo 28).

Tablo 28: Suça sürüklenen çocukların aile işlevlerinin babanın eğitim durumu ile ilişkisi

	Grup	N	Ortalama	ss	F	p
İletişim	Okur Yazar Değil	10	3.12	0.89	8.055	.000
	Okur yazar	20	3.12	0.84		
	İlkokul Mezunu	29	2.70	1.22		
	Ortaokul Mezunu	10	2.27	0.40		
	Lise Mezunu	40	1.96	0.56		
	Yüksekokul Mezunu	8	1.63	0.15		

Problem Çözme	Okur Yazar Değil	10	3.38	0.63	7.127	.000
	Okur Yazar	20	2.84	1.00		
	İlkokul Mezunu	29	2.15	0.86		
	Ortaokul Mezunu	10	2.33	0.54		
	Lise Mezunu	40	2.20	0.60		
	Üniversite Mezunu	8	1.79	0.23		
Roller	Okur Yazar Değil	10	2.99	0.78	13.098	.000
	Okur Yazar	20	3.17	0.44		
	İlkokul Mezunu	29	2.74	0.62		
	Ortaokul Mezunu	10	2.53	0.22		
	Lise Mezunu	40	2.20	0.53		
	Yüksekokul Mezunu	8	1.98	0.12		
Duygusal Tepki	Okur Yazar Değil	10	3.06	1.09	12.606	.000
	Okur Yazar	20	3.26	.086		
	İlkokul Mezunu	29	2.32	0.84		
	Ortaokul Mezunu	10	2.41	0.35		
	Lise Mezunu	40	2.01	0.79		
	Yüksekokul Mezunu	8	1.08	0.15		
Gereken İlgi	Okur Yazar Değil	10	2.60	0.47	5.658	.000
	Okur Yazar	20	3.09	0.46		
	İlkokul Mezunu	29	2.79	0.55		
	Ortaokul Mezunu	10	2.54	0.28		
	Lise Mezunu	40	2.01	0.41		
	Yüksekokul Mezunu	8	4.42	4.76		
Davranış Kontrolü	Okur Yazar Değil	10	3.05	0.90	11.040	.000
	Okur Yazar	20	3.02	0.95		
	İlkokul Mezunu	29	2.39	0.72		
	Ortaokul Mezunu	10	2.58	0.41		
	Lise Mezunu	40	1.91	0.38		
	Yüksekokul Mezunu	8	1.97	0.25		

	Okur Yazar Değil	23	3.38	0.44		
Genel işlevler	Okur Yazar	10	3.07	0.98	12.847	.000
	İlkokul Mezunu	36	2.41	0.95		
	Ortaokul Mezunu	7	2.43	0.41		
	Lise Mezunu	20	1.86	0.71		
	Yüksekokul Mezunu	21	1.25	0.46		

Aile Değerlendirme Ölçeği alt ölçekleri boyutlarına bakıldığında iletişim, problem çözme, roller, duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi gösterme davranış kontrolü ve genel işlevler alt ölçeklerinin suça sürüklenen çocukların babalarının eğitim durumuna göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Alt boyutlardaki farklılığın kaynağına bakmak için Post-Hoc testlerinden Tukey Testi gerçekleştirilmiştir. Problem çözme alt ölçeğinde babası ilkököl mezunu olan çocukların puanlarının babası lise mezunu olan çocuklardan farklılaştığı, gereken ilgiyi gösterme alt ölçeğinde babası okur yazar olmayan çocukların puanlarının babası ortaokul mezunu olan çocukların puanlarından farklılaştığı sonucuna varılmıştır. Diğer bir deyişle babası ilkököl mezunu olan çocukların problem çözme aile işlevlerinin babası lise mezunu olan çocuklara göre daha sağlıklı işlev gösterdiği, gereken ilgiyi gösterme alt ölçeğinde babası okur yazar olmayan çocukların aile işlevlerinin babası ortaokul mezunu olan çocuklara göre daha sağlıklı işlev gösterdiği tespit edilmiştir.

4.2.13. Suça sürüklenen çocukların aile içi işlevlerinin ailenin ekonomik durumuna göre durumu

Suçta karışan çocukların aile işlevlerinin çocukların ailenin ekonomik durumuna göre bir farklılık gösterip göstermediğini araştırmak için anova testi yapılmıştır (Tablo 29).

Tablo 29: Suça sürüklenen çocukların aile işlevlerinin ailenin ekonomik durumu ile ilişkisi

	Grup	N	Ortalama	ss	F	p
	Gelir Gidere Eşit	21	2.18	0.53		
İletişim	Gelir Giderden Fazla	7	1.71	0.41	1.598	.194
	Gelir Giderden Az	87	2.43	1.04		
	Bilmiyor	2	2.66	0.00		
	Gelir Gidere Eşit	21	2.05	0.61		

Problem	Gelir Giderden Fazla	7	1.83	0.44	3.148	.028
	Gelir Giderden Az	87	2.51	0.87		
	Bilmiyor	2	2.00	0.00		
Roller	Gelir Gidere Eşit	21	2.36	0.63		
	Gelir Giderden Fazla	7	1.98	0.44	3.553	.017
	Gelir Giderden Az	87	2.67	0.66		
Duygusal Tepki	Bilmiyor	2	2.90	0.00		
	Gelir Gidere Eşit	21	2.15	0.68		
	Gelir Giderden Fazla	7	1.16	0.44	5.165	.002
Gereken İlgi	Gelir Giderden Az	87	2.51	0.99		
	Bilmiyor	2	2.16	0.00		
	Gelir Gidere Eşit	21	3.14	3.06		
Davranış Kontrolü	Gelir Giderden Fazla	7	1.97	0.32	1.511	.215
	Gelir Giderden Az	87	2.59	0.58		
	Bilmiyor	2	2.26	0.00		
Genel işlevler	Gelir Gidere Eşit	21	2.07	0.57		
	Gelir Giderden Fazla	7	2.20	0.25	2.560	.059
	Gelir Giderden Az	87	2.48	0.82		
	Bilmiyor	2	1.55	0.00		
	Gelir Gidere Eşit	21	2.13	0.72		
	Gelir Giderden Fazla	7	1.12	0.34	5.481	.001
	Gelir Giderden Az	87	2.50	0.99		
	Bilmiyor	2	1.80	0.00		

Aile Değerlendirme Ölçeği alt ölçekleri boyutlarına bakıldığında iletişim, problem çözme, roller, duygusal tepki ve genel işlevler verebilme alt ölçeklerinin suça sürüklenen çocukların ailelerinin gelir durumuna göre farklılaştığı, davranış kontrolü, gereken ilgiyi gösterme alt ölçeklerinde ise gelir durumu değişkenine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Alt boyutlardaki farklılığın kaynağına bakmak için Post-Hoc testlerinden Tukey Testi gerçekleştirilmiştir. Tüm alt ölçeklerde ailesinin gelir durumunu bilmeyen çocukların puanlarının ailesinin geliri giderine eşit olan çocukların puanları ile farklılaştığı, diğer bir

deyişle ailesinin ekonomik durumunu bilmeyen çocukların aile işlevlerinin ailesinin gelir gider durumu eşit olan çocuklara göre daha sağlıklı işlev gösterdiği sonucuna varılmıştır.



BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma

Araştırmada Karşıyaka Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından haklarında işlem yapılan 12-15 yaş aralığındaki suça sürüklenen çocukların demografik özellikleri ve aile işlevlerinin Aile Değerlendirme Ölçeği alt ölçekleri açısından farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup araştırmada ilk dikkat çeken bulgu suça sürüklenen çocukların cinsiyet dağılımlarıdır. Daha sonra çocukların anne ve babalarının birlikte olup olmamalarına göre, üvey ebeveyn olup olmamasına göre ve daha önce başka bir suça karışıp karışmadıklarına göre farklılaştıkları tespit edilmiştir. Aile Değerlendirme Ölçeğinin alt ölçeklerinde ailenin iletişim işlevi, problem çözme, duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi gösterme, davranış kontrolü ve genel işlevler açılarından farklılaşma olup olmadığına bakılmıştır.

Aile işlevleri ile çocuk suçluluğu arasında olumsuz yönde bir ilişki olduğu, aile işlevlerinin yüksek şekilde iyi olduğu durumlarda çocuk suçluluğunun düşük seviyede olup, diğer yandan işlevlerin düşük olduğunda da suçun yüksek olduğu bulunmuştur (Saputran, 2017).

Çalışmada suça sürüklenen çocukların cinsiyetlerine göre aile işlevleri açısından iletişim, duygusal tepki verebilme, davranış kontrolü alt ölçeklerinin farklılaştığı, bu alt ölçeklerde kız çocuklarının erkek çocuklara göre daha az puan aldıkları, bu durumun kız çocukların ailelerinin daha sağlıklı işlevleri olduğuna işaret ettiği, bununla birlikte problem çözme ve gereken ilgiyi gösterme alt ölçekleri açısından ise farklılık bulunmamıştır. Kız çocuklarının erkek çocuklara göre daha uysal yetiştirildikleri, toplumsal cinsiyet normlarının da bu yönde geliştiği düşünüldüğünde ebeveynlerin de çocukların cinsiyetlerine göre işlevlerini düzenleyebildiği, kız çocukların ebeveynlerinin çocuklar ile daha sağlıklı iletişim kurabildiği, çocuğun davranışlarını edebildiği ve duygularını karşılıklı paylaşabildiği düşünülmektedir. Erdoğan, çalışmasında toplumsal cinsiyet rollerinin erkeğe çizdiği rollerin erkeklerin suç işlemesine etkili olduğunu ifade etmektedir (Erdoğan, 2016).

Ailenin iletişim işlevinin çocuğun suça yönelmesinde önemli bir etken olduğu, Amerika'da yayınlanan raporda ailede yaşanan tutarsızlıkların ve anlaşmazlıkların suç ile ilgili olduğu, yaşanan anlaşmazlıkların ve iletişim sorunlarının suçluluğa katkıda bulunduğu ifade edilmiştir (Kevin N Wright, 1993). İletişimin iyi olması anne ve baba arasındaki ilişkiyi olumlu yönde artırmaktadır. İyi iletişim örüntüleri olan ailede çocuğun da iyi yetişmiş ve kararlı bir kişiliği olacaktır (Öter, 2005).

Araştırmanın bir diğer bulgusu suça sürüklenen çocukların anne ve babası ile yaşaması veya üvey ebeveyni olması ile ilgilidir. Çalışmada anne ve babası birlikte olan veya olmayan çocukların aile işlevleri açısından roller işlevi dışında farklılaşmadığı, bununla birlikte üvey ebeveyne sahip olan çocukların problem çözme, duygusal tepki verebilme, roller ve genel işlevler alt ölçeklerinde farklılaştığı, üvey ebeveyne sahip çocukların ailelerinin daha sağlıklı işlevler gösterdiği tespit edilmiştir. Ebeveynlerden birinin yitimi halinde diğer ebeveynin bir yetişkin ile hayatını birleştirerek yeniden aile birliği inşa etmesi halinde çocuğun bu yine aile birliğini kendi ailesi olarak kabul etmeyebileceği düşünülmektedir. Teker ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada çekirdek ailede büyüyen çocukların problem çözme ve iletişim alt ölçeklerinde daha yüksek puanlar yaptığı, bunun aile işlevlerinde sağlıklı işlevlere işaret ettiği bulunmuştur (K. Teker, 2016). Çocuğun sağlıklı şekilde yetişmesi için ailenin üzerine düşen işlevlerini üvey ebeveynin katılımı ile kurulan ailenin yerine getiremediği veya çocuğun bu aileyi benimsememiş olabileceği düşünülmüştür. Ailenin işlevlerini aile bireylerinin sayısı ve ebeveynlerin varlığı ile ilgili olduğu, ebeveynlerin birlikte olduğu ailelerin işlevlerinin daha sağlıklı olmakta, ebeveynlerin eksik olduğu ailelerde işlevler zayıflamaktadır (Alacahan, 2010).

Çocuğun daha önce bir başka suç işlemiş olması bu araştırmadaki bir diğer önemli farklılık değişkeni olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışmada daha önce başka bir suç dolayısı ile hakkında işlem yapılan çocukların tüm işlevlerinin daha sağlıklı olduğu tespit edilmiştir. Amerika’da yapılan çalışmada suç işleyen çocukların %59’unun 18 yaşına kadar bir başka suça karışmadığı tespit edilmiştir. Diğer bir deyişle suç işleyen çocukların %41’inin yeni bir suç işleyerek yeniden polis veya yargı karşısına çıktığı bulunmuştur (Howard N Snyder, 1995). Ailenin özellikle davranış kontrolü konusunda sağlıklı işlev göstermesinin çocuğun davranışı tekrarlamasına sebep olabilir. Bununla birlikte iletişim, duygusal tepki verebilme gibi işlevlerin sağlıksızlığı da çocuğun suç davranışını yeniden gerçekleştirmesine sebep olabilir. Bunun yanında şiddet davranışı gösteren ergenlerin de ailelerinde sağlıklı işlevlerin görülemeyecek ve işlevlerini yerine getiremeyecektir (Raşit Avcı, 2010).

Araştırmada 12 – 15 yaş aralığındaki çocuklar ile görüşülmüş, çocukların yaşlarının büyüdüğünde aile işlevlerinin sağlıksız bir hal aldığı tespit edilmiştir. Özellikle erkek çocuklarının bu yaş aralığında ergenliğe girdikleri ve ergenlikle birlikte riskli davranışlar sergileyebilecekleri düşünülmektedir. Ailenin, ergen çocuk üzerindeki işlevlerinin sağlıksız bir yapı haline gelmesi üzerine ergenin yaşı büyüdükçe kuraldışı davranışlara yönelmesinin olası olduğu düşünülmektedir (Ada, 1990).

Yapılan çalışmada çocuğun kardeş sayısının da önemli bir değişken olduğu, 3 kardeşe sahip çocukların ailelerinin daha sağlıklı işlevler göstermekte olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Alacahan, 2010). Çocuk sayısı arttıkça ailenin sorumluluğunun da bölündüğü, çocuklar üzerindeki kontrollerinin de azalmakta olduğu anlaşılmış, çocuk sayısı arttıkça ailenin işlevselliğinin olumsuz bir tablo çizmekte olduğu düşünülmektedir.

Suçta sürüklenen çocukların aile işlevlerinin eğitim durumları açısından incelendiğinde okula devam etmeyen çocukların ailelerinin sağlıklı işlevler gösterdiği tespit edilmiştir. Araştırmada 8. Sınıfa giden çocukların ailelerinin daha sağlıklı işlevler gösterdiği, bununla birlikte okula devam etmeyenlerin sağlıklı işlevler gösterdiği bulunmuştur. Çocuğun eğitime devam etmemesi çocuğun riskli davranışlara yönelmesine olanak sağladığı gibi çocuğun toplumsal normları da öğrenememesini beraberinde getirmektedir (Kızmaz, 2004). Bu durum çocuğun aile işlevlerine ilişkin algısını da etkilemektedir. Benzer şekilde eğitimi bırakan çocuklardan daha erken sınıflarda eğitimi bırakan çocukların aile değerlendirme ölçeğinden aldıkları puanlar da daha sağlıklı aile işlevlerine işaret etmektedir. Amerika’da 1995 yılında yayınlanan raporda, her 10 çocuktan 4’ünün erken yaşta okulu bıraktığı tespit edilmiş, eğitimi bırakan çocukların ucuz iş gücüne katıldıkları veya suça yöneledikleri ifade edilmiştir (Howard N Snyder, 1995).

Çocukların ailesi ile yaşadığı süre açısından elde edilen bulgularda iletişim, problem çözme, roller, duygusal tepki verebilme, davranış kontrolü ve genel işlevler alt ölçeklerinin suça sürüklenen çocukların ailelerinde yaşadıkları yıl miktarına göre farklılaştığı, 5 yıldır ailesi ile birlikte yaşayan çocukların puanlarının sağlıklı aile işlevlerine işaret ettiği bulunmuştur. Çocuğun oluşan aile birliğine uyum sağlayamadığı, bu ailenin de çocuk ile birlikte işlevlerini yerine getiremediği düşünülmektedir.

Çocuğa isnat edilen suç aile işlevleri açısından ilgi gösterilmemiş bir değişken olarak bulunmuştur. Çocuğa isnat edilen suç türü sadece roller açısından sağlıklı işlevlere işaret etmekte olup diğer işlevler açısından bir farklılık bulunamamıştır. Teker ve Diğerlerinin çalışmasında yaralama suçu işleyen çocukların problem çözme, iletişim ve genel işlevler alt ölçeklerinde daha düşük puanlar aldıkları, madde kullanım geçmişi olan çocukların da problem çözme, genel işlevler puanlarının daha düşük olduğu belirtilmiştir (K. Teker, 2016).

Çocukların eğitim durumlarında olduğu gibi ebeveynlerin eğitim durumlarında da ebeveynin eğitim durumu açısından önemli derecede farklılaştığı, anne için okur yazar olmayan, baba için ise ilkokul mezunu olan ebeveynlerin en sağlıklı işlevlere ilişkin puanları aldığı bulunmuştur. Anne ve babanın eğitimi ailenin işlevini anlaması ve sağlıklı bir şekilde yerine getirmesi açısından önemlidir (Gülşah Acar, 2015). Ebeveynin eğitim durumu

arttıkça daha olumlu ebeveyn tutumlarına erişebilir ve daha sağlıklı işlevler gösterebilir. Özellikle annenin evde çocuklarda daha çok zaman geçirdikleri, çocuğun yetiştirilmesinde annenin payının daha fazla olduğu, annenin eğitim durumu arttığında geleneksel eğitim anlayışından çağdaş eğitim anlayışına yöneleceği, böylece daha sağlıklı işlevler kazandırabilecektir (Öter, 2005).

Ailenin gelir durumuna göre ise iletişim, problem çözme, roller, duygusal tepki ve genel işlevler verebilme işlevleri açısından farklılaştığı tespit edilmiştir. Ailenin ekonomik durumunun işlevleri yerine getirmesi açısından önemli bir değişkendir. İyi ekonomik gelire sahip olan ailenin daha sağlıklı aile işlevleri yerine getirebileceği düşünülmektedir (Savi, 2008).

İşmen'in aile değerlendirme ölçeği ile yaptığı çalışmasında kardeş sayısının ölçeğin sadece duygusal tepki verebilme alt ölçeğinde anlamlı şekilde farklılaştığını, diğer alt ölçeklerde farklılığın olmadığını, eğitim durumu açısından ise tüm alt ölçeklerde farklılaştığını, ilkokul mezunu olan ailelerin aile işlevlerinin daha sağlıklı olduğuna işaret ettiği bulunmuştur (İşmen, 2004)

Palabıyıkoglu ve diğerlerinin intihar teşebbüsünde bulunan ergenler ile yaptıkları çalışmada intihar girişimi olan ergenlerin problem çözme ve iletişim aile işlevi boyutlarını normal ergenlerden daha kötü değerlendirdikleri tespit edilmiştir (PALABIYIKOĞLU, 1993).

Bulut'a göre ailenin duygusal tepki verebilme işlevi ailenin olumlu veya olumsuz duygularını ifade edebilmesi anlamına gelmektedir (Bulut, 1990).

5.2. Sonuç ve Öneriler

Araştırmada demografik bilgilere ilişkin soru kâğıdı hazırlanırken çocukların anne ve babalarının birlikte olma durumu sorulmuş ancak ayrı olmalarının sebebi sorulmamıştır. Yapılan görüşmelerde çocukların anne ve babalarının ayrılık, boşanma, vefat ve tutuklu olma gibi nedenlerden dolayı ayrı oldukları bilgisi edinilmiş, bu durumun hem üvey anne baba olması durumuna etkisi olduğu, hem de çocuğun aile olarak tanımladığı yapıda geçirdiği süre üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir.

Araştırmada 60 çocuğun daha önce de suç eylemine karıştıkları dikkate alındığında suça sürüklenen çocuklar hakkında verilen denetim tedbirlerinin etkin uygulanması çocukların yeniden toplumsallaşmasını sağlayarak suç davranışına yeniden yönelmelerine engel olacaktır. Bunun için tedbir kararlarının uygulayıcısı olarak Milli Eğitim Bakanlığı,

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın eş güdümü ile yeni çalışmalara gereksinim olduğu düşünülmektedir.

Eğitimin ilk olarak ailede başladığı düşünüldüğünde anne – baba farkındalığının artırılmasının çocuk suçluluğunda önemli bir enstrüman olup, bu konuda gerek yerel yönetimlerin gerekse ulusal çapta sivil toplum örgütlerinin çalışma yapmasının gerekli olduğu, bu çalışmalar sonucunda aile işlevlerinin olumlu şekilde yukarıya çekilmesi için çalışmalar yapılması gerekmektedir.



KAYNAKÇA

- A. Bandura, E. A. L. (2003). Negative Self-Efficiency and Goal Effects Revisited. *Journal of Applied Psychology*, 88.
- A. Korkmaz, B. K. (2015). *Toplumsal Sapma - Sapmanın Teorik Temelleri*. İstanbul: Doğu Kütüphanesi Yayınları.
- Ada, Ş. (1990). Suçlu Çocukların Türkiye Profili. In A. Solak (Ed.), *Okullarda Şiddet ve Çocuk Suçluluğu*. Ankara: Hegem Yayınları.
- Akalın, Ş. H. (Ed.) (2009) Türkçe Sözlük. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Akıncı, F. S. (2002). Suç Nedenleri. Retrieved 13.03.2019, 2019, from www.kriminoloji.com
- Akıncı, F. S. (2013). *Kriminoloji* (10 ed.). İstanbul: Beta.
- Alacahan, O. (2010). Aile Birliğini Oluşturan Faktörler ve İşlevleri. *C.Ü. İktisadi ve İdari bilimler Dergisi*, 11(1).
- Archer, J. (1991). The Influence of Testosterone on Human Agression *British Journal of Psychology*, 82, 1-28.
- Atabay, M. (2002). Anadoluculuk. *Modern Türkiye'de siyasi Düşünce Milliyetçilik*, 4.
- Attar, H. (1993). *eğitim ve Çocuk Suçluluğu*. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- Attar, H. (2010). *Çocuk Suçluluğunun Önlenmesi*. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- Avcı, M. (2010). Tutuklu Çocuklar Üzerine Bir Araştırma: Çocukların Suça Yönelmesinde Etkili Olan Toplumsal Nedenler ve Çözüm Önerileri.
- Aycan, N. (1991). *Suçun Sosyolojik Açıdan Temellendirilmesi Üzerine Bir Deneme*. (Doktora Tezi).
- Ayşe, K., Nuray, S., Gonca, G., Bora, B., D., C. C., & Kemalettin, A. (2009). DENİZLİ İLİNDE 12-15 YAŞ ARASINDAKİ SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARIN SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ. *Pamukkale Tıp Dergisi*, 2(1), 8-14.
- Balo, Y. (2009). *Çocuk Koruma Kanunu ve Uygulaması*. İstanbul: Seçkin Yayınları.

- Broderick, C. B. (1993). *Understanding Family Process: Basics of Family Systems Theory*. California: Sage Publications.
- Bulut, I. (1990). *Aile Değerlendirme Ölçeği El Kitabı*. Ankara: Özgüzel Matbaası.
- Burkay, S. (2008). Teorik Çerçeve ve Suç. *Ethos: Felsefe ve Toplumsal Bilimlerde Diyaloglar Dergisi*, 2/4.
- Chamberlain, P. (2003). *Treating Chronic Juvenile Offenders*. Washington: American Psychological Association.
- DEMİRBAŞ, T. (2005). *Kriminoloji*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Dolu, O. (2009). Bir Fırsat Olarak Suç: Suçun Durumsal Belirleyicileri, Suç Fırsatları ve Rutin Belirleyiciler Teorisi. *Polis Bilimleri Dergisi*, 11(2), 1-29.
- Dönmezer, S. (1975). *Genel Kriminoloji, Kriminoloji*. İstanbul: Sulhi Garan Matbaası.
- Dönmezer, S. (1984). *Kriminoloji* (7. Baskı ed.). İstanbul: Filiz Kitabevi Yayınları.
- Dönmezer, S. (1994). *Kriminoloji*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Düzgün, Ş. (2007). *Suç Olgusuna Teorik Yaklaşımlar ve Disiplinlerarasılık*.
- Erdoğan, U. (2016). Toplumsal Cinsiyet Roller ve Suç İşleme. 2019
- Ergun, D. (1987). *Sosyoloji ve Eğitim*. İstanbul: V Yayınları.
- Fatoş Bulut Ateş, T. A. (2012). Ergenlerde Görülen Kural Dışı Davranışların Aile İşlevselliği ve Yaşam Kalitesi Açısından İncelenmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 337-352.
- Finley, L. L. (2007). *Encyclopedia of Juvenile Violence*. London: Greenwood Press.
- Fulya Temel, A. A. (2005). *Ergen ve Gelişimi*. Ankara: Nobel Yayın.
- Gamze, A. Y., Fatma, Y. B., Nesim, K., Enver, A., & Orhan, D. (2000). SUÇ İŞLEDİKLERİ İDDİASIYLA MUAYENEYE GÖNDERİLEN ÇOCUK VE ERGENLERDE SOSYODEMOGRAFIK VE KLİNİK ÖZELLİKLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ. *Adli Tıp Bülteni*, 5(2), 70-75.
- Glaadding, S. T. (2012). *Aile Terapisi Tarihi, Kuram ve Uygulamaları*. Ankara: Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği.

- Gökçe, B. (1990). Aile ve Aile Tipleri Üzerine Bir İnceleme. *Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları Bilim Serisi*, 5/1(Derl. B. Dikeçligil, A. Çiğdem), 205-223.
- Gökpınar, M. (2007). Sosyal ve Kriminal Boyutlarıyla Çocuk Suçluluğu. *TBB Dergisi*, 72, 206-233.
- Gülsüm Çamur Duyan, Ö. Ç., Veli Duyan. (2014). Talasemili Üyesi Olan Ailelerin Aile İşlevlerinin Kadın Bakış Açısından Değerlendirilmesi: Hatay İli Örneği. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 16 (1), 46-55.
- Gülşah Acar, A. D., Dicle Görmez, İlkay Keser. (2015). Aile ve Çocuk Suçluluğu İlişkisi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 1.
- Hancı, İ. H. (1999). Çocuk Suçluluğuna Yol açan Bir Yara, İç Göçler ve Çarpık Kentleşme. *Hekim ve Yaşam İzmir Tabip Odası Bülteni*, 6(Mayıs Haziran 1999), 24-28.
- Hancı, İ. H., Ege B. (1993). 1988 - 1990 Yılları Arasında İzmir Çocuk Mahkemesinde Davaları Sonuçlanan Çocukların Demografik Özellikleri. *Ege Tıp Dergisi*(32), 357 - 360.
- Hilal, B. M. G. A. (2012). ÇOCUK SUÇLULUĞUNDA GÖÇ FAKTÖRÜ:ADANA ÖRNEĞİ. *Adli Tıp Dergisi*, 26(3), 156-164.
- Howard N Snyder, M. S. (1995). *Juvenile Offender on Victims A National Report*: US Department of Justice.
- İbrahim Deniz, L. G. (2017). Engelli Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Aile İşlevselliği ve Evlilik Doyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 03(01), 53-69.
- İçli, T. (2001). *Kriminoloji*. Ankara: Bizim Büro Yayınevi.
- İçli, T. (2004). *Kriminoloji*. Ankara: Martı Yayınları.
- İçli, T. (2007). *Kriminoloji*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- İçli, T. G. (1993a). *Türkiye'de Suçlular: Sosyal Kültürel ve Ekonomik Özellikleri*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- İçli, T. G. (1993b). Türkiye ve Diğer Ülkelerde Suç Sosyolojisinde Değişmeler *Sosyolojide Son Gelişmeler ve Türkiye'deki Etkileri* (pp. 146-173). Ankara: UNESCO Türkiye Milli Komisyonu.
- İstatistikler, A. (2018). *Adli İstatistikler 2018*. Ankara: Adli Sicil Ve İstatistik Genel Müdürlüğü.

- Işık, H. (2006). Çocuk Suçluluğu ve Okullar ile İlişkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 287-299.
- Işıkkhan, V. (2002). *Kentlerin Gölgesinde Yaşayan Evsizler*. Ankara: Kardelen Ofset.
- Işıқтаç, Y. (1999). Sosyolojik Açıdan Çocuk Suçluluğu ve Bir Hukuk Devleti Olan Türkiye'de Devletin Cezalandırma Yetkisini Kullanma Biçimi. *Mevzuat Dergisi*, 2(13), 24.
- İşmen, E. (2004). Duygusal Zeka ve Aile İşlevleri Arasındaki İlişki. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7.
- J. Mucie, E. M. (2001). *The Problem of Crime*. London: Sage Publications.
- K. Teker, S. T., S. Başkan, F. Ş. Orhan, B. Ulukal. (2016). The Relationship Between Family Functioning and the Crime Types in Incorporated Children. *Minerva Pediatrica*, 69(3).
- Kaban, Z. Y. (1994). Genel Sistem Teorisi ve Sibernetik. *Marmara İletişim Dergisi*(8).
- Kaner, S. (1992). Suçluluğu Açıklayan Yaklaşımlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(25).
- Karagöz M., A. M. (1995). Antalya'da 1987 - 1993 Yıllarında Farik-i Mümeyyizlik Muayenesi Yapılan 1408 Olgunun DEğerlendirilmesi. *Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 65-72.
- Karasar, N. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Kevin N Wright, K. E. W. (1993). *Family Life and Delinquency and Crime A Policymakers' Guide to the Literature*. New York: US Department of Justice.
- Kılbaş, Ş. (2010). Çocuğun Dinlenme, Boş Zaman Değerlendirme, Oynama, Kültürel ve Sanatsal Etkinliklere Katılma Hakkı. Retrieved 13.05.2019, 2019, from www.mulkiyedergi.org
- Kır, İ. (2011). Toplumsal Bir Kurum Olarak Ailenin İşlevleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(36), 381-404.
- Kızmaz, Z. (2004). Öğrenim Düzeyi ve Suç: Suç - Okul İlişkisi Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1).
- Köknel, Ö. (1982). *Kişilik*. İstanbul: Altın Kitaplar.
- Köknel, Ö. (2001). *Kimliğini Arayan Gençliğimiz*. İstanbul: Altın Yayınlar Kitabevi.

- Kulaksızoğlu, A. (1998). *Ergenlik Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Yayınevi.
- Larry H. Ludlow, E. H. (1990). The Family Map: A Graphical Representation of Family Systems Theory. *Educational and psychological Measurement*, 50(2).
- Lawrance, A. (2004). *Principles of Child Protection*. Berkshire: Open University Press.
- Lüleci, O. (2014). *Çocukların Suça Sürüklenmesinde Ailesel Faktörlerin Rolü: İzmir İli Örneği*. (Yüksek Lisans), Dokuz Eylül.
- Muhammed Ayaz, A. B. A., Nusret Soylu. (2012). Çocuk ve Ergen Adli Olgularda Ruhsal Değerlendirme. *Klinik Psikiyatri*(15), 33-40.
- N. Çeliköz, N. S., T. Durak. (2008). Suç İşleyen ve işlemeyen Çocukların Düşünme Becerileri ve Ahlaki Yargılarının İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim fakültesi Dergisi*, 25, 335-350.
- Nazlı, S. (2014). *Aile Danışmanlığı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Nilüfer Özabacı, Z. E. (2013). *Aile Danışmanlığı Kuram ve Uygulamalarına Genel Bir Bakış*. Ankara: PEGEM Akademi.
- O. Erel, B. B. (1995). Interrelatedness of Merital Relations and Parent - Child Relations: A Meta - Analytic Review. *Psychological Bulletin*, 118(1), 108-132.
- Öter, A. (2005). *Çocuk Suçluluğunun Toplumsal Nedenleri*. (Yüksek Lisans), Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Özbay, Ö. (2004). Yaş, Adölesan Suçları ve Sosyal Bağ Teorisi. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, Bahar 2004.
- Özgenç, İ. (2005). *Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Özgüven, İ. E. (2000). *Evlilik ve Aile Terapisi*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Özsoy, C. (1991). *12-18 Yaşlarındaki Suçlu ve Suçsuz Ergenlerde Adaletsizlik Kavramının Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özügürlü, K. (1985). *Evlilik Raporu*. İstanbul: Altın Kitaplar.
- PALABIYIKOĞLU, R. A., S.;ÖZAYAR, H;ERCAN, A. (1993). İntihar Girişimlerinde Bulunanların Aile İşlevlerinin Değerlendirilmesi. *Kriz Dergisi*, 1(2).

- Polat, O. (2004). *Kriminoloji ve Kriminalistik Üzerine Notlar*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- R. M. Maciver, C. H. P. (1696). *Cemiyet* (A. Kurtkan, Trans.). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Raşıit Avcı, S. S. G. (2010). An Investigation of Violent and Nonviolent Adolescents' Family Functioning, Problems Concerning Family Members, Anger and Anger Expression. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 1*.
- Remzi Altunışık, R. C., Serkan Bayraktaroğlu, Engin Yıldırım. (2007). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: SPSS Uygulamalı*. Adapazarı: Sakarya Yayıncılık.
- S. Hurwitz, K. O. C. (1983). *Criminology*. New Jersey: Farleigh Dickinson University Press.
- Salgaev, A. (2003). Juvenile Delinquency *World Youth Report 2003*. Retrieved 25.04.2014, 2014, from <http://www.un.org/esa/socdev/unyin/documents/worldyouthreport.pdf>
- Saputran, T. (2017). the Relationship Between Family Functioning and Juvenile Delinquency at SMKN 4 Pekanbaru. *Jurnal Psikologi, Pendidikan & Konseling, 3*(1).
- Saran, N. (1990). Çocuk Suçluluğu ve Parçalanmış Aileler. *Aile Yazıları III: Birey Kişilik ve Toplum Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları*.
- Sarpdağ, M. (2005). *Çocuk Suçluluğu ve Polis*. Uşak: Tuba Kitabevi.
- Savi, F. (2008). *12 - 15 Yaş Arası İlköğretim Öğrencilerinin Davranış Sorunları ile Aile İşlevleri ve Anne - Baba Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Doktora), Dokuz Eylül.
- Sevük, H. Y. (1998). *Uluslararası Sözleşmelerdeki İlkeler Açısından Çocuk Suçluluğu ile Mücadelede Kurumsal Yaklaşım*. İstanbul: Beta Basım.
- Shoemaker, D. J. (2009). *Juvenile Delinquency*. New York: Rowman & Littlefield Publishers Inc.
- Soyaslan, D. (1998). *Kriminoloji Suç ve Ceza Bilimleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Ş. Aksel, I. T. Y. (2012). *Gelişim Psikolojisi Bakış Açısıyla Çocuk Suçluluğu*. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.

- Şengül, H. A. (2012). *Ankara 1. Çocuk Ağır Ceza Mahkemesinde Görülen Dava Dosyalarının İncelenmesi ve Çocuk Suçluluğunun Değerlendirilmesi*. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şentürk, Ü. (2006). *Parçalanmış Aile Çocuk İlişkisinin Sebep Olduğu Sosyal Problemler*. (Doktora), İnönü Üniversitesi.
- T. Göksu, M. K. (2009). Polisin Sapma Davranışlarının Etiketleme Kuramı Açısından Değerlendirilmesi. *Polis Bilimleri Dergisi*, 4(11), 27-43.
- Tanenhaus, D. S. (2004). *Juvenile Justice in the Making*. New York: Oxford University Press.
- Tezcan, M. (1997). *Eğitim Sosyolojisi* (11. Baskı ed.). Ankara: Zirve Ofset.
- Turgut Akıntürk, D. A. K. (2012). *Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku* (Vol. 2). İstanbul: Beta Basım.
- Uluğtekin, S. (1991). *Suçlu Çocuklara İlişkin Islah Sisteminde Kurum Bakımı ve Çağdaş Tretmanın Amacı: Yeniden Toplumsallaşma, Hükümlü Çocuk ve Yeniden Toplumsallaşma*. Ankara: Bizim Büro.
- UNICEF. (2011). Çocuk Haklarına Dair Sözleşme. Retrieved 13.05.2019, 2019, from <http://www.unicef.org/turkey>
- Yasemin Işıқтаç, U. K. (2017). *Hukuk Sosyolojisi*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Yavuz C., H. H., Çakmak A., Arısoy Y., Ege B. (1994). 1991 - 1993 Yılları Arasında İzmir'de çocuk Suçluluğu Paper presented at the 1. Adli Bilimler Kongresi, Adana.
- Yavuzer, H. (1986). *Psiko-Sosyal Açından Çocuk Suçluluğu*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Yavuzer, H. (1987). Aile ve Çocuk Yıllık Dergi. 6.
- Yavuzer, H. (1988). *Çocuk ve Suç*. Ankara: Remzi Yayınevi.
- Yavuzer, H. (1993). *Ana-Baba ve Çocuk* (6. Baskı ed.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (1997). *Çocuk Eğitimi El Kitabı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2004). *Okul Çağı Çocuğu*. Ankara: Remzi Kitabevi.

Yelken, R. (2007). *Çocuk Suçluluğunun Önlenmesinde Merkezi Kurum Aile: Çocuklara Dair Uluslararası Sözleşmelerin Analizi. Suça Sürüklenen ve Mağdur Çocuklar*. İstanbul: SABEV.



EKLER

EK 1.

ÖĞRENCİNİN AKADEMİK ÖZGEÇMİŞİ

Kişisel Bilgiler			
Adı ve Soyadı	Cem ÇAY		
E-postası/Web Sayfası	cemcay@gmail.com		
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce		
Uzmanlık Alanı	Sosyal Hizmet Uzmanı		
Öğrenim Bilgileri			
	Üniversite	Bölüm	Yıl
Lisans	Hacettepe Üniversitesi	Sosyal Hizmetler	1998-2004
Tez Başlığı	Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Sosyo Demografik Özellikleri Karşılaştırılması		
Tez Danışmanı	İlhan TOMANBAY		
Akademik Eserler			
(Makale, kitap, kitap bölümü, bildiri, poster, sergi, konser vb. eserlerden kaynakça yazım kurallarına göre en fazla 10 eser yazılmalıdır.) Tezden üretilen yayınlar * ile işaretlenmelidir.			
Alanıyla İlgili Bilimsel Kuruluşlara Üyelikler			
Alanıyla İlgili Aldığı Ödüller			

EK 2. Uygulama İzinleri

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Personel Genel Müdürlüğü

Sayı : 56624178-E.3915/17561
Konu : Tez Çalışması

12/07/2019

KARŞIYAKA CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞINA

İlgi : 05/07/2019 tarihli ve 3152 sayılı yazınız.

Karşıyaka 2 nci Aile Mahkemesinde sosyal çalışmacı kadrosunda görev yapan (114667) Cem ÇAY, ilgi yazınız ekinde alınan 05/07/2019 tarihli dilekçesiyle Dokuz Eylül Üniversitesi Aile Eğitim Bilimleri Enstitüsü Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Yüksek Lisans Programı bitirme tezi olan *"Suça Sürüklenen Çocukların Aileleri ile Daha Önce Suç Olayına Karışmamış Çocukların Ailelerinin karşılaştırılması: Karşıyaka Örneği"* nin uygulamasını Karşıyaka Cumhuriyet Başsavcılığında yapmak için izin verilmesini talep etmiştir.

İlgili, Mahkeme Hâkimi ve Karşıyaka Cumhuriyet Başsavcılığının uygun görmesi hâlinde uygulama yapabileceği hususunda,

Bilgi ve gereğini rica ederim.

Ergül DUYUM
Bakan a.
Tetkik Hâkimi

*Bu evrak 5070 sayılı Kanun doğrultusunda elektronik imza ile imzalanarak gönderilmiş olup, ayrıca fiziki olarak gönderilmeyecektir.

Vekâletler Cad. No:6 Bakanlıklar 06659 ANKARA
Telefon: (0312) 414 63 58-21 Faks: 425 40 66
E-posta: pgm@adalet.gov.tr
Elektronik Ağ: <http://www.adalet.gov.tr>

Ayrıntılı bilgi için irtibat: N ÇETİNTAŞ Şube Müdürü
Ş GÜLTEKİN ADAY Şube Müdürü



UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana <http://vatandas.uyap.gov.tr> adresinden H2/JTBj - lcsVRcb - M+7Xpm1 - lIPPhk= ile erişebilirsiniz.

Ek- 3**VELİ - KATILIMCI BİLGİLENDİRME FORMU**

Bu tez çalışmasının amacı, suça sürüklenen çocukların ailelerinin işlevselliğinin çocuğun suç davranışına yönelmesindeki etkisini belirlemektir. Araştırmanın yan etki yapması beklenmemektedir.

Bu araştırmada kullanılacak soru kağıdı ve ölçekler suça sürüklenen çocuklara uygulanacaktır. Bu çalışma gönüllülerin dolduracağı çeşitli form ve ölçekler ile gerçekleştirilecektir.

Araştırma amacıyla yapılacak olan, yukarıda belirtilen form ve ölçek uygulamaları için sizden bir ücret talep edilmeyecek; aynı zamanda araştırmada yer aldığınız için size herhangi bir ücret ödenmeyecektir.

Bu tez çalışmasına katılmaya yazılı onay vermeyi kabul etmeniz dahi, araştırmanın herhangi bir döneminde araştırmadan çıkmakta özgür olduğunuzu bilmelisiniz. Araştırmaya katılmayı kabul etmeyebilir ya da önce kabul edip ileride vazgeçebilirsiniz. Bunun yanı sıra araştırmacılar tarafından gerek görüldüğünde araştırmanın dışında bırakılabilirsiniz.

Bu çalışmayla ilgili sorularınızı araştırmacılara yöneltebilirsiniz.

Dokuz Eylül Üniversitesi Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Yüksek Lisans Öğrencisi Sosyal Hizmet Uzmanı Cem ÇAY'ın tez çalışmasıyla ilgili yapacağı araştırma bana aktarılarak; bu araştırmayla ilgili sözlü açıklamalar yapıldı. İlk sayfadaki, gönüllüye araştırmadan önce verilmesi gereken bilgileri gösteren metni de okudum. Bu koşullarla, söz konusu araştırmaya kendi rızamla, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Gönüllünün adı, soyadı, imzası

.....

Ek- 4

KİŞİSEL BİLGİ FORMU**(Kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır.)**

Sayın Katılımcı,

Aşağıda kişisel bilgilerinize yönelik bazı sorular sorulmuştur. Bu soruları eksiksiz olarak ve dikkatle yanıtlamanız sürdürülmekte olan çalışma açısından oldukça önemlidir. Çalışmada vermiş olduğunuz bilgiler gizli tutulacaktır. Yardımlarınız için teşekkür ederim.

*Sosyal Hizmet Uzmanı**Cem ÇAY***Cinsiyetiniz: KADIN () ERKEK ()****Yaşınız** (Lütfen Yazınız).....**Sizin dışınızda kaç kardeşiniz var** (Lütfen Yazınız).....**Öğrenime Devam Ettiğiniz Sınıf** (Lütfen Yazınız).....**Devam Etmiyorsanız Bıraktığınız Sınıf** (Lütfen Yazınız).....**Anne ve Babanız Birlikte Yaşıyor Mu?****EVET () HAYIR ()****Cevabınız HAYIR ise birlikte yaşadığınız üvey anne/baba var mı?****EVET () HAYIR ()**

Ailenizde birlikte yaşadığınız kişilerle kaç yıldır beraber yaşamaktasınız?

.....

Getirildiğiniz bu suçtan daha önce bir suç olayına karıştınız mı?

EVET () HAYIR ()

Hangi suç dolayısı ile savcılığa getirildiniz?

Hırsızlık () Hakaret () Tehdit () Yaralama () Madde Kullanımı ()

<u>Anne ve Babanızın Eğitim Düzeyi Nedir.</u>	<u>Anne</u>	<u>Baba</u>
Okuryazar değil	()	()
Okuryazar ancak ilköğretim mezunu değil	()	()
İlköğretim mezunu	()	()
Ortaokul mezunu	()	()
Lise mezunu	()	()
Yükseköğretim/Üniversite mezunu	()	()

Ailenizin yaklaşık aylık geliri ne kadardır?

Gelirimiz giderimize eşit	()
Gelirimiz giderimizden fazla	()
Gelirimiz giderimizden az	()

Ek- 5

Aile Değerlendirme Ölçeği

İlişikte aileler hakkında 60 cümle bulunmaktadır. Lütfen her cümleyi dikkatlice okuduktan sonra, sizin ailenize ne derecede uyduğuna karar veriniz. Önemli olan, sizin ailenizi nasıl gördüğünüzdür. Her cümle için 4 seçenek söz konusudur (*Aynen Katılıyorum/ Büyük Ölçüde Katılıyorum/ Biraz Katılıyorum/ Hiç Katılmıyorum*)

Her cümlelerin yanında 4 seçenek için de ayrı yerler ayrılmıştır. Size uygun seçeneğe (X) işareti koyunuz. Her cümle için uzun, uzun düşünmeyiniz. Mümkün olduğu kadar çabuk ve samimi cevaplar veriniz. Kararsızlığa düşerseniz, ilk aklınıza gelen doğrultusunda hareket ediniz. Lütfen her cümleyi cevapladığınızdan emin olunuz.

CÜMLELER:	Aynen Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Biraz Katılıyorum	Hiç Katılmıyorum
1.Ailece ev dışında program yapmada güçlük çekeriz, çünkü aramızda fikir birliği sağlayamayız.	()	()	()	()
2.Günlük hayatımızdaki sorunların (problemlerin) hemen hepsini aile içinde hallederiz.	()	()	()	()
3.Evde biri üzgün ise, diğer aile üyeleri bunun nedenlerini bilir.	()	()	()	()
4.Bizim evde, kişiler verilen her görevi düzenli bir şekilde yerine getirmezler.	()	()	()	()
5.Evde birinin başı derde girdiğinde, diğerleri de bunu kendilerine fazlasıyla dert ederler.	()	()	()	()
6.Bir sıkıntı ve üzüntü ile karşılaştığımızda, birbirimize destek oluruz.	()	()	()	()

7.Ailemizde acil bir durum olsa, şaşırıp kalırız.	()	()	()	()
8.Bazen evde ihtiyacımız olan şeylerin bittiğinin farkına varmayız.	()	()	()	()
9.Birbirimize karşı olan sevgi, şefkat gibi duygularımızı açığa vurmaktan kaçınırız.	()	()	()	()
10.Gerektiğinde aile üyelerine görevlerini hatırlatır, kendilerine düşen işi yapmalarını sağlarız.	()	()	()	()
11.Evde dertlerimizi üzüntülerimizi birbirimize söylemeyiz.	()	()	()	()
12.Sorunlarımızın çözümünde genellikle ailece aldığımız kararları uygularız.	()	()	()	()
13.Bizim evdekiler, ancak onların hoşuna giden şeyler söylediğimizde bizi dinlerler.	()	()	()	()
14.Bizim evde bir kişinin söylediklerinden ne hissettiğini anlamak pek kolay değildir.	()	()	()	()
15.Ailemizde eşit bir görev dağılımı yoktur.	()	()	()	()
16.Ailemizin üyeleri, birbirlerine hoşgörülü davranırlar.	()	()	()	()
17.Evde herkes başına buyruktur.	()	()	()	()
18.Bizim evde herkes, söylemek istediklerini üstü kapalı değil de doğrudan birbirlerinin yüzüne söyler.	()	()	()	()
19.Ailede bazılarımız, duygularımızı belli etmeyiz.	()	()	()	()

20.Acil bir durumda ne yapacağımızı biliriz.	()	()	()	()
21.Ailecek, korkularımızı ve endişelerimizi birbirimizle tartışmaktan kaçınırız.	()	()	()	()
22.Sevgi, şefkat gibi olumlu duygularımızı birbirimize belli etmekte güçlük çekeriz.	()	()	()	()
23.Gelirimiz (ücret, maaş) ihtiyaçlarımızı karşılamaya yetmiyor.	()	()	()	()
24.Ailemiz, bir problemi çözdükten sonra, bu çözümün işe yarayıp yaramadığını tartışır.	()	()	()	()
25.Bizim ailede herkes kendini düşünür.	()	()	()	()
26.Duygularımızı birbirimize açıkça söyleyebiliriz.	()	()	()	()
27.Evimizde banyo ve tuvalet bir türlü temiz durmaz.	()	()	()	()
28.Aile içinde birbirimize sevgimizi göstermeyiz.	()	()	()	()
29.Evde herkes her istediğini birbirinin yüzüne söyleyebilir.	()	()	()	()
30.Ailemizde, her birimizin belirli görev ve sorumlulukları vardır.	()	()	()	()
31.Aile içinde genellikle birbirimizle pek iyi geçinemeyiz.	()	()	()	()
32.Ailemizde sert-kötü davranışlar ancak belli durumlarda gösterilir.	()	()	()	()
33.Ancak hepimizi ilgilendiren bir durum olduğu zaman birbirimizin işine karışırız.	()	()	()	()

34.Aile içinde birbirimizle ilgilenmeye pek zaman bulamıyoruz.	()	()	()	()
35.Evde genellikle söylediklerimizle, söylemek istediklerimiz birbirinden farklıdır.	()	()	()	()
36.Aile içinde birbirimize hoşgörölü davranırız	()	()	()	()
37.Evde birbirimize, ancak sonunda kişisel bir yarar sağlayacaksa ilgi gösteririz.	()	()	()	()
38.Ailemizde bir dert varsa, kendi içimizde hallederiz.	()	()	()	()
39.Ailemizde sevgi ve şefkat gibi güzel duygular ikinci plandadır.	()	()	()	()
40.Ev işlerinin kimler tarafından yapılacağını hep birlikte konuşarak kararlaştırırız.	()	()	()	()
41.Ailemizde herhangi bir şeye karar vermek her zaman sorun olur.	()	()	()	()
42.Bizim evdekiler sadece bir çıkarları olduğu zaman birbirlerine ilgi gösterir.	()	()	()	()
43.Evde birbirimize karşı açık sözlüyüzdür.	()	()	()	()
44.Ailemizde hiçbir kural yoktur.	()	()	()	()
45.Evde birinden bir şey yapması istendiğinde mutlaka takip edilmesi ve kendisine hatırlatılması gerekir.	()	()	()	()
46.Aile içinde, herhangi bir sorunun (problemin) nasıl çözüleceğı hakkında kolayca karar verebiliriz.	()	()	()	()

47.Evde kurallara uyulmadığı zaman ne olacağını bilmeyiz.	()	()	()	()
47.Bizim evde aklınıza gelen her şey olabilir.	()	()	()	()
49.Sevgi, şefkat gibi olumlu duygularımızı birbirimize ifade edebiliriz.	()	()	()	()
50.Ailede her türlü problemin üstesinden gelebiliriz.	()	()	()	()
51.Evde birbirimizle pek iyi geçinemeyiz.	()	()	()	()
52.Sinirlenince birbirimize küseriz.	()	()	()	()
53.Ailede bize verilen görevler pek hoşumuza gitmez çünkü genellikle umduğumuz görevler verilmez.	()	()	()	()
54.Kötü bir niyetle olmasa da evde birbirimizin hayatına çok karışıyoruz.	()	()	()	()
55.Ailemizde kişiler herhangi bir tehlike karşısında (yangın, kaza gibi) ne yapacaklarını bilirler, çünkü böyle durumlarda ne yapılacağı aramızda konuşulmuş ve belirlenmiştir.	()	()	()	()
56.Aile içinde birbirimize güveniriz.	()	()	()	()
57.Ağlamak istediğimizde, birbirimizden çekinmeden rahatlıkla ağlayabiliriz.	()	()	()	()
58.İşimize (okulumuza) yetişmekte güçlük çekiyoruz.	()	()	()	()
59.Aile içinde birisi, hoşlanmadığımız bir şey yaptığında ona bunu açıkça	()	()	()	()

söyleriz.				
60.Problemimizi çözmek için ailecek çeşitli yollar bulmaya çalışırız.	()	()	()	()



Ek – 6

Aile Değerlendirme Ölçeği Kullanma İzni

Merhaba Cem,

Aile Değerlendirme Ölçeği'ni tabii ki kullanabilirsin. Başka bir yardıma ihtiyacın varsa lütfen yaz. Ölçek kitapçığını bulamadıysan fotokopisini sana yollayabilirim.

Elektronik ortamda yok. Posta adresini yollamalısın.

Prof. Dr. Işıl Bulut

From: Cem Çay [mailto:cemcay@hotmail.com]
Sent: Thursday, August 14, 2014 11:48 AM
To: ibulut@baskent.edu.tr
Subject: aile değerlendirme ölçeği

Hocam merhaba.

Adım Cem ÇAY. 2004 yılında Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu'ndan mezun oldum. 2007 yılından beri İzmir Karşıyaka'da Aile ve Çocuk Mahkemelerinde bilirkişi olarak görev yapmaktayım. Göreve başladığımdan beri suça sürüklenen çocuklarla ilgili konularda çalışmalarım oldu. 2012 yılında 9 Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde Aile Eğitimi ve Danışmanlığı alanında yüksek lisans eğitimime başladım. Yüksek lisans tezi olarak Suça sürüklenen çocukların ailelerine yönelik bir çalışma yapmayı hedefliyorum. Bu konuda sizin geliştirdiğiniz Aile Değerlendirme Ölçeği'nden faydalanmayı planlıyorum. Bu konu ile ilgili olarak sizin izninizi ve yardımlarınızı bekliyorum.

Saygılarımı sunar, cevabınızı beklerim.